

**SITUAȚIA
SOCIAL-ECÓNICĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
în ianuarie-septembrie 2009**

Chișinău, 2009

CUPRINS

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în ianuarie-septembrie 2009	3
1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2009.....	5
II. PRODUSUL INTERN BRUT	6
III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR	
3.1. Industrie	10
3.2. Agricultură	15
3.3. Investiții în capital fix	17
3.4. Transporturi	20
3.5. Comunicații.....	21
3.6. Turism	22
3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației	24
3.8. Comerț exterior.....	27
IV. PREȚURI.....	37
V. FINANȚE	
5.1. Executarea bugetului public național.....	39
5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă	40
5.3. Asigurări	41
5.4. Piața valorilor mobiliare	42
VI. SITUAȚIA SOCIALĂ	
6.1. Nivelul de trai al populației	43
6.2. Situația demografică.....	49
6.3. Ocrotirea sănătății	51
6.4. Infracțiuni.....	51
VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA	53
PRECIZĂRI METODOLOGICE	55

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în ianuarie-septembrie 2009¹

Rezultatele activității economiei naționale se prezintă astfel:

- **Produsul intern brut** în ianuarie-iunie 2009 a însumat 27869 milioane lei, constituind 92,2% față de perioada corespunzătoare din anul precedent.

- **Întreprinderile industriale** de toate formele de proprietate au fabricat în ianuarie-septembrie 2009 producție în valoare de 16321,1 milioane lei (în prețuri curente). Indicele volumului producției industriale față de ianuarie-septembrie 2008 a constituit 75,7% (în prețuri comparabile). Diminuarea producției industriale comparativ cu perioada similară a anului 2008, a fost determinată de reducerea volumului producției în întreprinderile din: industria extractivă – cu 32,4%, industria prelucrătoare – cu 26,3%, sectorul energetic – cu 4,5%, ceea ce a cauzat micșorarea volumului total de producție, respectiv, cu 0,7%, 23,2% și 0,5%.

Micșorarea volumului producției industriale a fost cauzată în special de către întreprinderile cu următoarele activități principale de industrie: producția altor produse din minerale nemetalifere (fabricarea sticlei, cimentului, varului și ipsosului, elementelor din beton, ipsos și ciment etc.); fabricarea de articole de îmbrăcăminte; fabricarea vinului; producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne; prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor; producția de articole din cauciuc și din material plastic; fabricarea băuturilor alcoolice distilate; fabricarea încălțămintei; producția de mobilier; fabricarea hîrtiei și cartonului; fabricarea de mașini și echipamente etc.

În același timp, s-au înregistrat creșteri ale volumului producției industriale la întreprinderile cu următoarele activități: fabricarea nutrețurilor gata pentru animale; producția cărnii de pasăre; fabricarea altor articole din material plastic; fabricarea articolelor tricotate și croșetate; producția de mașini și aparate electrice; fabricarea macaroanelor, tăiețelilor și produselor făinoase analoage; fabricarea produselor de tutun etc.

- **Producția globală agricolă** obținută în toate categoriile de gospodării în ianuarie-septembrie 2009, conform estimărilor, a constituit în prețuri curente circa 9653 milioane lei, constituind 89,8% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului precedent. Micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea esențială a producției vegetale – cu 17,0%.

- **Investițiile în capital fix** din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia națională în perioada de raport au fost însușite în valoare de 5555,2 milioane lei, din care lucrările de construcții-montaj au constituit 3136,0 milioane lei, sau respectiv 57,5% și 62,2% în raport cu ianuarie-septembrie 2008. Darea în folosință a caselor de locuit a constituit 82,9%.

- **Volumul mărfurilor transportate** de întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian în ianuarie-septembrie 2009 a constituit 5468,1 mii tone, sau 40,8% din volumul înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2008, iar **parcursul mărfurilor** a totalizat 1879,1 mil. tone-km, sau 49,0% din parcursul realizat în ianuarie-septembrie 2008.

- **Vinzările de mărfuri cu amănuntul**, prin unitățile comerciale, în ianuarie-septembrie 2009 au însumat 14400,5 milioane lei, sau 95,3% (în prețuri comparabile) din volumul înregistrat în perioada similară din anul 2008.

¹ Indicatorii economico-sociali sînt prezentați fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

- Valoarea **serviciilor cu plată prestate populației** de către unitățile oficial înregistrate în ianuarie-septembrie 2009 a constituit 9241,2 milioane lei, înregistrând în condiții comparabile de prețuri o creștere de 2,3% comparativ cu aceeași perioadă din anul 2008.

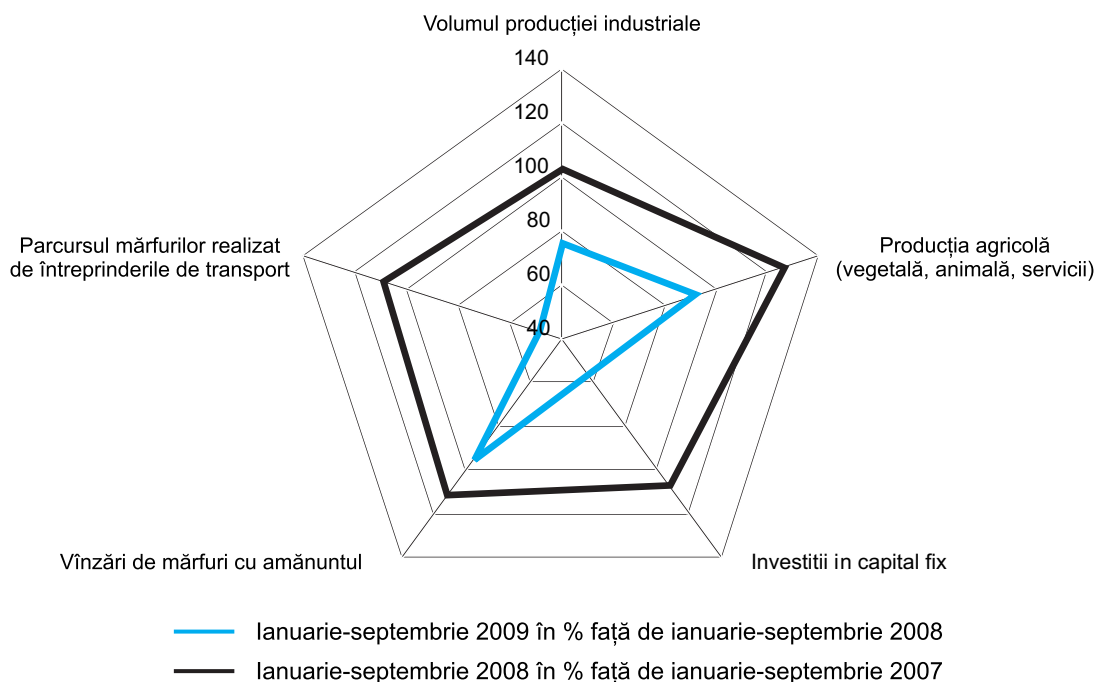
- **Exporturile** de mărfuri realizate în ianuarie-septembrie 2009 s-au cifrat la 896,4 milioane dolari SUA, nivel inferior celui înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2008 cu 25,1%. **Importurile** de mărfuri au evoluat la 2282,8 milioane dolari SUA, sau 62,2% din volumul realizat în ianuarie-septembrie 2008. **Balanța comercială** s-a soldat cu un **deficit** de 1386,4 milioane dolari SUA, sau cu 1088,1 milioane dolari SUA (cu 44,0%) mai mic față de cel marcat în ianuarie-septembrie 2008.

- **Salariul mediu lunar** al unui salariat din economia națională în ianuarie-septembrie 2009 a constituit 2702 lei sau cu 9,9% mai mult față de perioada respectivă din anul trecut. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 2345 lei, iar în sectorul real al economiei – 2907 lei, fiind în creștere cu 23,3% și 5,9% respectiv.

- **Numărul șomerilor oficial înregistrați**, conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 octombrie 2009 a fost de circa 37 mii persoane. Numărul șomerilor, determinat conform definiției Biroului Internațional al Muncii, în trimestrul II 2009 a fost de circa 83 mii persoane.

- **Indicele prețurilor de consum (IPC)** în luna septembrie 2009 față de august 2009 a constituit 100,6%, iar față de decembrie 2008 – 97,1% (IPC în luna septembrie 2008 față de august 2008 a constituit 100,6%, iar față de decembrie 2007 – 106,7%).

Evoluția principalilor indicatori ai producției mărfurilor și serviciilor

1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2009*

	Valoarea în prețuri curente	În % față de ianuarie-sep- tembrie 2008	Septembrie 2009 în % față de:		Ianuarie-sep- tembrie 2008 în % față de ianuarie-sep- tembrie 2007
			septembrie 2008	august 2009	
Volumul producției industriale¹, mil. lei	16321,1	75,7	77,5	112,3	102,8
Producția agricolă, mil. lei	9653	89,8	x	x	127,3
Investiții în capital fix din contul tuturor surselor de finanțare, mil. lei	5555,2	57,5	x	x	109,0
inclusiv lucrări de construcții-montaj	3136,0	62,2	x	x	105,2
Darea în folosință a caselor de locuit (suprafața totală) din contul tuturor surselor de finanțare, mii m²	313,9	82,9	x	x	108,0
Parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport – total, mil. tone-km	1879,1	49,0	64,6	116,5	109,4
din care:					
feroviar	731,4	30,5	41,2	112,3	105,0
auto	1146,5	79,9	94,9	119,0	117,7
Mărfuri transportate de întreprinderile de transport – total, mii tone	5468,1	40,8	54,9	120,0	108,9
din care:					
feroviar	3084,4	33,7	43,0	115,7	106,1
auto	2242,7	54,7	75,8	127,0	116,5
Vinzări de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale, mil. lei	14400,5	95,3	97,1	99,1	113,4
Stocuri de mărfuri la unitățile de comerț (la 1 octombrie 2009), mil. lei	4969,5	x	112,3	102,6	x
Servicii cu plată prestate populației prin unitățile oficial înregistrate, mil. lei	9241,2	102,3	109,3	101,7	100,6
Export, mil. dolari SUA	896,4	74,9	68,8	108,4	129,8
Import, mil. dolari SUA	2282,8	62,2	65,4	122,3	145,1
Deficitul balanței comerciale, mil. dolari SUA	-1386,4	56,0	63,5	132,4	153,9
Salariul mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	2701,5	109,9	109,9	99,4	124,7
Salariul real al unui salariat, %	x	109,7	112,5	98,8	109,2
Numărul șomerilor oficial înregistrați (la 1 octombrie 2009), mii persoane	37,0	197,4	197,4	103,1	82,4
Indicele prețurilor de consum	x	100,2	97,7	100,6	114,2
produse alimentare	x	94,3	91,8	101,2	118,3
mărfuri nealimentare	x	99,4	98,9	100,6	109,7
servicii	x	110,1	103,5	99,7	116,5

* Date preliminare

¹ Indicatorul include volumul producției, calculat pe întreprinderile individuale

II. PRODUSUL INTERN BRUT

În ianuarie-iunie 2009 produsul intern brut în valoare nominală de 27869 milioane lei, prețuri curente de piață, a fost în scădere, în termeni reali, cu 7,8% comparativ cu ianuarie-iunie 2008.

Indicele de volum al valorii adăugate brute total pe economie s-a redus de la 105,0% în semestrul I 2008 la 93,0% în semestrul I 2009. Valoarea adăugată brută din sectorul de bunuri a marcat o scădere de 16,7%, condiționată de reducerea semnificativă (-24,4%) a valorii adăugate brute din industrie. Valoarea adăugată brută din agricultură, economia vînatului și silvicultură, pescuit și piscicultură s-a situat cu 2,1% peste nivelul perioadei respective a anului precedent. Din punct de vedere al contribuției la formarea produsului intern brut, valoarea adăugată brută înregistrată în sectorul de bunuri s-a diminuat cu 1,0 puncte procentuale, influențînd negativ (-3,5%) dinamica produsului intern brut.

Valoarea adăugată brută din sectorul serviciilor a înregistrat o diminuare de 3,4% comparativ cu perioada respectivă a anului precedent. Reduceri semnificative au fost marcate pentru volumul de activitate din sectorul construcțiilor (-26,5%), urmat de volumul de activitate din sectoarele transporturilor și comunicațiilor (-16,2%) și comerțului cu ridicata și cu amănuntul (-3,9%), atunci cînd volumul de activitate din sectorul „alte activități de servicii” a depășit cu 6,5% realizările perioadei similare a anului anterior, deținînd 53,7% din sectorul serviciilor și 35,8% din produsul intern brut față de 47,8% și 30,8% respectiv în ianuarie-iunie 2008. În perioada de raport contribuția valorii adăugate brute produsă în sectorul serviciilor la formarea produsului intern brut s-a majorat cu 2,1 puncte procentuale, pe cînd gradul de influență asupra dinamicii produsului intern brut s-a diminuat de la 4,3% în ianuarie-iunie 2008 la -2,2% în ianuarie-iunie 2009.

În perioada de referință rata valorii adăugate brute (valoarea adăugată brută raportată la volumul de producție) înregistrată în sectoarele de bunuri și servicii a fost respectiv cu 2,1 și cu 2,4 puncte procentuale peste nivelul semestrului I 2008, fapt datorat diminuării ponderii consumului intermediar în volumul producției de la 74,7% în semestrul I 2008 la 72,6% în semestrul I 2009 pentru sectorul de bunuri și de la 52,9% în semestrul I 2008 la 50,5% în semestrul I 2009 pentru sectorul de servicii.

Rata valorii adăugate brute

	Ianuarie-iunie	
	2008	2009
Total pe economie	37,8	40,9
din care:		
bunuri	25,3	27,4
servicii	47,1	49,5

Volumul impozitelor pe produse (inclusiv cele de import) colectate la bugetul public național au înregistrat o scădere de 15,1%, influențînd negativ (-2,8%) indicele de volum al produsului intern brut.

Analiza factorilor care au contribuit la scăderea produsului intern brut pe categorii de resurse evidențiază contribuția dominantă a industriei (-3,6%), a impozitelor pe produse, inclusiv celor de import (-2,8%), a transporturilor și comunicațiilor (-2,0%) și a construcțiilor (-1,6%).

În ianuarie-iunie 2009 indicele-deflator pentru produsul intern brut a constituit 104,9%; cel pentru valoarea adăugată brută produsă în sectoarele de bunuri și servicii – respectiv 110,3% și 103,3% și cel pentru impozitele nete pe produse, inclusiv cele de import – 97,9%.

Din punct de vedere al utilizării produsului intern brut, în semestrul I 2009 cererea internă (consumul final și formarea brută de capital) a scăzut cu 19,2%, în principal pe seama reducerii cu 36,7% a formării brute de capital fix și cu 8,2% a consumului final total.

Reducerea formării brute de capital fix a fost determinată de diminuarea cu 39,2% în raport cu ianuarie-iunie 2008 a volumului investițiilor (inclusiv reparațiile capitale), componentă principală a acestui agregat. Cota formării brute de capital fix în produsul intern brut s-a micșorat cu 9,6 puncte procentuale în raport cu perioada analogică a anului precedent.

Diminuarea consumului final total a fost condiționată de scăderea cu 10,4% comparativ cu ianuarie-iunie 2008 a consumului final al gospodăriilor populației, contribuția căruia la formarea produsului intern brut a constituit, în perioada de referință, 93,7% față de 100,5% în ianuarie-iunie 2008.

Analiza factorilor care au contribuit la scăderea produsului intern brut pe elemente de utilizări evidențiază contribuția semnificativă a formării brute de capital fix (-10,5%), a consumului final al gospodăriilor populației (-10,4%), și a variației stocurilor (-9,7%).

În rezultatul prevalării importurilor de bunuri și servicii (19638 mil. lei) asupra exporturilor de bunuri și servicii (9834 mil. lei) valoarea soldului exporturilor-importurilor de bunuri și servicii se menține negativă și în perioada de referință s-a diminuat, în termeni reali, cu 39,2% comparativ cu ianuarie-iunie 2008.

Resursele și utilizările produsului intern brut

	Ianuarie-iunie							
	Prețuri curente, mil. lei		Modificări față de perioada respectivă a anului precedent, %		Contribuția activităților / elementelor de utilizări la formarea PIB, %		Contribuția activităților / elementelor de utilizări la creșterea (+) / descreșterea (-) PIB, %	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
RESURSE								
Valoarea adăugată brută – total	23904	23598	5,0	-7,0	82,9	84,7	4,2	-5,8
Bunuri	6003	5516	2,9	-16,7	20,8	19,8	0,7	-3,5
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	1748	1979	-0,7	2,1	6,1	7,1	-0,0	0,1
Industrie	4255	3537	4,5	-24,4	14,7	12,7	0,7	-3,6

	Ianuarie-iunie							
	Prețuri curente, mil. lei		Modificări față de perioada respec- tivă a anului precedent, %		Contribuția acti- vităților / elemen- telor de utilizări la formarea PIB, %		Contribuția activităților / elemen- telor de utilizări la creșterea (+) / des- creșterea (-) PIB, %	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Servicii	18619	18573	6,7	-3,4	64,6	66,7	4,3	-2,2
Construcții	1733	1163	7,5	-26,5	6,0	4,2	0,4	-1,6
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	4453	4183	11,5	-3,9	15,5	15,0	1,7	-0,6
Transporturi și comunicații	3542	3251	11,1	-16,2	12,3	11,7	1,4	-2,0
Alte activități de servicii ¹	8891	9976	2,6	6,5	30,8	35,8	0,8	2,0
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM)	-718	-491	29,2	6,9	-2,5	-1,8	-0,8	-0,1
Impozite nete pe produse (impozite pe produse minus subvenții pe produse)	4938	4271	7,4	-11,7	17,1	15,3	1,2	-2,0
din care, impozite pe produse	5443	4515	8,0	-15,1	18,9	16,2	1,4	-2,8
PRODUSUL INTERN BRUT	28842	27869	5,4	-7,8	100,0	100,0	5,4	-7,8
UTILIZĂRI								
Consumul final – total	35464	33479	6,8	-8,2	123,0	120,1	8,2	-10,0
Consumul final al gospodăriilor populației	28988	26114	7,5	-10,4	100,5	93,7	7,3	-10,4
Consumul final al administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației (APU și ILSGP)	6476	7365	3,8	1,6	22,5	26,4	0,9	0,4
Formarea brută de capital	9871	4194	11,1	-59,0	34,2	15,1	3,5	-20,2
Formarea brută de capital fix	8226	5255	11,9	-36,7	28,5	18,9	3,1	-10,5
Variația stocurilor	1645	-1061	6,9	- ²	5,7	-3,8	0,4	-9,7
Exportul net de bunuri și servicii	-16493	-9804	12,4	-39,2	-57,2	-35,2	-6,3	22,4
Exportul de bunuri și servicii	12420	9834	-5,7	-12,5	43,1	35,3	-2,7	-5,4
Importul de bunuri și servicii (-)	28913	19638	3,6	-27,7	100,3	70,5	3,6	-27,8

¹ Cuprinde activitățile: hoteluri și restaurante, activități financiare, tranzacții imobiliare, administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială, alte activități de servicii colective, sociale și personale și activități ale personalului angajat în gospodării particulare

² În cazul când se schimbă semnul (de la „+” la „-” și invers) indicii volumului fizic nu se calculează

Analiza eficacității operațiunilor de comerț exterior este reflectată și de rata de penetrare a importurilor de bunuri și servicii pe piața internă, care în perioada de referință s-a redus cu 7,1 puncte procentuale față de perioada respectivă a anului precedent. Diminuare s-a înregistrat și pentru efortul la exporturile de bunuri și servicii, de la 19,6% în ianuarie-iunie 2008 la 17,1% în ianuarie-iunie 2009. Cu toate că importurile de bunuri și servicii continuă să prevaleze asupra exporturilor de bunuri și servicii la decalajul export-import s-a resimțit o ameliorare, care în perioada de referință a fost de 1 la 0,50 față de 1 la 0,43 în perioada similară a anului precedent. Aceasta înseamnă, că în perioada de referință, la fiecare un leu importuri de bunuri și servicii s-a exportat bunuri și servicii mai puțin cu 50 bani față de 57 bani în ianuarie-iunie 2008.

Indicatorii caracteristici comerțului exterior

milioane lei

	Ianuarie-iunie	
	2008	2009
Producția	63218	57636
Import	28913	19638
Export	12420	9834
Taxe asupra comerțului internațional	268	88
Piața internă ¹	79979	67528
Efort la export ² (%)	19,6	17,1
Rata de acoperire ³ (%)	43,0	50,1
Rata de penetrare ⁴ (%)	36,2	29,1

¹ Piața internă = Producție + Import + Taxe asupra comerțului internațional – Export

² Efort la export = Export / Producție

³ Rata de acoperire = Export / Import

⁴ Rata de penetrare = Import / Piața internă

Conform estimărilor, în perioada de referință, elementele economiei neobservate au contribuit la formarea produsului intern brut și a valorii adăugate brute în proporție de 21,2% și 25,2% respectiv față de 19,7% și 23,7% în perioada similară a anului precedent. Majorări au fost înregistrate pentru toate sectoarele, cu excepția sectorului informal, aportul căruia la formarea produsului intern brut și a valorii adăugate brute s-a micșorat respectiv cu 0,4 puncte procentuale și 0,7 puncte procentuale față de ianuarie-iunie 2008.

Contribuția elementelor economiei neobservate la formarea produsului intern brut

procente

	Ianuarie-iunie							
	Sectorul formal		Sectorul informal		Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu		Total	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	0,0	0,0	0,6	0,8	1,4	1,8	2,0	2,6
Industrie	2,2	1,9	0,9	0,8	0,6	0,6	3,7	3,3
Construcții	0,7	0,5	2,6	2,0	0,1	0,1	3,4	2,6
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	2,3	2,7	3,4	3,4	–	–	5,7	6,1
Hoteluri și restaurante	0,5	0,6	0,1	0,1	–	–	0,6	0,7
Transporturi și comunicații	1,0	1,1	0,4	0,5	–	–	1,4	1,6
Alte servicii	0,6	1,3	0,3	0,3	2,0	2,7	2,9	4,3
Total	7,3	8,1	8,3	7,9	4,1	5,2	19,7	21,2

Contribuția elementelor economiei neobservate la formarea valorii adăugate brute a activităților economice respective

procente

	Ianuarie-iunie							
	Sectorul formal		Sectorul informal		Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu		Total	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	0,3	0,3	11,1	10,7	22,3	24,9	33,7	35,9
Industrie	15,0	14,9	5,8	6,5	4,4	5,0	25,2	26,4
Construcții	11,4	11,4	43,2	47,0	1,3	2,9	55,9	61,3
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	14,7	17,9	22,1	22,7	–	–	36,8	40,6
Hoteluri și restaurante	50,3	63,7	11,8	11,3	–	–	62,1	75,0
Transporturi și comunicații	8,3	9,4	3,8	4,5	–	–	12,1	13,9
Alte servicii	2,2	4,0	1,0	0,8	7,0	8,2	10,2	13,0
Total	8,7	9,6	10,1	9,4	4,9	6,2	23,7	25,2

Volumul de activitate din sectoarele proprietății publice, proprietății mixte (publică și privată) și proprietății străine a contribuit la formarea produsului intern brut în proporție de 29,7%, 2,6% și 6,5% respectiv, față de 27,0%, 2,5% și 5,7% în perioada analogică a anului precedent. Aceasta s-a produs în detrimentul volumului de activitate din sectoarele proprietății private și proprietății întreprinderilor mixte aportul căruia la formarea produsului intern brut s-a redus de la 52,0% și 12,8% respectiv în ianuarie-iunie 2008 la 49,4% și 11,8% în ianuarie-iunie 2009.

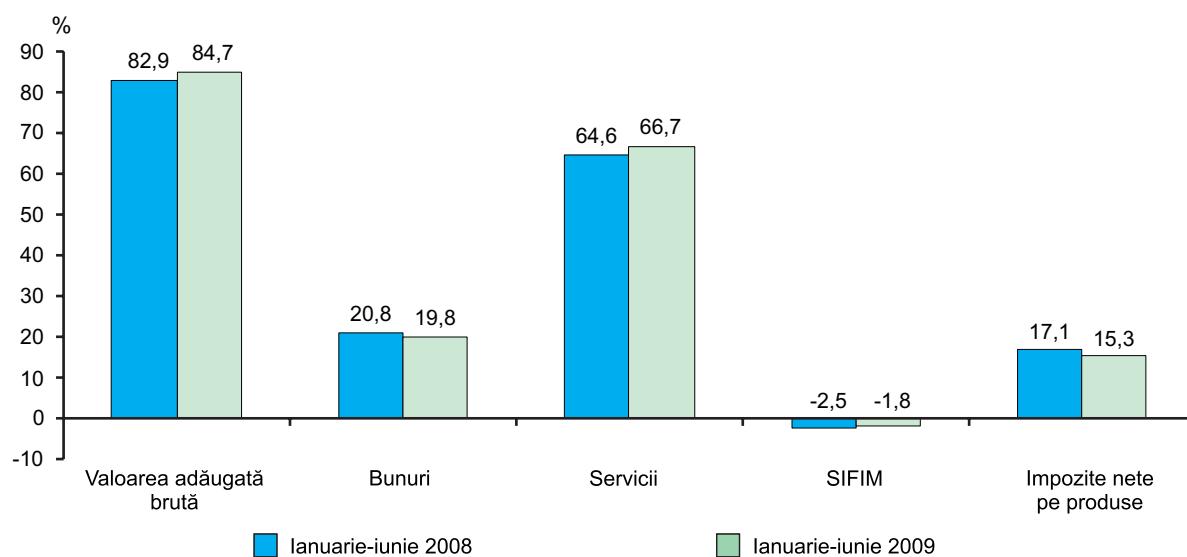
Formarea produsului intern brut pe forme de proprietate

procente

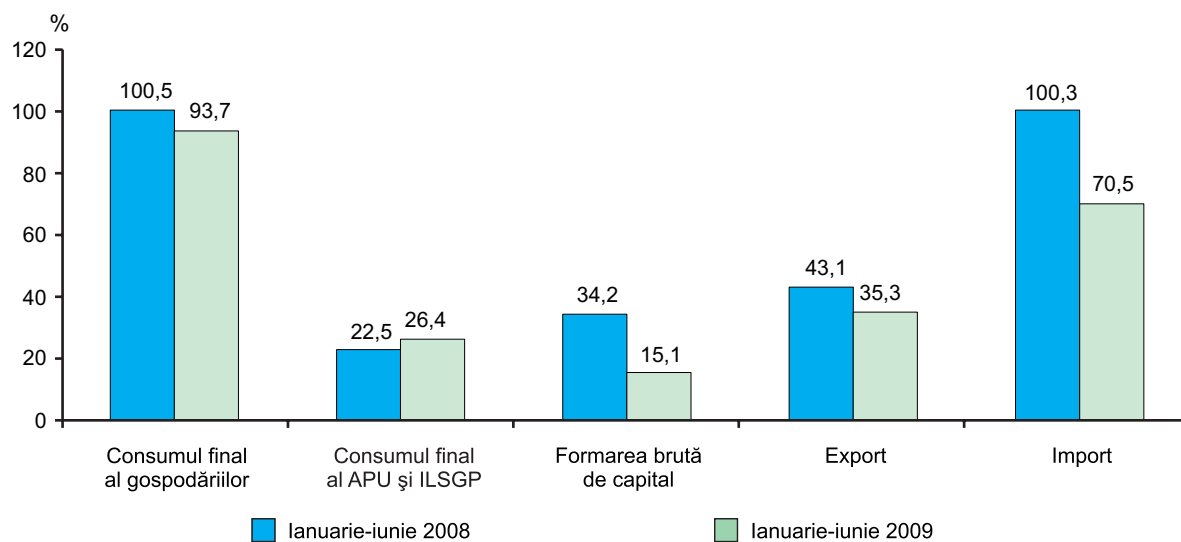
	Ianuarie-iunie											
	Proprietatea publică		Proprietatea privată		Proprietatea mixtă (publică și privată)		Proprietatea străină		Proprietatea întreprinderilor mixte		Total	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Bunuri	1,5	1,5	14,3	14,2	1,1	0,9	1,3	1,2	2,6	2,0	20,8	19,8
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	0,2	0,2	5,9	6,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,1	7,1
Industrie	1,3	1,3	8,4	7,3	1,1	0,9	1,3	1,2	2,6	2,0	14,7	12,7
Servicii	21,5	24,1	28,7	27,4	1,2	1,4	3,9	4,6	9,3	9,2	64,6	66,7
Construcții	0,1	0,1	5,5	3,8	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	6,0	4,2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	0,1	0,3	11,8	10,8	0,2	0,6	2,1	2,6	1,3	0,7	15,5	15,0
Transporturi și comunicații	5,6	5,0	2,9	2,9	0,1	0,1	0,1	0,1	3,6	3,6	12,3	11,7
Alte activități de servicii	15,7	18,7	8,5	9,9	0,7	0,6	1,6	1,8	4,3	4,8	30,8	35,8
SIFIM	0,0	0,0	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,5	-0,2	-1,4	-1,3	-2,5	-1,8
Valoarea adăugată brută – total	23,0	25,6	42,7	41,4	2,0	2,2	4,7	5,6	10,5	9,9	82,9	84,7
Impozite nete pe produse	4,0	4,1	9,3	8,0	0,5	0,4	1,0	0,9	2,3	1,9	17,1	15,3
Produsul intern brut	27,0	29,7	52,0	49,4	2,5	2,6	5,7	6,5	12,8	11,8	100,0	100,0

STRUCTURA PRODUSULUI INTERN BRUT

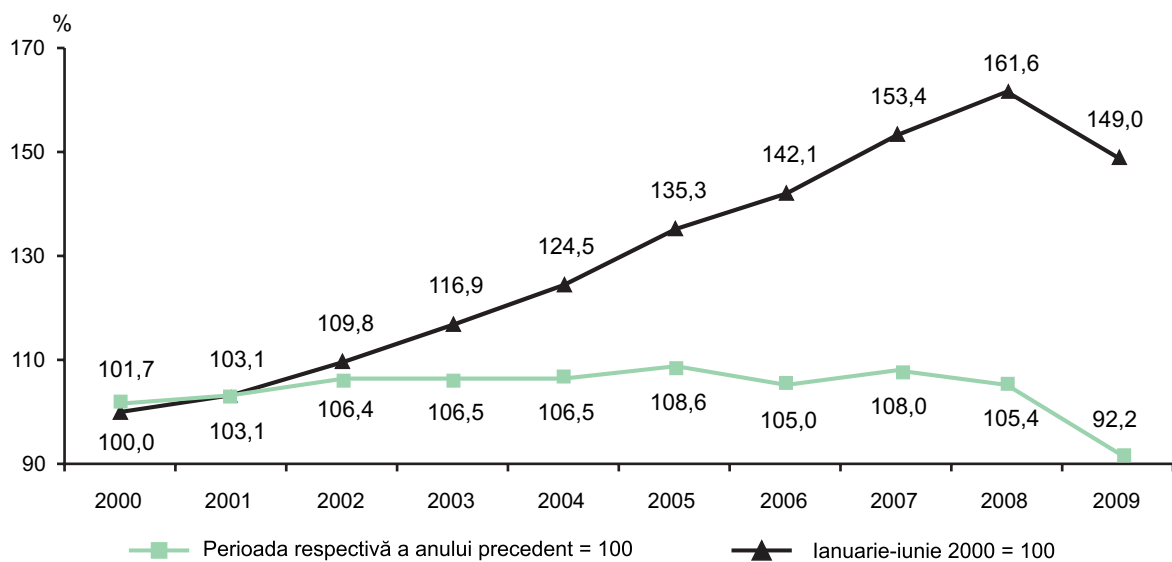
Resurse

Utilizări

Indicii produsului intern brut în ianuarie-iunie

III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR

3.1. Industrie

În **ianuarie-septembrie 2009** întreprinderile industriale de toate formele de proprietate au fabricat producție în valoare de 16321,1 mil. lei (în prețuri curente). Indicele volumului producției industriale în raport cu ianuarie-septembrie 2008 a constituit 75,7% (în prețuri comparabile).

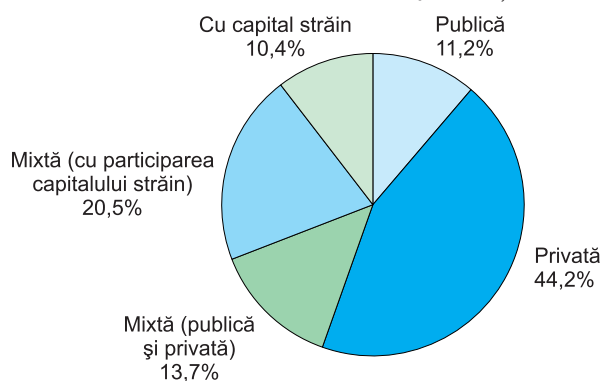
Pe termen scurt volumul producției industriale a evoluat în felul următor:

	2008		2009	
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de perioada corespunzătoare a anului 2007	în prețuri curente, mil. lei	în % față de perioada corespunzătoare a anului 2008
ianuarie	1970,4	104,4	1607,9	74,9
ianuarie-februarie	4290,3	109,6	3297,7	73,7
ianuarie-martie	6694,8	107,7	5284,2	75,8
ianuarie-aprilie	8966,6	107,2	6936,3	74,3
ianuarie-mai	11356,1	105,0	8688,8	74,7
ianuarie-iunie	14104,6	104,6	10624,8	75,1
ianuarie-iulie	16449,4	103,6	12432,8	75,3
ianuarie-august	19102,3	102,8	14302,8	75,4
ianuarie-septembrie	21776,9	102,8	16321,1	75,7

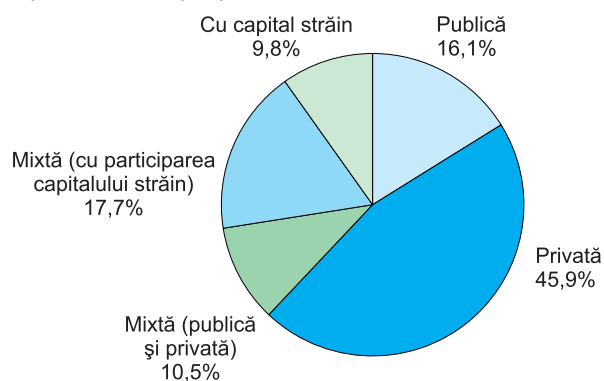
Valoarea și indicii producției industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie¹ după forme de proprietate se prezintă în tabelul de mai jos:

	ianuarie-septembrie 2008		ianuarie-septembrie 2009	
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008
Total	16268,1	102,8	12316,3	75,7
Proprietate publică	1824,9	103,0	1981,4	90,3
Proprietate privată	7196,9	100,1	5648,0	78,7
Proprietate mixtă, fără participare străină	2226,2	105,7	1296,2	61,8
Proprietate străină	1683,1	110,7	1204,4	74,1
Proprietatea întreprinderilor mixte cu participarea capitalului străin	3337,0	101,8	2186,3	71,6

Structura producției industriale pe forme de proprietate

Ianuarie-septembrie 2008

Ianuarie-septembrie 2009

¹ Întreprinderile industriale cu numărul personalului industrial de 10 și mai multe persoane, cuprinse în cercetare statistică lunară (vezi precizările metodologice)

Nivelul producției în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie după tipuri de activități se prezintă în tabelul ce urmează:

	Valoarea producției în ianuarie-septembrie 2009 (în prețuri curente), mil. lei	Ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008	Ponderea în volumul total de producție în ianuarie-septembrie 2009 (în prețuri comparabile), %	Gradul de influență a creșterii (+) / descreșterii (-) producției asupra indicelui general de producție, %
Industrie – total	16321,1	75,7	100,0	-24,3
Industrie extractivă	230,5	67,6	1,8	-0,7
Industrie prelucrătoare	10011,8	73,7	85,6	-23,2
din care:				
Industria alimentară și a băuturilor	5365,8	81,0	39,8	-7,1
producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	713,6	78,3	4,5	-1,0
prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	410,6	59,8	3,3	-1,7
fabricarea produselor lactate	822,2	91,0	5,7	-0,4
fabricarea produselor de morărit	55,1	82,8	0,6	-0,1
fabricarea nutrețurilor gata pentru animale	16,2	168,1	0,3	+0,1
fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete	575,7	93,1	3,9	-0,2
fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie	265,5	91,4	1,9	-0,1
fabricarea băuturilor alcoolice distilate	257,7	69,5	2,4	-0,8
fabricarea vinului	991,6	71,0	6,5	-2,0
fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare	177,9	91,0	1,4	-0,1
Fabricarea produselor de tutun	264,2	102,6	1,8	+0,0
Fabricarea produselor textile	279,2	66,2	2,2	-0,8
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănelor	477,7	85,4	9,9	-1,3
Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei	136,2	50,0	2,5	-1,9
fabricarea încălțămintei	93,0	47,5	1,7	-1,4
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn	26,1	60,2	0,2	-0,1
Fabricarea hârtiei și cartonului	177,1	61,5	1,4	-0,7
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative	162,6	78,3	1,3	-0,3
Industria chimică	296,2	90,3	2,0	-0,2
Producția de articole din cauciuc și din material plastic	408,6	64,8	2,9	-1,2
Producția altor produse din minerale nemetalifere	1322,3	58,0	9,9	-5,4
Industria metalurgică	86,5	81,7	0,6	-0,1
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje	202,6	67,5	1,4	-0,5
Fabricarea de mașini și echipamente	173,4	54,1	1,1	-0,6
Producția de mașini și aparate electrice	142,0	112,5	4,4	+0,4
Producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice	95,3	43,1	0,6	-0,6
Producția de mobilier	246,0	75,7	1,6	-0,4
Energie electrică și termică	2074,0	95,5	12,6	-0,5

Situația din sectorul industrial al economiei este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în ianuarie-septembrie 2009 le-au revenit 85,6% din valoarea totală a producției (în prețuri comparabile), obținută la întreprinderile cu activități principale de industrie cuprinse în cercetare statistică lunară. Nivelul producției realizate de către aceste întreprinderi s-a micșorat cu 26,3% față de ianuarie-septembrie 2008, determinând descreșterea producției industriale în ansamblu cu 23,2%.

Industriei alimentare și a băuturilor îi revin 39,8% din valoarea producției industriale în ansamblu și 46,5% din valoarea producției industriei prelucrătoare. Întreprinderile din această ramură au obținut în ianuarie-septembrie 2009 un volum de producție cu 19,0% mai mic decât în perioada corespunzătoare a anului 2008, determinând astfel diminuarea producției pe total industrie cu 7,1%.

Fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă, cimentului, betonului și altor produse pentru construcții, deținând ponderea în total producție industrială de 9,9% s-a micșorat cu 42,0%; fabricarea de articole de îmbrăcăminte – cu 14,6% (ponderea – 9,9%); fabricarea vinului – cu 29,0% (ponderea – 6,5%); prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor – cu 40,2% (ponderea – 3,3%); fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 30,5% (ponderea – 2,4%); fabricarea produselor textile – cu 33,8% (ponderea – 2,2%); fabricarea încălțămintei – cu 52,5% (ponderea – 1,7%); fabricarea hîrtiei și cartonului – cu 38,5% (ponderea – 1,4%); fabricarea de mașini și echipamente – cu 45,9% (ponderea – 1,1%).

Reducerea volumului de producție la întreprinderile vizate se explică prin: dificultăți privind piața de desfacere, în special reducerea volumului comenzilor companiilor de peste hotare, dar și celor autohtone – consumatoare de producție industrială; insuficiența materiei prime; insuficiența mijloacelor financiare etc.

În același timp, s-au înregistrat creșteri ale nivelului de producție în următoarele activități: fabricarea nutrețurilor gata pentru animale (de 1,7 ori), producția cărnii de pasăre (de 1,6 ori), fabricarea altor articole din material plastic (cu 28,7%), fabricarea de articole tricotate și croșetate (cu 15,7%), producția de mașini și aparate electrice (cu 12,5%), fabricarea produselor de tutun (cu 2,6%).

Producția principalelor produse industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie se prezintă în următorul tabel:

	Unitatea de măsură	Septembrie 2009		Ianuarie-septembrie 2009	
		cantitatea	în % față de septembrie 2008	cantitatea	în % față de ianuarie-sep- tembrie 2008
Industria extractivă					
pietre calcaroase pentru cioplit sau pentru construcții	mii m ³	16,6	89,2	122,4	74,8
alte pietre pentru cioplit sau pentru construcții	- " -	16,1	134,2	130,5	100,2
ghips și anhidrit	mii tone	26,6	33,2	124,9	19,4
piatră de var	- " -	9,1	70,0	39,5	50,6
nisip	mii m ³	51,5	86,8	335,5	63,2
pietriș, prundiș, bolovani și silex	- " -	110,6	71,7	735,7	67,6
Industria alimentară și a băuturilor					
carne, inclusiv subproduse de categoria I	tone	208,5	81,1	1279,2	69,5
carne de pasăre	- " -	445,3	138,7	2763,3	149,4
mezeluri	- " -	1125,3	68,2	9612,3	72,1
conserve din carne	- " -	92,9	77,7	774,2	78,5
sucuri de legume și fructe	- " -	4314,2	65,7	14444,6	71,6
conserve de legume	- " -	4868,6	64,3	20641,6	63,4
fructe prelucrate și conservate	- " -	488,0	15,5	10587,6	102,4
lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6%	- " -	5833,5	100,4	48277,6	91,3
unt	- " -	370,7	72,9	3068,2	88,0
cașcaval și brânză grase	- " -	100,8	37,0	1027,8	51,6
lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântână și alte produse fermentate	- " -	1999,4	98,0	18661,1	103,0
înghețată	- " -	522,8	98,3	6306,6	90,3
făină	- " -	5564,0	107,4	37140,0	89,3
crupe	- " -	172,8	150,3	1192,9	92,1
nutrețuri gata pentru hrana animalelor	- " -	669,0	120,3	5672,0	108,1
pâine proaspătă	- " -	8373,0	92,6	73732,0	95,6
produse de cofetărie făinoase	- " -	1737,1	102,4	12663,4	94,0
produse de cofetărie zaharoase	tone	1272,8	103,8	8291,3	88,8
paste făinoase	- " -	433,7	80,3	3126,8	95,5

	Unitatea de măsură	Septembrie 2009		Ianuarie-septembrie 2009	
		cantitatea	în % față de septembrie 2008	cantitatea	în % față de ianuarie-septembrie 2008
divin	mii dal	51,9	136,2	280,4	51,3
rachiuri și lichioruri	- " -	85,1	85,4	617,5	82,9
vin spumant	- " -	108,9	130,9	274,5	71,7
vinuri naturale de struguri	- " -	838,6	80,7	5730,0	68,1
vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele	- " -	44,6	62,0	355,9	49,9
ape minerale și gazoase	- " -	858,5	82,7	7850,3	87,0
băuturi nealcoolice	- " -	591,7	135,7	4535,2	84,7
Fabricarea produselor de tutun					
tutun fermentat	tone	64,4	82,1	1505,9	79,6
Fabricarea produselor textile					
articole de ciorăpărie	mii per.	151,0	123,8	896,7	130,5
articole tricotate	mii buc.	965,3	103,8	10663,2	78,2
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte					
articole de îmbrăcăminte pentru lucru	mii buc.	281,1	81,9	2563,7	76,5
paltoane, impermeabile, canadiene, pelerine, hanorace	- " -	79,6	180,1	523,4	101,6
costume și completuri	- " -	11,8	130,0	94,3	52,2
sacouri, jachete și blazere	- " -	31,7	62,8	408,0	97,9
pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi	- " -	62,4	64,2	740,8	65,8
rochii și sarafane	- " -	82,0	426,1	496,5	200,2
fuste și fuste-pantaloni	- " -	25,4	206,0	260,7	105,3
cămăși și bluze pentru femei și fete	- " -	179,5	101,7	1404,2	85,8
Fabricarea de articole de voiaj și de marochinărie					
cufere, valize, geamantane și articole similare	mii buc.	5,4	25,4	83,9	32,7
genți pentru dame	- " -	8,2	98,1	86,8	84,4
Fabricarea încălțămintei					
încălțămintă	mii per.	139,6	44,0	1383,9	48,1
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn					
chereștea	mii m ³	0,5	36,7	4,5	55,3
ferestre, uși, rame, pervazuri și praguri	mii m ²	1,5	74,6	10,8	75,4
panouri pentru parchete	- " -	1,6	92,2	13,0	45,7
Fabricarea hârtiei și cartonului					
hârtii și cartoane ondulate	mil. m ²	0,3	112,5	2,0	66,0
cutii și lăzi din hârtie sau cartoane ondulate	- " -	2,6	82,5	18,4	84,9
ambalaje din hârtie sau carton neondulat	tone	9,1	8,2	379,5	45,2
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative					
editarea de cărți, broșuri și imprimate similare	mii buc.	168,2	67,1	1404,6	98,6
servicii de tipărire a ziarelor și publicațiilor, care apar cel puțin de 4 ori pe săptămână	mil. ex.	1,4	66,4	14,0	64,9
caiete	mil. buc.	0,1	10,7	3,5	36,8
Industria chimică					
oxigen	mii m ³	38,0	73,3	353,7	79,0
dioxid de carbon	tone	134,5	41,8	1311,6	68,7
săpunuri	- " -	26,8	389,2	162,1	134,2
preparate pentru spălat și curățat	- " -	35,6	87,5	267,4	94,0

	Unitatea de măsură	Septembrie 2009		Ianuarie-septembrie 2009	
		cantitatea	în % față de septembrie 2008	cantitatea	în % față de ianuarie-sep- tembrie 2008
Producția de articole din cauciuc și din material plastic					
tuburi și țevi	tone	122,4	84,9	884,8	76,4
cutii, lăzi, stelaje și articole similare	- " -	11,5	42,9	377,7	117,6
ferestre, uși, vitralii și cadrele acestora	mii m ²	7,7	70,8	53,3	74,4
Producția altor produse din minerale nemetalifere					
oglinzi din sticlă	mii m ²	0,6	74,4	4,4	62,0
	mil. borc. echiv.				
borcane de sterilizat	0,5 l	8,9	94,7	76,9	109,9
sticle și flacoane din sticlă	mil. buc.	16,5	69,2	148,7	72,0
	mil. cără- mizi conv.				
cărămizi din ceramică pentru construcții		4,3	86,7	26,9	69,3
ipsos	mii tone	10,1	26,9	80,9	26,9
amestecuri uscate de ghips	- " -	12,8	29,6	99,3	31,4
elemente prefabricate pentru construcții din ciment, beton sau piatră artificială	mii m ³	5,7	82,1	30,7	56,8
Industria metalurgică					
piese turnate din fontă cenușie	tone	98,2	78,7	517,7	55,6
piese turnate din oțel	- " -	3,6	48,7	16,7	20,6
piese turnate din metale neferoase ușoare	- " -	0,5	97,9	3,8	69,7
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje					
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din metale feroase	tone	2,3	60,5	14,3	27,2
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din aluminiu	- " -	26,5	208,7	144,2	87,4
Producția și distribuția de energie electrică și termică					
energie electrică	mil. kWh	40,0	90,9	685,9	95,5
energie termică	mii Gcal	33,5	62,5	1331,0	89,9

În ianuarie-septembrie 2009 **valoarea producției livrate** de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie a constituit 12905,6 mil. lei în prețuri curente (în ianuarie-septembrie 2008 – 17075,5 mil. lei), din care valoarea producției livrate pe piața externă a constituit 3851,1 mil. lei sau 29,8% (în ianuarie-septembrie 2008 – respectiv, 5509,3 mil. lei și 34,2%). **Veniturile din vânzări**, realizate de către întreprinderile nominalizate în perioada de raport s-au cifrat la 16856,3 mil. lei (în ianuarie-septembrie 2008 – 20921,7 mil. lei).

Producția industrială, fabricată de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie, pe regiuni de dezvoltare a evoluat în felul următor:

	Ianuarie-septembrie 2008			Ianuarie-septembrie 2009		
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ponderea în total pe țară, %	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ponderea în total pe țară, %
Industrie – total	16268,1	102,8	100,0	12316,3	75,7	100,0
Mun. Chișinău	8640,3	102,7	53,1	7073,3	76,8	57,4
Nord	4147,6	104,8	25,5	2898,6	78,6	23,5
Centru	2498,6	94,9	15,3	1578,4	65,6	12,8
Sud	594,9	115,9	3,7	415,3	74,8	3,4
UTA Găgăuzia	386,8	115,7	2,4	350,7	84,7	2,9

3.2. Agricultură

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile în ianuarie-septembrie 2009, conform estimărilor preliminare, a constituit în prețuri curente circa 9653 mil. lei, constituind 89,8% în prețuri comparabile față de perioada respectivă a anului 2008. Micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea esențială a producției vegetale – cu 17,0%. Totodată, producția animalieră este în creștere: de la începutul anului 2009 s-a observat tendința de majorare a indicilor volumului producției animaliere față de perioada respectivă a anului trecut – de la 103,6% în ianuarie-martie, 105,1% în ianuarie-iunie pînă la 108,6% în ianuarie-septembrie 2009

Fitotehnie. Recolta anului 2009 se caracterizează prin micșorarea producției vegetale și în primul rînd a culturilor cerealiere de grupa întii. Conform datelor preliminare, recolta globală a grîului (în greutate după finisare) în gospodăriile de toate categoriile a constituit circa 700 mii tone, sau cu 45% mai puțin față de anul 2008, a orzului – circa 250 mii tone (mai puțin cu 29%).

În mersul recoltării în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) mari)¹ se observă scăderea recoltei medii pe principalele culturi agricole, cu excepția strugurilor. Așadar, roada medie a soi s-a micșorat cu 51%, a culturilor cerealiere și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) – cu 39% (din care a orzului – cu 40%, a grîului și a culturilor leguminoase – cu cîte 37%), a rapiței – cu 37%, a legumelor și a floarei soarelui – cu cîte 27%, a fructelor sîmburoase – cu 14%, a fructelor sîmîntoase și porumbului pentru boabe – cu cîte 3%.

Roda medie la hectar a culturilor agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹ se prezintă prin următoarele date:

	La 1 octombrie 2009	
	chintale / ha	în % față de 1 octombrie 2008
Cereale și leguminoase boabe (cu excepția porumbului) – total	19,9	61,4
din care:		
grîu de toamnă și primăvară	21,4	63,1
orz de toamnă și primăvară	17,7	59,6
leguminoase pentru boabe	11,5	62,8
Porumb pentru boabe	23,9	96,8
Floarea soarelui	13,8	73,4
Soia	10,9	48,9
Rapiță de toamnă și primăvară	12,8	62,7
Legume de cîmp	51,2	73,1
Fructe – total	42,9	94,9
din care:		
sîmîntoase	57,4	96,8
sîmburoase	26,0	85,8
Struguri	38,9	127,5

Recoltarea culturilor agricole în perioada de analiză se caracterizează prin ritmuri mai înalte, față de anul precedent, la porumb pentru boabe, rapiță, floarea-soarelui, soia și struguri și cu ritmuri mai scăzute – la sfecla de zahăr, legume și fructe sîmburoase, fapt determinat, în special, de specificul condițiilor climaterice din anul curent.

Analiza roadei medii a culturilor agricole în întreprinderile agricole, (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) mari)¹ în profil teritorial arată, că cei mai înalți indici la culturile cerealiere și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) au fost înregistrați în regiunea de dezvoltare Nord – 24,1 chintale/ha și municipiul Chișinău – 20,2 chintale/ha. În restul regiunilor de dezvoltare roada medie a culturilor cerealiere și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) variază de la 14,8 chintale/ha pînă la 18,4 chintale/ha.

Cea mai înaltă, față de nivelul mediu pe țară, roadă la un hectar de fructe sîmburoase (cu 42%), floarea soarelui (cu 27%), porumb (cu 26%), leguminoase (cu 23%), grîu, rapiță, fructe sîmîntoase (cu cîte 22%), cartofi (cu 8%) și soia (cu 4%) a fost înregistrată în regiunea de dezvoltare Nord, de struguri – în regiunea de dezvoltare Centru (cu 13%), de legume – în regiunea de dezvoltare Sud (cu 59%) și de orz – în municipiul Chișinău (cu 12%).

În întreprinderile agricole continuă lucrările de cîmp pentru asigurarea recoltei anului viitor. La data de raport în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) mari)¹ suprafața totală a aratului de toamnă și aratului pentru semănatul culturilor de toamnă a constituit circa 271 mii ha, sau cu 40 mii ha (cu 18%) mai mult față de perioada corespunzătoare a anului precedent. S-au semănat culturi de toamnă cu 37,7 mii ha (de 2 ori) mai mult față de data respectivă a anului trecut, suprafața semănăturilor a constituit 74,8 mii ha.

Zootehnie. Conform stării la 1 octombrie 2009, față de data respectivă a anului 2008, în gospodăriile de toate categoriile s-a majorat considerabil efectivul porcinelor – cu 31,2% (în întreprinderile agricole – cu 59,0%), ovinelor și caprinelor – cu 2,9%. Totodată, a avut loc micșorarea efectivului de bovine cu 3,2% (din care, vaci – cu 3,9%), precum și efectivului de ovine și caprine în întreprinderile agricole – cu 15,9%.

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

Efectivul de animale pe principalele tipuri se prezintă astfel:

	La 1 octombrie 2009		Ponderea, în % față de total
	mii capete	în % față de 1 octombrie 2008	
Bovine – total	223,3	96,8	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ¹	13,2	96,2	5,9
gospodăriile populației	210,1	96,9	94,1
din acestea, vaci – total	164,2	96,1	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ¹	4,7	83,6	2,9
gospodăriile populației	159,5	96,5	97,1
Porcine – total	370,8	131,2	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ¹	99,3	159,0	26,8
gospodăriile populației	271,5	123,4	73,2
Ovine și caprine – total	898,3	102,9	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ¹	25,5	84,1	2,8
gospodăriile populației	872,8	103,6	97,2
Păsări (întreprinderile agricole)¹	3526,3	110,4	x

În ianuarie-septembrie 2009, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, în gospodăriile de toate categoriile producția (creșterea) vitelor și păsărilor s-a majorat cu 13,6%, producția ouălor – cu 12,6%, laptelui – cu 0,7%.

Producția animală pe principalele tipuri se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie 2009		
	total	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ponderea, în % față de total
Producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) – total, mii tone	93,8	113,6	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ¹	21,9	119,9	23,3
gospodăriile populației	71,9	111,8	76,7
Lapte – total, mii tone	432,0	100,7	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ¹	12,5	96,7	2,9
gospodăriile populației	419,5	100,8	97,1
Ouă – total, mil. buc.	462,4	112,6	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ¹	188,3	128,5	40,7
gospodăriile populației	274,1	103,8	59,3

Ponderea principală în producția animală continuie să revină gospodăriilor populației, care în perioada analizată au obținut circa 77% din volumul total de creștere a vitelor și păsărilor, 97% din producția de lapte și 59% din producția de ouă.

Creșterea producției de lapte de toate felurile a avut loc în exclusivitate datorită majorării producției în gospodăriile populației cu 0,8%, producția de lapte în întreprinderile agricole, fiind în descreștere cu 3,3%.

Creșterea producției de carne și ouă a fost generată în special de ritmuri mai înalte de creștere a producției în întreprinderile agricole – respectiv cu 20% și 28% față de ianuarie-septembrie 2008. Majorarea esențială a producției (creșterii) vitelor și păsărilor (în special porcinelor – cu 50%, bovinelor – cu 25%, păsărilor – cu 11%) a fost generată atât de creșterea efectivului mediu al porcinelor (cu circa 24%), păsărilor (cu 36%), cât și a sporului zilnic în greutate a vitelor (bovinelor – cu 27%, porcinelor – cu 15%).

Creșterea efectivului găinilor ouătoare în întreprinderile agricole cu 32%, în condițiile micșorării productivității lor cu 3%, a generat majorarea producției ouălor cu 28%.

¹ Inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) care au la bilanț animale

Volumul de creștere a vitelor și păsărilor s-a majorat în întreprinderile agricole din regiunile de dezvoltare ale țării: UTA Găgăuzia – de 2,8 ori, Sud – cu 29%, Centru – cu 21%, municipiul Chișinău – cu 9%, cu excepția regiunii de dezvoltare Nord, unde producția de creștere a vitelor și păsărilor s-a redus cu 0,7%.

Vînzările animalelor pentru sacrificare în întreprinderile agricole s-au majorat față de perioada corespunzătoare a anului trecut cu 20%. Volumul de vînzare a vitelor și păsărilor a crescut în municipiul Chișinău – cu 63%, în regiunile de dezvoltare Centru – cu 29%, Sud – cu 15%. Totodată, scăderi ale vînzărilor s-au înregistrat în gospodăriile agricole din UTA Găgăuzia – cu 33% și regiunea de dezvoltare Nord – cu 12%.

În întreprinderile agricole în ianuarie-septembrie 2009 față de perioada respectivă a anului trecut s-a înrăutățit păstrarea efectivului de porcine, nivelul mortalității cărora a constituit 10,9% (în 9 luni 2008 – 8,2%), mai înalt în gospodăriile din regiunea de dezvoltare Centru – 11,7% (10,5%). Nivelul de mortalitate a bovinelor a scăzut, constituind 1,8% (în 9 luni 2008 – 2,7%), a ovinelor și caprinelor, corespunzător, 4,2% și 5,2%.

Descreșterea producției de lapte s-a înregistrat în întreprinderile agricole din municipiul Chișinău – cu 83% și regiunile de dezvoltare Nord și Sud – cu cîte 6%. Totodată, s-a majorat producția de lapte în gospodăriile respective din UTA Găgăuzia – cu 39% și regiunea de dezvoltare Centru – cu 11%.

3.3. Investiții în capital fix

În ianuarie-septembrie 2009 volumul investițiilor în capital fix a constituit 5555,2 mil. lei (în prețuri curente), constituind 57,5% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului precedent.

Lucrările de construcții-montaj în volumul total al investițiilor în ianuarie-septembrie 2009 au constituit 3136,0 mil. lei, sau 56,5%. Comparativ cu ianuarie-septembrie 2008 acest volum s-a micșorat cu 37,8% (în prețuri comparabile).

Evoluția indicatorilor principali ai activității investiționale în ianuarie-septembrie 2009 se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
Investiții în capital fix – total	5555,2	57,5
din care, lucrări de construcții-montaj	3136,0	62,2

În structura investițiilor în capital fix 26,7% revin agenților economici cu forma de proprietate publică, cota preponderentă (73,3%) revenind agenților economici din sectorul nestatal al economiei naționale, care au realizat circa 71% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj și 97,6% din totalul caselor de locuit date în folosință.

Structura investițiilor în capital fix pe forme de proprietate în ianuarie-septembrie 2009 se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-septembrie 2008	total
Investiții în capital fix – total	5555,2	57,5	100,0
din care, pe forme de proprietate:			
Publică	1480,9	60,4	26,7
Privată	2315,5	61,5	41,7
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	123,7	79,5	2,2
Străină	519,3	35,1	9,3
A întreprinderilor mixte	1115,9	61,7	20,1

În ianuarie-septembrie 2009 sursele principale de finanțare ale activității investiționale rămîn a fi mijloacele proprii ale agenților economici și populației (58%) și mijloacele investitorilor străini (19%). Din contul mijloacelor bugetare au fost realizate 9,8% din volumul total al investițiilor în capital fix.

Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare în ianuarie-septembrie 2009 se caracterizează prin următoarele date:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-septembrie 2008	total
Investiții în capital fix – total	5555,2	57,5	100,0
din care, finanțate din contul:			
bugetului de stat	353,5	30,7	6,4
bugetelor unităților administrativ-teritoriale	188,9	80,5	3,4
mijloacelor proprii ale agenților economici și populației	3222,0	62,9	58,0
mijloacelor investitorilor străini	1058,1	57,5	19,0
altor surse	732,7	55,7	13,2

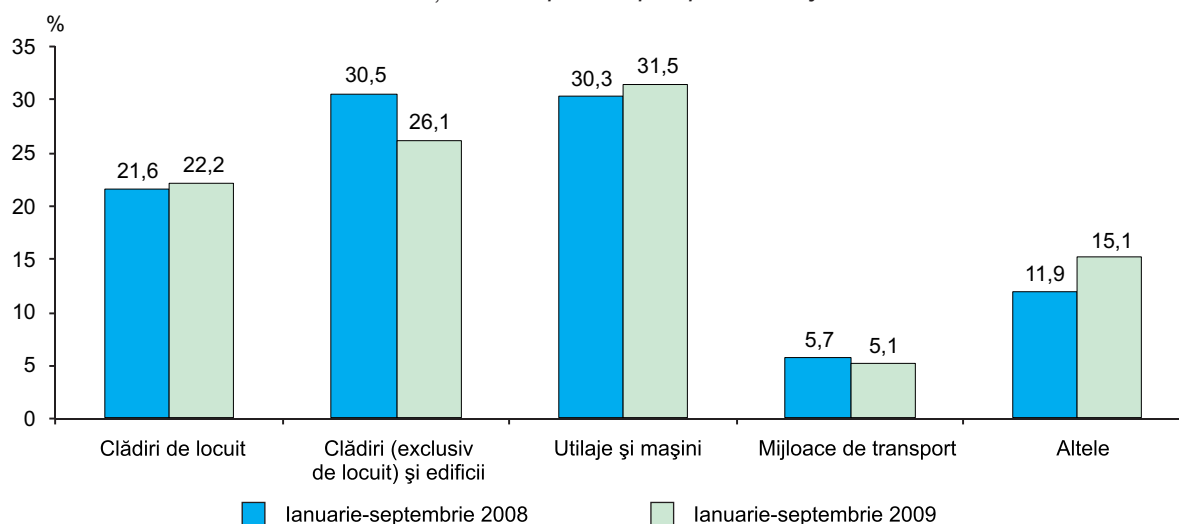
În structura investițiilor în capital fix pe tipuri ale mijloacelor fixe cota importantă a fost orientată spre construcția clădirilor și edificiilor, care a constituit 48,3% din volumul total al investițiilor însușite (din care 22,2% – clădirilor de locuit) sau cu 3,8 puncte procentuale mai puțin decât în perioada respectivă a anului precedent. Cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a majorat cu 0,6 puncte procentuale, iar la construcția clădirilor cu destinația alta decât de locuit și edificiilor s-a redus cu 4,4 puncte procentuale.

Cota-parte a investițiilor utilizate la procurarea utilajului, mașinilor și mijloacelor de transport a constituit 36,6% din volumul total al mijloacelor utilizate, fiind în creștere cu 0,6 puncte procentuale în comparație cu perioada respectivă a anului precedent.

Structura investițiilor în capital fix pe tipuri ale mijloacelor fixe în ianuarie-septembrie 2009 se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	În % față de		Informativ: ianuarie-septembrie 2008 în % față de total	
		ianuarie-septembrie 2008	total	ianuarie-septembrie 2007	total
Investiții în capital fix – total	5555,2	57,5	100,0	109,0	100,0
din care:					
clădiri de locuit	1235,7	59,3	22,2	100,5	21,6
clădiri (exclusiv de locuit) și edificii	1447,6	49,0	26,1	108,1	30,5
utilaje și mașini	1748,2	53,6	31,5	117,7	30,3
mijloace de transport	282,9	46,5	5,1	99,8	5,7
alte	840,8	73,1	15,1	126,0	11,9

Structura investițiilor în capital fix pe tipuri ale mijloacelor fixe

Datele privind volumul investițiilor în capital fix și lucrărilor de construcții-montaj realizate în ianuarie-septembrie 2009 pe regiuni de dezvoltare, se prezintă după cum urmează:

	Investiții în capital fix		din care, lucrări de construcții-montaj	
	realizări, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008	realizări, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008
Total	5555,2	57,5	3136,0	62,2
din care:				
Mun. Chișinău	2883,7	56,4	1740,7	62,2
Nord	1044,8	65,9	466,2	75,6
Centru	760,4	51,1	480,7	61,1
Sud	524,9	53,8	263,2	45,4
UTA Găgăuzia	174,3	81,5	91,0	84,4

În ianuarie-septembrie 2009 din volumul total al investițiilor în capital fix în construcția locativă au fost însușite 1235,7 mil. lei sau 22,2% din total și 59,3% față de perioada respectivă a anului precedent.

În perioada de raport din contul tuturor surselor de finanțare au fost date în folosință 2834 apartamente cu suprafața totală de 313,9 mii m², ceea ce reprezintă 82,9% față de nivelul ianuarie-septembrie 2008.

Construcția de locuințe a fost realizată în principal de agenții economici din sectorul privat, constituind circa 97% din volumul total al caselor de locuit date în folosință.

Darea în folosință a locuințelor pe forme de proprietate în ianuarie-septembrie 2009 se caracterizează prin următoarele date:

	Numărul apartamentelor construite, unități	Suprafața totală a apartamentelor date în folosință		
		mii m ²	în % față de:	
			ianuarie-septembrie 2008	total
S-au construit – total	2834	313,9	82,9	100,0
din care:				
Publică	90	7,5	18,4	2,4
Privată	2706	303,5	91,9	96,6
din aceasta, beneficiari individuali	1212	173,1	78,7	55,9
A întreprinderilor mixte	38	2,9	43,1	0,9
Din total în:				
mediul urban	2459	270,1	85,3	85,9
mediul rural	375	43,8	70,7	14,1

Cel mai mare volum al construcțiilor de locuințe s-a realizat în municipiul Chișinău, unde au fost date în folosință 1964 apartamente cu suprafața totală de 222,9 mii m², ceea ce a constituit 71% din volumul total al locuințelor date în folosință în total pe țară.

În ianuarie-septembrie 2009 au fost date în folosință: rețele de gaze naturale cu lungimea de 264,5 km, apeducte cu lungimea de 91,4 km, linie pentru circulația troleibuzelor cu lungimea de 15,9 km, întreprinderi de comerț cu suprafața comercială de 18,2 mii m², întreprinderi de alimentație publică cu 370 locuri și altele.

Activitatea în antrepriză. În ianuarie-septembrie 2009 organizațiile în antrepriză au efectuat lucrări de construcții-montaj în valoare de 2325,4 mil. lei ceea ce reprezintă 63,6% (în prețuri comparabile) față de nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie 2008. Volumul principal de lucrări a fost realizat de către agenții economici cu forma de proprietate privată, care au executat lucrări în antrepriză în sumă de 2009,4 mil. lei (86,4% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate) sau 68,3% față de ianuarie-septembrie 2008.

Evoluția și structura lucrărilor în antrepriză pe forme de proprietate ale organizațiilor-executante în ianuarie-septembrie 2009 se prezintă astfel:

	Numărul organizațiilor în antrepriză, unități	Realizări, mil. lei	În % față de:		Volumul lucrărilor în antrepriză executate în medie pe o organizație, mii lei
			ianuarie-septembrie 2008	total	
Total	883	2325,4	63,6	100,0	2633,6
din care:					
Publică	25	114,0	65,2	4,9	4561,5
Privată	801	2009,4	68,3	86,4	2508,6
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	43	156,3	59,4	6,7	3634,1
Străină	5	16,6	7,5	0,7	3322,1
A întreprinderilor mixte	9	29,1	54,4	1,3	3238,2

Datele privind structura lucrărilor în antrepriză executate în ianuarie-septembrie 2009 se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-septembrie 2008	total
Volumul lucrărilor în antrepriză executate – total	2325,4	63,6	100,0
din care:			
Pe elemente de structură:			
construcții noi	1506,1	54,5	64,8
reparații capitale	495,7	80,4	21,3
reparații curente	295,7	108,7	12,7
alte lucrări în antrepriză	27,9	de 5,9 ori	1,2
Pe tipuri de obiecte:			
clădiri rezidențiale	644,9	58,7	27,7
clădiri nerezidențiale	861,9	62,7	37,1
construcții ingineresti	790,7	67,1	34,0

În structura lucrărilor executate predomină efectuarea lucrărilor la construcții noi, realizate în volum de 1506,1 mil. lei, ponderea cărora în volumul total al lucrărilor executate a constituit 64,8%, reparațiilor capitale și curente le-au revenit 34,0% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Pe tipuri de construcții s-au înregistrat scăderi la lucrările în antrepriză executate la clădirile rezidențiale și nerezidențiale, respectiv cu 41,3% și 37,3%, la construcții inginerești – cu 32,9% față de perioada respectivă a anului precedent.

Datele privind volumul lucrărilor în antrepriză realizate în ianuarie-septembrie 2009 pe regiuni de dezvoltare, se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-septembrie 2008	total
Total	2325,4	63,6	100,0
din care:			
Mun. Chișinău	1682,4	60,3	72,3
Nord	258,1	74,3	11,1
Centru	236,9	85,6	10,2
Sud	93,8	52,5	4,0
UTA Găgăuzia	54,2	84,0	2,3

Organizațiile în antrepriză din municipiul Chișinău au executat 72,3% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj efectuate în total pe țară.

3.4. Transporturi

În ianuarie-septembrie 2009 întreprinderile de transport feroviar, auto¹, fluvial și aerian au transportat mărfuri în volum de 5468,1 mii tone, sau 40,8% din volumul realizat în perioada corespunzătoare din anul 2008. Diminuarea volumelor de mărfuri transportate s-a înregistrat la întreprinderile de transport feroviar (-66,3%), auto¹ (-45,3%) și aerian (-4,8%).

Tendințe similare au fost caracteristice și pentru parcursul mărfurilor, care în ianuarie-septembrie 2009 a totalizat 1879,1 mil. tone-km, sau 49,0% din nivelul înregistrat în perioada similară din anul 2008. Reducerea parcursului mărfurilor s-a marcat la toate modurile de transport.

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor în ianuarie-septembrie 2009, pe moduri de transport, se prezintă după cum urmează:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de ianuarie-septembrie 2008	mil. tone-km	în % față de ianuarie-septembrie 2008
Întreprinderi de transport – total	5468,1	40,8	1879,1	49,0
din care:				
feroviar	3084,4	33,7	731,4	30,5
auto ¹	2242,7	54,7	1146,5	79,9
fluvial	140,4	113,4	0,47	92,7
aerian	0,6	95,2	0,76	86,3

În ianuarie-septembrie 2009 întreprinderile de transport auto¹ au transportat 2242,7 mii tone de mărfuri, sau 54,7% din volumul realizat în aceeași perioadă din anul 2008.

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor cu transportul auto în ianuarie-septembrie 2009, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de ianuarie-septembrie 2008	mil. tone-km	în % față de ianuarie-septembrie 2008
Întreprinderi de transport auto¹ – total	2242,7	54,7	1146,5	79,9
din care:				
Mun. Chișinău	1298,9	52,6	721,4	77,8
Nord	510,3	74,8	156,0	94,4
Centru	318,1	39,3	158,6	72,0
Sud	86,6	84,2	90,4	91,6
UTA Găgăuzia	28,8	90,3	20,1	84,6

¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

Ponderi considerabile în volumul total de mărfuri transportate cu transportul auto revin întreprinderilor din municipiul Chișinău (57,9%), regiunile Nord (22,8%) și Centru (14,2%).

Cu mijloacele de transport feroviar în ianuarie-septembrie 2009 au fost transportate 3084,4 mii tone de mărfuri, sau 33,7% din volumul realizat în perioada corespunzătoare din anul 2008. În structura mărfurilor încărcate în vagoane la stațiile de cale ferată din țară, ponderi mai mari s-au înregistrat la următoarele grupe de mărfuri: cereale și produse de panificație – 41,8% (ianuarie-septembrie 2008 – 7,1%), metale feroase și fier vechi – 17,4% (ianuarie-septembrie 2008 – 21,5%), ciment și alte materiale de construcție – 11,9% (ianuarie-septembrie 2008 – 52,9%).

În transportul feroviar a crescut: durata medie de staționare în stațiile tehnice a vagoanelor de marfă în tranzit, de la 21,36 ore în ianuarie-septembrie 2008 la 79,98 ore în ianuarie-septembrie 2009, durata medie de rotație a vagoanelor de marfă, respectiv de la 4,21 zile la 16,49 zile și durata medie de staționare a vagoanelor de marfă la operațiile de încărcare-descărcare – de la 29,54 ore la 41,18 ore.

În ianuarie-septembrie 2009, comparativ cu aceeași perioadă din anul 2008, s-a micșorat numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze (-6,3%), troleibuze (-5,2%) și taximetre (-9,0%), cu transportul feroviar (-7,6%) și aerian (-4,1%).

Numărul de pasageri transportați și parcursul pasagerilor în ianuarie-septembrie 2009, pe moduri de transport public, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de ianuarie-septembrie 2008	mil. pasageri-km	în % față de ianuarie-septembrie 2008
Total	229119,4	94,4	3038,3	89,6
din care:				
transportul feroviar	3949,2	92,4	322,4	88,9
autobuze și microbuze	77845,4	93,7	1734,1	86,8
transportul fluvial	90,7	109,7	0,2	109,7
transportul aerian	359,2	95,9	489,2	96,5
taximetre	2889,0	91,0	55,8	91,0
troleibuze	143985,9	94,8	436,6	94,6

Cu autobuze și microbuze în ianuarie-septembrie 2009 au fost transportați 77,8 mil. pasageri, cu 6,3% mai puțin decât în perioada similară din anul 2008.

Numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze și parcursul pasagerilor în ianuarie-septembrie 2009, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de ianuarie-septembrie 2008	mil. pasageri-km	în % față de ianuarie-septembrie 2008
Total	77845,4	93,7	1734,1	86,8
din care:				
Mun. Chișinău	49285,2	98,9	997,8	90,9
Nord	12256,1	73,2	286,4	68,8
Centru	9978,3	103,1	314,1	95,9
Sud	5372,2	93,3	113,9	86,1
UTA Găgăuzia	953,6	92,1	21,9	88,5

Ponderi semnificative în numărul total de pasageri transportați cu autobuze și microbuze dețin agenții transportatori din municipiul Chișinău (63,3%), regiunile Nord (15,7%) și Centru (12,8%).

3.5. Comunicații

Servicii de comunicații. În ianuarie-septembrie 2009, comparativ cu perioada similară din anul 2008, a sporit numărul de expedieri a coletelor (+7,7%) și corespondenței poștale (+3,2%), numărul mandatelor de pensii, subvenții și indemnizații plătite prin oficiile poștale (+0,1%). Totodată s-a diminuat numărul de telegrame expediate (-27,2%), ziare și reviste distribuite prin poștă (-4,8%), mandate poștale și telegrafice expediate (-1,0%).

Numărul convorbirilor telefonice prin rețeaua telefonică fixă în ianuarie-septembrie 2009 s-a redus cu 18,8% (internaționale – cu 32,3% și interurbane – cu 16,7%) față de aceeași perioadă din anul 2008.

Volumul serviciilor pe tipuri de comunicații se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2009		Informativ: ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	mii unități	în % față de ianuarie-septembrie 2008	

Expedieri (trafic de ieșire):

ziare și reviste (abonamente și vânzare
cu bucată)

18955,4

95,2

92,1

	Ianuarie-septembrie 2009		Informativ: ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	mii unități	în % față de ianuarie-septembrie 2008	
corespondență	30943,4	103,2	104,8
colete	23,8	107,7	126,0
mandate poștale și telegrafice	87,6	99,0	89,5
telegrame	40,2	72,8	89,2
Mandate pensii, subvenții și indemnizații plătite	5991,7	100,1	100,1
Convorbiri telefonice prin rețeaua telefonică fixă – total	211254,0	81,2	86,1
din care:			
interurbane (naționale)	186937,0	83,3	84,6
internaționale	24317,0	67,7	96,6
Conectări telefonice prin rețeaua telefonică fixă, mii ore:			
interurbane (naționale)	6833,5	84,7	93,0
internaționale	1285,2	66,8	104,4

Mijloace de telefonie fixă. La 30 septembrie 2009 numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică a fost de 1104,0 mii unități, din care 996,3 mii unități la domiciliu (respectiv, cu 27,0 mii și 25,5 mii unități mai mult decât la 30 septembrie 2008).

Numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică se prezintă după cum urmează:

	Existent la 30.09.2009	În % față de 30.09.2008	Informativ: 30.09.2008 în % față de 30.09.2007
Posturi telefonice principale în rețeaua publică – total, mii unități	1104,0	102,5	104,5
din care, în:			
rețeaua urbană	599,8	101,8	102,3
din acestea, la domiciliu	509,0	102,0	102,1
rețeaua rurală	504,2	103,3	107,2
din acestea, la domiciliu	487,3	103,3	107,3

3.6. Turism

3.6.1. FRECVENTAREA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ COLECTIVĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE

Structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în ianuarie-iunie 2009 au fost frecventate de 96,6 mii turiști, cu 23,7% mai puțin față de aceeași perioadă din anul 2008. Reducerea numărului de turiști cazați s-a înregistrat la toate tipurile de structuri de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare.

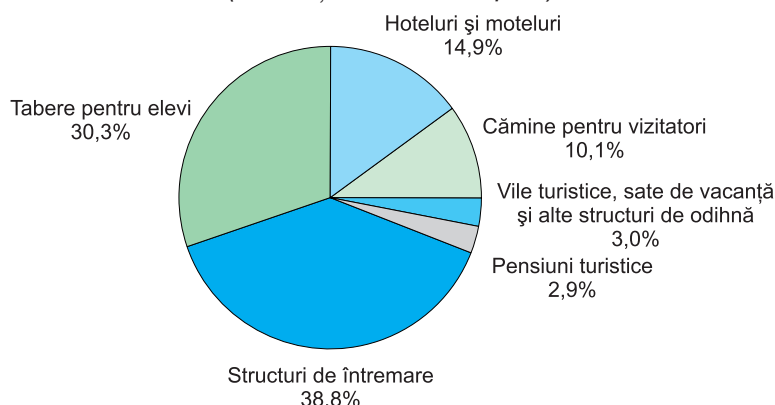
Numărul de turiști sosiți în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare se prezintă astfel:

	Ianuarie-iunie 2009		Ianuarie-iunie 2009 în % față de ianuarie-iunie 2008	
	turiști	din care, nerezidenți	turiști	din care, nerezidenți
Total	96641	28440	76,3	81,3
din care:				
Hoteluri și moteluri	45493	25671	83,1	83,3
Pensiuni turistice și agroturistice	3918	1096	74,2	49,4
Cămine pentru vizitatori	5930	914	57,3	66,3
Structuri de întremare	13739	128	82,2	65,0
Tabere pentru elevi	20632	50	77,4	178,6
Vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă	6929	581	53,3	176,1

Numărul de turiști străini sosiți în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în ianuarie-iunie 2009 s-a cifrat la 28,4 mii, sau cu 18,7% mai puțin față de cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul precedent. Ponderi mai însemnate în numărul total al turiștilor străini sosiți în structurile de cazare colective le-a revenit turiștilor din România (13,2%), Ucraina (12,2%), Federația Rusă (11,0%), Statele Unite ale Americii (6,8%), Italia (6,7%), Turcia (5,6%), Germania (4,9%), Elveția (3,5%), Franța (3,3%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (3,3%), Bulgaria (2,7%) și Polonia (2,4%).

În structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în ianuarie-iunie 2009 au fost înregistrate 549,4 mii înnoptări ale turiștilor, sau cu 158,8 mii (–22,4%) mai puțin comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent.

**Înnopțări în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, în ianuarie-iunie 2009
(în % față de total înnopțări)**

Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare în ianuarie-iunie 2009 a constituit 34,2% pe total structuri de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, fiind în scădere cu 7,3 puncte procentuale față de perioada similară din anul 2008. La structuri de întremare indicele de utilizare a locurilor de cazare a constituit 67,4%, la cămine pentru vizitatori – 55,8%, la tabere pentru elevi – 47,5%, la pensiuni turistice – 15,1%, la hoteluri și moteluri – 14,7% și la vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă – 9,5%.

3.6.2. TURISMUL ORGANIZAT DE AGENȚIILE DE TURISM ȘI TUROPERATORI

În ianuarie-iunie 2009 agențiile de turism și turoperatorii au acordat servicii turistice la 55,5 mii turiști și excursioniști, cu 0,5% mai puțin decât în perioada similară din anul 2008.

Numărul de turiști și excursioniști, participanți la turismul receptor și emițător organizat de agențiile de turism și turoperatorii în ianuarie-iunie 2009 a fost în creștere față de perioada corespunzătoare din anul 2008 cu 16,7%, în același timp la turismul intern numărul acestora s-a redus cu 25,7%.

Numărul de turiști și excursioniști și turiști-zile, după scopul vizitelor, se prezintă după cum urmează:

	Ianuarie-iunie 2009		Ianuarie-iunie 2009 în % față de ianuarie-iunie 2008	
	turiști și excursioniști	turiști-zile	turiști și excursioniști	turiști-zile
Total	55461	404772	99,5	102,6
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în Republica Moldova) – total	3569	10766	128,1	118,5
din care, în scopuri:				
de odihnă și agrement	2457	5486	142,9	154,8
de afaceri și profesionale	944	2932	100,4	82,2
de tratament	143	2198	114,4	112,2
alte scopuri	25	150	de 12,5 ori	de 8,3 ori
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate) – total	35042	261923	115,7	122,5
din care, în scopuri:				
de odihnă și agrement	34280	253704	117,9	125,7
de afaceri și profesionale	210	1732	35,8	44,7
de tratament	424	5477	71,4	68,1
alte scopuri	128	1010	de 5,6 ori	de 21,5 ori
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic)	16850	132083	74,3	77,0

Din cei 3569 turiști și excursioniști străini, care au vizitat Republica Moldova în ianuarie-iunie 2009 și au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și turoperatorilor 68,8% au sosit în scopuri de odihnă și agrement, 26,5% – de afaceri și profesionale, 4,0% – de tratament și 0,7% – în alte scopuri.

Prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor în ianuarie-iunie 2009 au plecat în străinătate 35042 de turiști și excursioniști, cu 15,7% mai mult comparativ cu aceeași perioadă din anul 2008. Majoritatea cetățenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, agrement și tratament (99,0%).

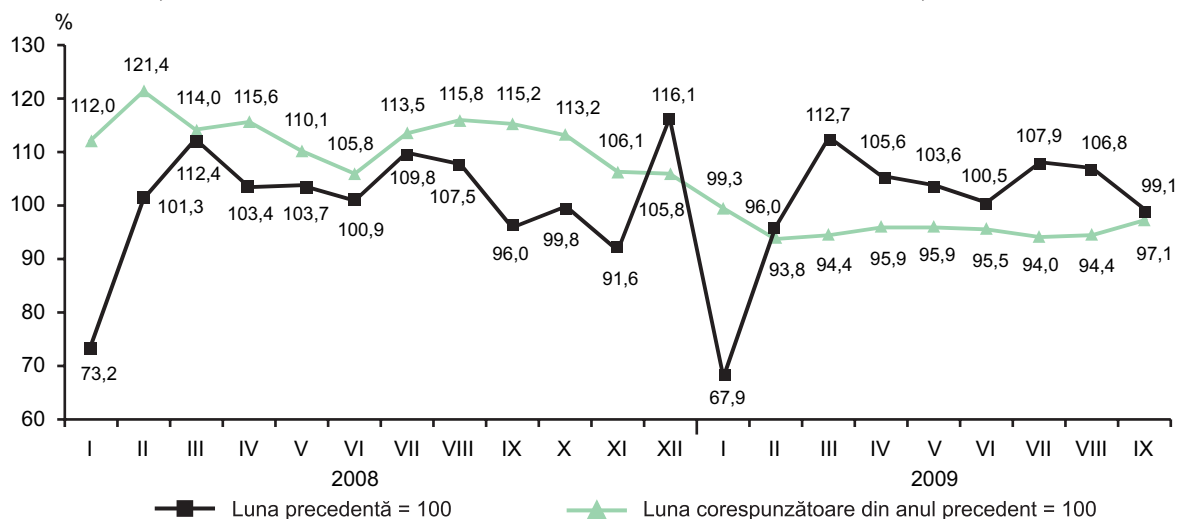
Numărul turiștilor și excursioniștilor străini care au vizitat Republica Moldova și turiștilor și excursioniștilor moldoveni care au plecat în străinătate, prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor, în ianuarie-iunie 2009, pe țări, se prezintă astfel:

	Turiști și excursioniști străini sosiți în țară		Turiști și excursioniști moldoveni plecați în străinătate	
	total	în % față de total	total	în % față de total
Total	3569	100,0	35042	100,0
din care:				
Federația Rusă	546	15,3	120	0,3
Turcia	464	13,0	14748	42,1
Ucraina	371	10,4	3572	10,2
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	352	9,9	28	0,1
România	314	8,8	4043	11,5
Elveția	224	6,3	24	0,1
Germania	156	4,4	113	0,3
Bulgaria	135	3,8	8705	24,8
Italia	117	3,3	155	0,4
Statele Unite ale Americii	112	3,1	26	0,1
Franța	106	3,0	235	0,7
Olanda	55	1,5	52	0,2
Austria	46	1,3	309	0,9
Belarus	43	1,2	2	0,0
Finlanda	41	1,1	4	0,0
Polonia	38	1,1	93	0,3
Spania	37	1,0	72	0,2
Republica Cehă	26	0,7	384	1,1
Grecia	21	0,6	256	0,7
Egipt	—	—	1206	3,4
Alte țări	365	10,2	895	2,6

3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației

În luna septembrie 2009 **vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale** au însumat 1827,7 mil. lei, marcînd, în termeni reali, o diminuare de 0,9% față de luna precedentă și de 2,9% comparativ cu luna septembrie 2008.

Evoluția indicilor lunari ai volumului de vânzări cu amănuntul, prin unitățile comerciale

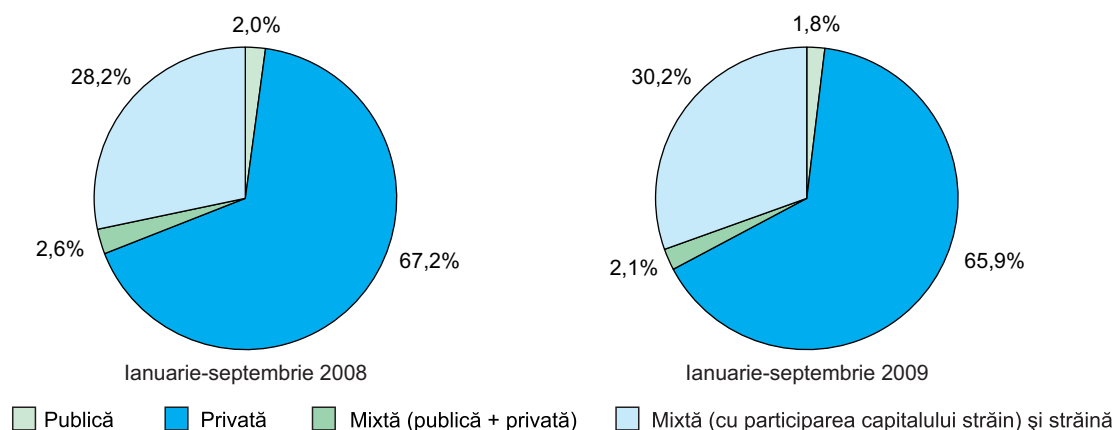
Evoluția vânzărilor de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale

	Septembrie 2009			Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Informativ: ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007 ¹
	mil. lei	în % față de:		mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008 ¹	Ianuarie-septembrie		
		august 2009 ¹	septembrie 2008 ¹			2008	2009	
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total	1827,7	99,1	97,1	14400,5	95,3	100,0	100,0	113,4
din care:								
produse alimentare	589,4	95,9	105,7	5124,7	106,0	33,0	35,6	109,3
mărfuri nealimentare	1238.3	100.9	92.3	9275.8	89.6	67.0	64.4	117.3

În ianuarie-septembrie 2009 **unitățile comerciale au comercializat populației mărfuri de consum** în valoare de 14400,5 mil. lei, înregistrând, în termeni reali, o scădere de 4,7% față de aceeași perioadă din anul 2008, determinată în principal, de reducerea vânzărilor de mărfuri nealimentare (-10,4%), cărora le revine o pondere de 64,4% în totalul vânzărilor cu amănuntul (ianuarie-septembrie 2008 – 67,0%). În același timp vânzările de produse alimentare s-au majorat cu 6,0%, deținând o cotă de 35,6% în totalul vânzărilor cu amănuntul (ianuarie-septembrie 2008 – 33,0%).

Reducerea volumului de vânzări cu amănuntul s-a înregistrat la unitățile comerciale cu forma de proprietate publică (-11,8%), mixtă (publică+privată) (-11,8%) și privată (-6,8%). Totodată, la unitățile comerciale cu forma de proprietate mixtă (cu participarea capitalului străin) și străină volumele de vânzări au crescut cu 1,5%. Această situație a determinat modificarea ponderii sectoarelor în totalul vânzărilor cu amănuntul, care este prezentată în următoarea diagramă:

Structura vânzărilor de mărfuri cu amănuntul pe forme de proprietate

Stocurile de mărfuri existente la unitățile comerciale la 1 octombrie 2009 s-au cifrat la 4969,5 mil. lei, în creștere cu 12,3% față de 1 octombrie 2008.

Vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale, pe regiuni de dezvoltare

	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Informativ: ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007 ¹
	mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008 ¹	ianuarie-septembrie		
			2008	2009	
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total	14400,5	95,3	100,0	100,0	113,4
din care:					
Mun. Chișinău	7987,7	95,0	55,2	55,5	111,0
Nord	3022,2	96,9	20,8	21,0	117,4
inclusiv:					
Mun. Bălți	1261,5	98,3	8,6	8,8	110,1
Edineț	262,0	103,0	1,7	1,8	133,7
Soroca	244,2	104,7	1,6	1,7	122,7
Drochia	241,8	97,4	1,7	1,7	113,2
Centru	1971,9	93,5	14,1	13,7	111,7
inclusiv:					
Orhei	321,8	109,0	2,0	2,2	112,3
Ungheni	262,4	84,3	2,1	1,8	118,3

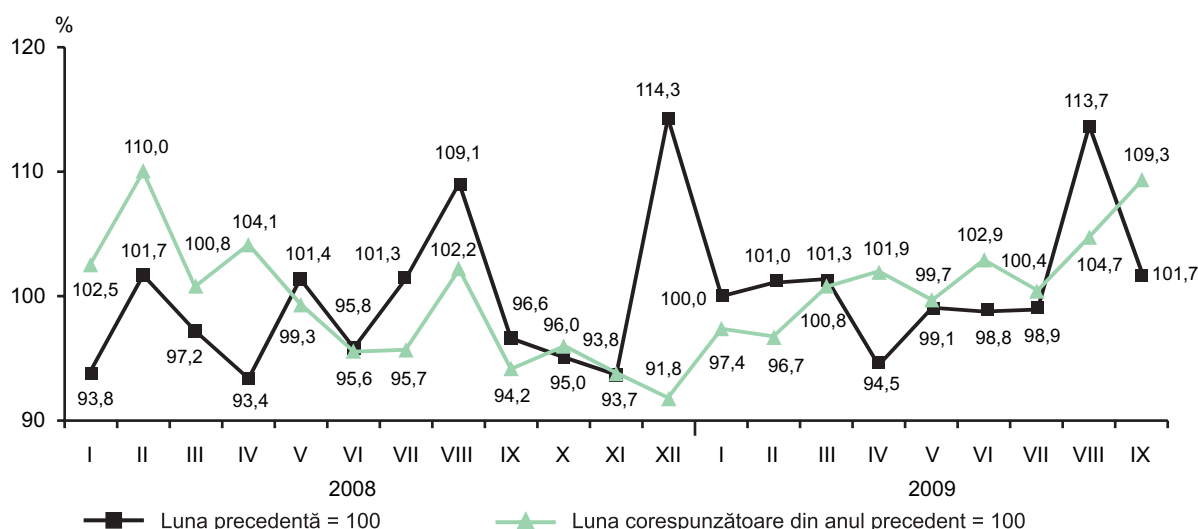
¹ În prețuri comparabile

	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Informativ: ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007 ¹
	mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008 ¹	ianuarie-septembrie		
			2008	2009	
Sud	971,3	96,8	6,7	6,7	121,4
inclusiv:					
Cahul	304,8	95,9	2,1	2,1	121,3
Caușeni	183,2	95,1	1,3	1,3	120,1
UTA Găgăuzia	447,4	94,5	3,2	3,1	121,9

Ponderi semnificative în totalul valoric al vânzărilor de mărfuri cu amănuntul revin municipiilor Chișinău – 55,5% și Bălți – 8,8%, UTA Gagauzia – 3,1%, raioanelor: Orhei – 2,2%, Cahul – 2,1%, Edineț și Ungheni – câte 1,8%, Soroca și Drochia – câte 1,7%.

Valoarea serviciilor cu plată prestate populației de către unitățile oficial înregistrate în luna septembrie 2009 a constituit 1104,2 mil. lei, fiind mai mare, în termeni reali, cu 1,7% față de luna precedentă și cu 9,3% comparativ cu luna septembrie 2008.

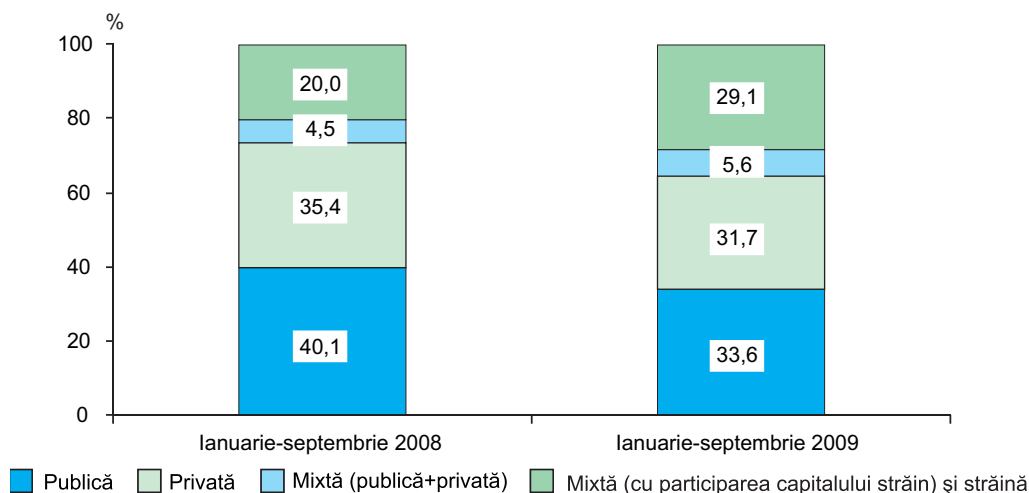
Evoluția indicilor lunari ai volumului de servicii cu plată prestate populației, prin unitățile oficial înregistrate

În ianuarie-septembrie 2009 **unitățile oficial înregistrate au acordat populației servicii cu plată** în sumă de 9241,2 mil. lei, marcând în condiții comparabile de prețuri, o creștere de 2,3%, comparativ cu ianuarie-septembrie 2008.

Agenții economici cu forma de proprietate mixtă (cu participarea capitalului străin) și mixtă (publică+privată) au sporit volumele de servicii cu plată prestate populației respectiv cu 50,8% și 34,1%. Totodată, la agenții economici din sectoarele public și privat s-a înregistrat o diminuare a volumului de servicii prestate, respectiv, cu 14,4% și 9,3%.

Structura serviciilor cu plată prestate populației, prin unitățile oficial înregistrate, pe forme de proprietate

¹ În prețuri comparabile

*Serviciile cu plată prestate populației, prin unitățile oficial înregistrate,
pe regiuni de dezvoltare*

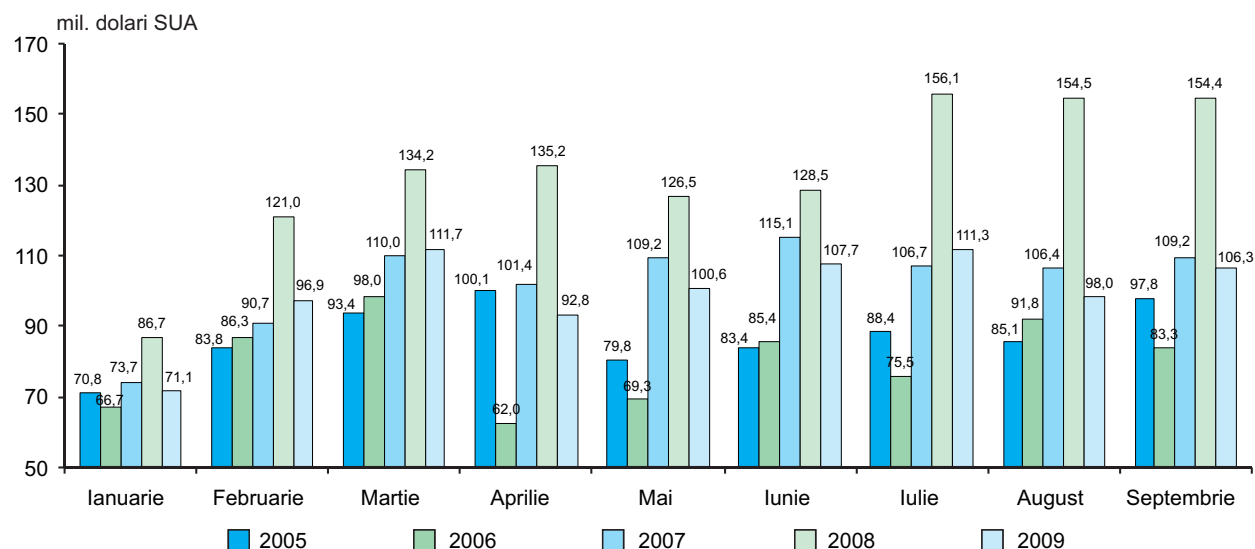
	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Informativ: ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007 ¹
	mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2008 ¹	ianuarie-septembrie		
			2008	2009	
Valoarea serviciilor cu plată prestate populației – total	9241,2	102,3	100,0	100,0	100,6
din care:					
Mun. Chișinău	4462,3	86,2	57,4	48,3	95,6
Nord	1364,5	85,7	17,5	14,8	115,0
inclusiv:					
Mun. Bălți	490,6	77,3	7,0	5,3	124,0
Soroca	112,0	86,2	1,4	1,2	115,0
Briceni	99,0	85,3	1,3	1,1	113,4
Centru	1066,6	92,5	12,7	11,5	103,1
inclusiv:					
Orhei	140,6	89,1	1,7	1,5	99,8
Anenii Noi	131,0	100,8	1,4	1,4	106,0
Ungheni	121,0	88,7	1,5	1,3	105,6
Sud	541,3	89,7	6,7	5,9	107,4
inclusiv:					
Cahul	174,7	88,9	2,2	1,9	114,3
Caușeni	93,1	96,0	1,1	1,0	100,8
UTA Găgăuzia	243,7	87,2	3,1	2,6	108,4

Ponderi semnificative în totalul valoric al serviciilor cu plată prestate populației dețin municipiile Chișinău și Bălți respectiv 48,3% și 5,3%, UTA Găgăuzia – 2,6%, raioanele: Cahul – 1,9%, Orhei – 1,5%, Anenii Noi – 1,4% și Ungheni – 1,3%.

3.8. Comerț exterior

Exporturile de mărfuri realizate în luna septembrie 2009 s-au cifrat la 106,3 mil. dolari SUA, cu 8,4% mai mult față de luna precedentă și cu 31,2% mai puțin comparativ cu luna septembrie 2008.

Evoluția lunară a exporturilor

¹ În prețuri comparabile

În ianuarie-septembrie 2009 **exporturile** au totalizat 896,4 mil. dolari SUA, volum inferior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul 2008 cu 25,1%.

	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de țări la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor și importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Export – total	896,4	74,9	100,0	100,0	29,8	-25,1
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	477,9	76,6	52,1	53,3	17,6	-12,2
țările CSI	327,8	71,8	38,1	36,6	8,7	-10,7
alte țări	90,7	77,7	9,8	10,1	3,5	-2,2
Import – total	2282,8	62,2	100,0	100,0	45,1	-37,8
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	997,6	61,5	44,2	43,7	18,7	-17,0
țările CSI	811,8	63,7	34,7	35,6	13,8	-12,6
alte țări	473,4	61,0	21,1	20,7	12,6	-8,2
Balanța comercială – total	-1386,4	56,0	100,0	100,0	x	x
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	-519,7	52,1	40,3	37,5	x	x
țările CSI	-484,0	59,2	33,0	34,9	x	x
alte țări	-382,7	58,0	26,7	27,6	x	x

Exporturile de mărfuri destinate **țărilor Uniunii Europene** (UE-27) au însumat 477,9 mil. dolari SUA (-23,4% față de ianuarie-septembrie 2008), deținând o cotă de 53,3% în total exporturi (52,1% în ianuarie-septembrie 2008).

Țările CSI au fost prezente în **exporturile** Moldovei cu o pondere de 36,6% (ianuarie-septembrie 2008 – 38,1%), ce corespunde unei valori de 327,8 mil. dolari SUA. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au redus cu 28,2%, comparativ cu ianuarie-septembrie 2008.

Primele 31 de țări-partenere în derularea exporturilor, care dețineau 96,7% din volumul total, au fost:

	Ianuarie-septembrie 2009		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Export – total	896,4	74,9	100,0	100,0	29,8	-25,1
din care:						
Federația Rusă	188,6	80,7	19,5	21,0	8,1	-3,8
România	178,8	69,0	21,6	19,9	12,7	-6,7
Italia	98,1	76,2	10,8	10,9	3,2	-2,6
Ucraina	55,3	52,4	8,8	6,2	-1,3	-4,2
Belarus	54,7	78,5	5,8	6,1	1,3	-1,2
Germania	54,5	103,0	4,4	6,1	-0,6	0,1
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	41,9	113,3	3,1	4,7	1,2	0,4
Polonia	24,9	56,3	3,7	2,8	1,4	-1,6
Turcia	21,5	86,5	2,1	2,4	0,1	-0,3
Elveția	18,0	73,5	2,0	2,0	0,4	-0,5
Kazahstan	17,7	54,1	2,7	2,0	0,2	-1,3
Franța	13,1	83,9	1,3	1,5	0,2	-0,2
Bulgaria	10,6	55,4	1,6	1,2	0,0	-0,7
Ungaria	9,2	77,2	1,0	1,0	0,8	-0,2
Grecia	8,8	198,4	0,4	1,0	0,2	0,4
Statele Unite ale Americii	8,3	68,2	1,0	0,9	0,1	-0,3
Lituania	7,2	148,3	0,4	0,8	-0,2	0,2
Olanda	6,5	76,3	0,7	0,7	-0,2	-0,2
Georgia	6,3	140,8	0,4	0,7	0,3	0,2
Uzbekistan	5,2	117,3	0,4	0,6	0,2	0,1

	Ianuarie-septembrie 2009		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Slovacia	4,7	82,7	0,5	0,5	-0,2	-0,1
Austria	4,2	52,4	0,7	0,5	-1,4	-0,3
Serbia	4,0	41,6	0,8	0,4	1,0	-0,5
Belgia	4,0	56,2	0,6	0,4	-0,2	-0,3
Panama	3,9	99,9	0,3	0,4	0,4	0,0
Republica Cehă	3,4	96,4	0,3	0,4	0,0	0,0
Siria	3,4	108,8	0,3	0,4	0,2	0,0
Irak	2,9	90,2	0,3	0,3	0,2	0,0
Israel	2,8	de 3,2 ori	0,1	0,3	0,0	0,2
Azerbaidjan	2,6	57,2	0,4	0,3	-0,1	-0,2
Suedia	2,6	35,4	0,6	0,3	0,7	-0,4

Analiza evoluției exporturilor pe țări relevă, că reducerea livrărilor către România (-31,0%), Ucraina (-47,6%), Federația Rusă (-19,3%), Italia (-23,8%), Polonia (-43,7%) și Belarus (-21,5%), a influențat diminuarea pe total exporturi cu 20,1%.

Paisprezece grupe de mărfuri care dețineau 95,4% din total exporturi se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Export – total	896,4	74,9	100,0	100,0	29,8	-25,1
din care:						
Produse alimentare, băuturi și tutun	202,2	85,7	19,7	22,6	6,4	-2,8
din care:						
țările Uniunii Europene	50,7	97,5	4,3	5,7	0,9	-0,1
țările CSI	139,8	86,1	13,6	15,6	4,6	-1,9
Materiale textile și articole din aceste materiale	187,5	77,8	20,1	20,9	4,6	-4,5
din care:						
țările Uniunii Europene	151,0	78,7	16,0	16,8	3,5	-3,4
țările CSI	15,6	58,0	2,3	1,7	0,9	-0,9
Produse vegetale	169,7	134,8	10,5	18,9	1,5	3,7
din care:						
țările Uniunii Europene	69,8	131,4	4,4	7,8	1,2	1,4
țările CSI	62,8	156,5	3,4	7,0	-0,5	1,9
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	99,4	78,2	10,6	11,1	7,4	-2,3
din care:						
țările Uniunii Europene	80,4	92,9	7,2	9,0	7,0	-0,5
țările CSI	16,0	49,7	2,7	1,8	0,2	-1,4
Produse chimice	36,1	146,3	2,1	4,0	0,7	1,0
din care:						
țările Uniunii Europene	5,3	95,2	0,5	0,6	0,2	0,0
țările CSI	29,8	166,9	1,5	3,3	0,5	1,0
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	33,6	80,1	3,5	3,8	0,4	-0,7
din care:						
țările Uniunii Europene	16,5	81,3	1,7	1,8	0,0	-0,3
țările CSI	13,7	69,3	1,7	1,5	0,5	-0,5
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea	20,7	52,9	3,3	2,3	0,9	-1,5
din care:						
țările Uniunii Europene	18,5	50,0	3,1	2,1	0,7	-1,6
țările CSI	2,1	133,2	0,1	0,2	0,1	0,0

	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	20,3	69,1	2,4	2,3	0,6	-0,8
din care:						
țările Uniunii Europene	7,1	92,1	0,6	0,8	0,0	-0,1
țările CSI	12,5	59,8	1,7	1,4	0,6	-0,7
Metale comune și articole din metale comune	20,7	20,7	8,3	2,3	2,4	-6,6
din care:						
țările Uniunii Europene	12,3	22,1	4,7	1,4	1,2	-3,6
țările CSI	5,9	18,5	2,7	0,7	0,0	-2,2
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	19,3	45,2	3,6	2,1	0,7	-2,0
din care:						
țările Uniunii Europene	9,8	39,5	2,1	1,1	0,7	-1,2
țările CSI	6,0	39,1	1,3	0,7	-0,1	-0,8
Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea	17,2	65,2	2,2	1,9	0,6	-0,8
din care:						
țările Uniunii Europene	16,4	68,3	2,0	1,8	0,7	-0,6
țările CSI	0,4	de 2,0 ori	0,0	0,0	-0,1	0,0
Produse minerale	10,8	18,4	4,9	1,2	1,8	-4,0
din care:						
țările Uniunii Europene	9,8	53,3	1,5	1,1	0,4	-0,7
țările CSI	0,9	2,3	3,4	0,1	1,4	-3,3
Mijloace și materiale de transport	10,2	83,1	1,0	1,1	-0,2	-0,2
din care:						
țările Uniunii Europene	6,6	97,7	0,6	0,7	0,3	0,0
țările CSI	3,0	70,1	0,4	0,3	-0,6	-0,1
Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	8,4	38,2	1,8	0,9	0,7	-1,1
din care:						
țările Uniunii Europene	4,1	52,3	0,7	0,5	0,1	-0,3
țările CSI	2,2	24,0	0,8	0,2	0,5	-0,6

În ianuarie-septembrie 2009, comparativ cu aceeași perioadă din anul 2008, s-au redus exporturile de metale comune și articole din metale comune (-79,3%), materiale textile și articole din aceste materiale (-22,2%), produse minerale (-81,6%), produse alimentare, băuturi și tutun (-14,3%), mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (-21,8%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (-54,8%), fapt care a condiționat diminuarea pe total exporturi cu 22,2%.

Totodată, a fost înregistrată creșterea exporturilor de produse vegetale (+34,8%), care a atenuat scăderea pe total exporturi cu 3,7%.

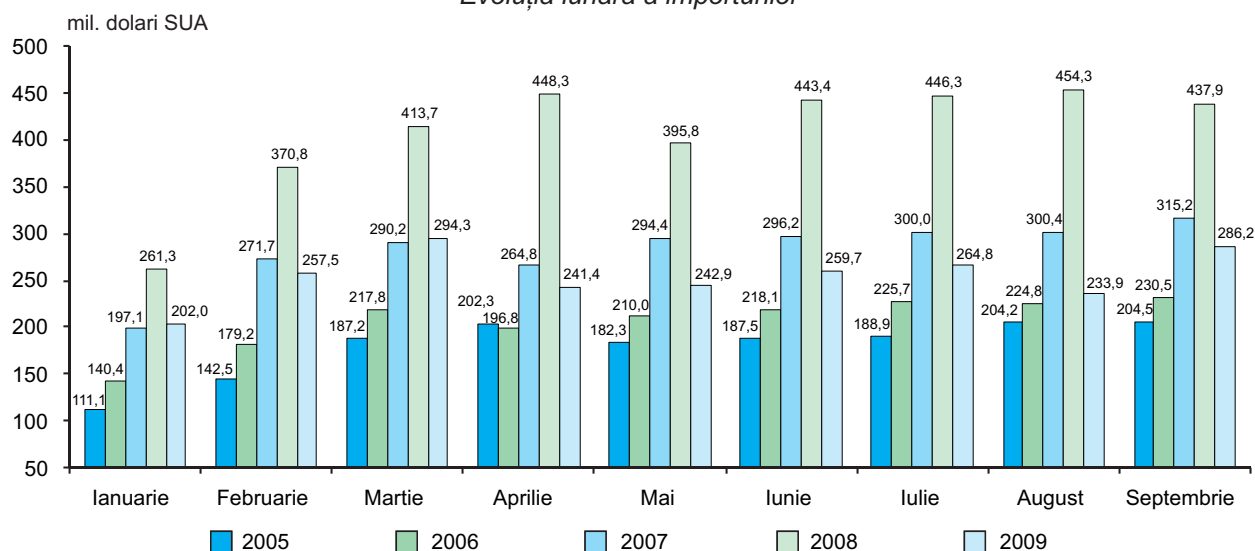
Importurile de mărfuri realizate în luna septembrie 2009 au însumat 286,2 mil. dolari SUA, cu 22,3% mai mult față de luna anterioară și cu 34,6% mai puțin comparativ cu luna septembrie 2008.

În ianuarie-septembrie 2009 **importurile** au totalizat 2282,8 mil. dolari SUA, volum inferior celui realizat în perioada similară din anul 2008 cu 37,8%.

Importurile din **țările Uniunii Europene** (UE-27) s-au cifrat la 997,6 mil. dolari SUA (cu 38,5% mai puțin decât în ianuarie-septembrie 2008), deținând o pondere de 43,7% în total importuri (44,2% în ianuarie-septembrie 2008).

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI** au avut o valoare de 811,8 mil. dolari SUA (cu 36,3% mai mică față de ianuarie-septembrie 2008), care echivalează cu o cotă de 35,6% în total importuri (34,7% în ianuarie-septembrie 2008).

Evoluția lunară a importurilor

Primele 35 de țări-partenere în derularea importurilor, care dețineau 96,2% din volumul total, au fost:

	Ianuarie-septembrie 2009		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Import – total	2282,8	62,2	100,0	100,0	45,1	-37,8
din care:						
Ucraina	322,2	50,3	17,5	14,1	6,1	-8,7
Federația Rusă	229,4	51,3	12,2	10,0	4,6	-5,9
România	218,5	45,9	13,0	9,6	7,0	-7,0
Germania	176,2	63,0	7,6	7,7	2,3	-2,8
Kazahstan	166,5	de 8,8 ori	0,5	7,3	0,6	4,0
China	158,6	70,0	6,2	6,9	3,8	-1,9
Italia	157,7	68,7	6,2	6,9	1,7	-2,0
Turcia	120,9	68,9	4,8	5,3	2,4	-1,5
Belarus	91,5	58,1	4,3	4,0	2,6	-1,8
Polonia	60,4	66,0	2,5	2,6	1,2	-0,8
Franța	44,2	53,4	2,3	1,9	0,9	-1,1
Austria	40,4	71,5	1,5	1,8	1,3	-0,4
Ungaria	38,5	73,3	1,4	1,7	0,7	-0,4
Grecia	36,9	177,7	0,6	1,6	0,1	0,4
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	35,6	74,1	1,3	1,6	0,8	-0,3
Statele Unite ale Americii	30,1	39,6	2,1	1,3	1,8	-1,2
Bulgaria	28,8	85,2	0,9	1,3	-0,2	-0,1
Republica Ceha	27,7	63,3	1,2	1,2	0,6	-0,4
Olanda	22,9	60,9	1,0	1,0	0,5	-0,4
Spania	21,1	81,6	0,7	0,9	0,3	-0,1
Japonia	19,2	29,8	1,8	0,8	1,4	-1,2
Belgia	15,4	59,6	0,7	0,7	0,0	-0,3
Elveția	14,5	74,8	0,5	0,6	0,3	-0,1
India	12,9	74,2	0,5	0,6	0,1	-0,1
Coreea de Sud	12,3	38,2	0,9	0,5	0,2	-0,5
Lituania	12,0	86,6	0,4	0,5	0,1	-0,1
Brazilia	11,8	66,7	0,5	0,5	0,4	-0,2
Suedia	11,8	38,6	0,8	0,5	0,5	-0,5
Israel	10,8	34,2	0,9	0,5	0,8	-0,6
Finlanda	10,2	66,6	0,4	0,4	0,2	-0,1
Vietnam	10,1	105,9	0,3	0,4	0,1	0,0
Slovenia	9,9	95,4	0,3	0,4	0,0	0,0
Slovacia	9,4	49,7	0,5	0,4	0,3	-0,3
Danemarca	8,1	70,3	0,3	0,4	0,2	-0,1
Taiwan	6,7	70,5	0,3	0,3	0,0	-0,1

Analiza evoluției importurilor pe țări relevă, că reducerea livrărilor din Ucraina (-49,7%), România (-54,1%), Federația Rusă (-48,7%), Germania (-37,0%), Italia (-31,3%), China (-30,0%), Belarus (-41,9%), Turcia (-31,1%), Statele Unite ale Americii (-60,4%), Japonia (-70,2%) și Franța (-46,6%), a influențat diminuarea pe total importuri cu 35,1%.

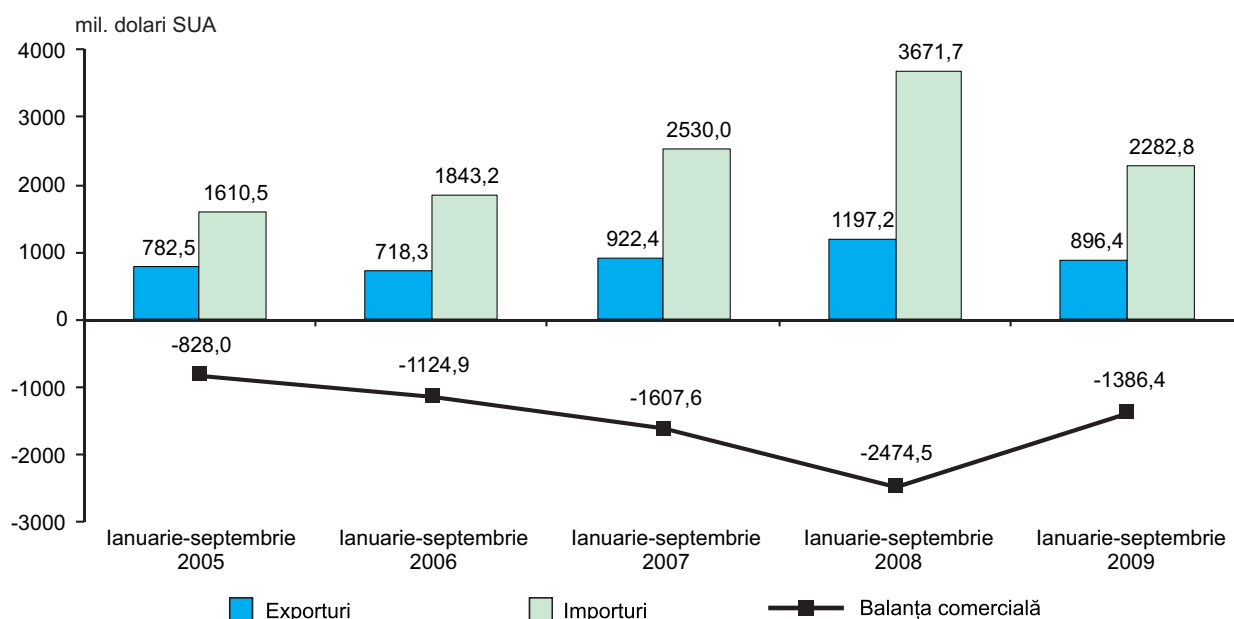
Paisprezece grupe de mărfuri care dețineau 95,1% din total importuri se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Import – total	2282,8	62,2	100,0	100,0	45,1	-37,8
din care:						
Produse minerale	506,0	61,4	22,4	22,2	11,2	-8,6
din care:						
țările Uniunii Europene	147,2	51,3	7,8	6,4	5,1	-3,8
țările CSI	357,4	67,1	14,5	15,7	5,9	-4,8
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	315,3	54,7	15,7	13,8	8,3	-7,1
din care:						
țările Uniunii Europene	174,4	53,5	8,9	7,6	4,8	-4,1
țările CSI	47,5	63,5	2,0	2,1	0,5	-0,7
Produse chimice	248,0	78,8	8,6	10,9	3,4	-1,8
din care:						
țările Uniunii Europene	149,5	90,3	4,5	6,5	1,5	-0,4
țările CSI	39,7	58,4	1,9	1,7	0,8	-0,8
Produse alimentare, băuturi și tutun	189,3	72,9	7,1	8,3	3,8	-1,9
din care:						
țările Uniunii Europene	49,4	73,0	1,8	2,2	0,8	-0,5
țările CSI	123,1	72,8	4,6	5,4	2,6	-1,3
Materiale textile și articole din aceste materiale	170,9	80,4	5,8	7,5	1,4	-1,1
din care:						
țările Uniunii Europene	92,8	71,2	3,5	4,1	0,8	-1,0
țările CSI	5,3	58,4	0,2	0,2	0,1	-0,1
Metale comune și articole din metale comune	133,0	45,6	7,9	5,8	1,4	-4,3
din care:						
țările Uniunii Europene	47,9	49,2	2,7	2,1	-0,6	-1,3
țările CSI	52,0	41,2	3,4	2,3	1,2	-2,0
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	132,3	62,2	5,8	5,8	2,1	-2,2
din care:						
țările Uniunii Europene	66,3	64,8	2,8	2,9	0,8	-1,0
țările CSI	29,8	64,2	1,3	1,3	0,2	-0,5
Mijloace și materiale de transport	113,8	38,1	8,1	5,0	4,8	-5,0
din care:						
țările Uniunii Europene	67,4	43,6	4,2	3,0	2,2	-2,4
țările CSI	17,4	37,2	1,3	0,8	0,3	-0,8
Produse vegetale	95,6	73,1	3,6	4,2	1,8	-1,0
din care:						
țările Uniunii Europene	35,1	74,2	1,3	1,5	0,4	-0,3
țările CSI	25,9	61,7	1,1	1,1	0,8	-0,4
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	65,2	60,8	2,9	2,9	1,4	-1,1
din care:						
țările Uniunii Europene	21,5	52,7	1,1	0,9	0,7	-0,5
țările CSI	33,5	71,6	1,3	1,5	0,4	-0,4

	Ianuarie-septembrie 2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2008	2009	2008	2009
Pastă de lemn, hîrtie, carton și articole din acestea	61,6	70,7	2,4	2,7	0,7	-0,7
din care:						
țările Uniunii Europene	27,9	70,7	1,1	1,2	0,3	-0,3
țările CSI	20,7	65,4	0,9	0,9	0,2	-0,3
Animale vii și produse animale	51,3	76,3	1,8	2,2	1,1	-0,4
din care:						
țările Uniunii Europene	20,6	106,3	0,5	0,9	0,3	0,0
țările CSI	11,0	82,7	0,4	0,5	0,1	-0,1
Lemn și produse din lemn	45,7	69,0	1,8	2,0	0,8	-0,6
din care:						
țările Uniunii Europene	17,3	62,7	0,8	0,8	0,3	-0,3
țările CSI	22,2	69,4	0,9	1,0	0,3	-0,3
Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	41,1	72,1	1,6	1,8	0,9	-0,4
din care:						
țările Uniunii Europene	26,3	96,0	0,7	1,2	0,4	0,0
țările CSI	1,9	61,6	0,1	0,1	0,0	0,0

În ianuarie-septembrie 2009, comparativ cu perioada similară din anul 2008, s-au redus importurile de produse minerale (-38,6%), mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (-45,3%), mijloace și materiale de transport (-61,9%), metale comune și articole din metale comune (-54,4%), materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (-37,8%), produse alimentare, băuturi și tutun (-27,1%), produse chimice (-21,2%), materiale textile și articole din aceste materiale (-19,6%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (-39,2%), produse vegetale (-26,9%), fapt care a condiționat diminuarea pe total importuri cu 34,1%.

Tendențele comerțului exterior

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în ianuarie-septembrie 2009 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 1386,4 mil. dolari SUA, cu 1088,1 mil. dolari SUA (-44,0%) mai mic față de cel înregistrat în ianuarie-septembrie 2008. Cu țările Uniunii Europene (UE-27) balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de 519,7 mil. dolari SUA (în ianuarie-septembrie 2008 – 997,2 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI – de 484,0 mil. dolari SUA (în ianuarie-septembrie 2008 – 817,7 mil. dolari SUA).

Balanța comercială cu principalele țări-partenere se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie		Ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
	2008	2009	
Balanța comercială – total, mil. dolari SUA	-2474,5	-1386,4	56,0
din care:			
Ucraina	-535,3	-266,9	49,9
China	-225,4	-157,9	70,0
Kazahstan	13,8	-148,8	x
Germania	-226,7	-121,7	53,7
Turcia	-150,5	-99,4	66,0
Italia	-100,7	-59,6	59,1
Federația Rusă	-213,2	-40,8	19,1
România	-216,7	-39,7	18,3
Belarus	-88,0	-36,8	41,9
Austria	-48,6	-36,2	74,6
Polonia	-47,3	-35,5	75,0
Franța	-67,2	-31,1	46,3
Ungaria	-40,6	-29,3	72,1
Grecia	-16,4	-28,1	172,1
Republica Cehă	-40,2	-24,3	60,4
Statele Unite ale Americii	-63,7	-21,8	34,2
Spania	-24,9	-20,0	80,5
Japonia	-62,7	-18,7	29,8
Bulgaria	-14,7	-18,2	124,0
Olanda	-28,9	-16,4	56,4
India	-16,2	-12,4	76,2
Coreea de Sud	-32,2	-12,2	38,0
Brazilia	-12,2	-11,5	94,5
Belgia	-18,7	-11,4	60,9
Vietnam	-9,5	-10,1	106,2
Finlanda	-15,2	-9,6	63,0
Slovenia	-9,2	-9,4	101,8
Suedia	-23,5	-9,2	39,5
Danemarca	-11,5	-8,0	70,0
Israel	-30,6	-8,0	25,9
Taivan	-9,4	-6,6	70,3
Lituania	-9,1	-4,8	53,6
Slovacia	-13,1	-4,7	35,4
Serbia	3,4	-0,2	x
Siria	1,7	1,1	67,7
Azerbaidjan	4,3	2,4	56,6
Irak	3,3	2,9	90,2
Elveția	5,1	3,5	68,6
Panama	3,7	3,6	98,1
Uzbekistan	-3,7	4,1	x
Georgia	4,3	6,1	144,7
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	-11,0	6,3	x

Balanța comercială pe principalele grupe de mărfuri se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie		Ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
	2008	2009	
Balanța comercială – total, mil. dolari SUA	-2474,5	-1386,4	56,0
din care:			
Produse minerale	-764,9	-495,2	64,7
din care:			
țările Uniunii Europene	-268,6	-137,4	51,1
țările CSI	-492,1	-356,5	72,4
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	-448,9	-215,9	48,1
din care:			
țările Uniunii Europene	-239,8	-94,0	39,2
țările CSI	-42,6	-31,5	74,0
Produse chimice	-290,0	-211,9	73,1
din care:			
țările Uniunii Europene	-160,1	-144,2	90,1
țările CSI	-50,1	-9,9	19,7
Metale comune și articole din metale comune	-192,0	-112,3	58,5
din care:			
țările Uniunii Europene	-41,7	-35,6	85,3
țările CSI	-94,5	-46,1	48,8
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	-183,3	-112,0	61,1
din care:			
țările Uniunii Europene	-94,6	-59,2	62,5
țările CSI	-25,5	-17,3	67,9
Mijloace și materiale de transport	-286,5	-103,6	36,1
din care:			
țările Uniunii Europene	-147,8	-60,8	41,2
țările CSI	-42,4	-14,4	33,9
Pastă de lemn, hârtie, carton și articole din acestea	-72,3	-56,2	77,7
din care:			
țările Uniunii Europene	-31,1	-24,8	79,7
țările CSI	-25,4	-18,4	72,5
Animale vii și produse animale	-58,8	-45,3	77,1
din care:			
țările Uniunii Europene	-18,9	-20,4	107,3
țările CSI	-8,2	-8,3	100,6
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	-64,7	-45,9	71,0
din care:			
țările Uniunii Europene	-16,1	-11,7	72,9
țările CSI	-31,4	-27,5	87,5
Lemn și produse din lemn	-62,1	-42,5	68,4
din care:			
țările Uniunii Europene	-24,7	-14,8	60,2
țările CSI	-31,2	-21,6	69,5
Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; pșrți și accesorii ale acestora	-35,1	-32,7	93,2
din care:			
țările Uniunii Europene	-19,6	-22,2	113,4
țările CSI	5,9	0,3	4,0

	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
	2008	2009	
Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea	1,3	-1,5	x
din care:			
țările Uniunii Europene	4,1	4,9	118,4
țările CSI	-0,5	-3,3	de 6,6 ori
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea	16,8	3,4	20,2
din care:			
țările Uniunii Europene	27,7	14,3	51,5
țările CSI	-0,2	0,7	x
Materiale textile și articole din aceste materiale	28,3	16,6	58,7
din care:			
țările Uniunii Europene	61,6	58,2	94,4
țările CSI	17,9	10,3	57,8
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	28,1	22,0	78,3
din care:			
țările Uniunii Europene	16,4	13,4	81,8
țările CSI	12,0	7,5	62,8
Produse alimentare, băuturi și tutun	-23,9	12,9	x
din care:			
țările Uniunii Europene	-15,7	1,3	x
țările CSI	-6,5	16,7	x
Produse vegetale	-5,0	74,1	x
din care:			
țările Uniunii Europene	5,8	34,7	de 6,0 ori
țările CSI	-1,9	36,9	x

Balanța comercială la produse alimentare, băuturi, tutun și produse vegetale în ianuarie-septembrie 2009, comparativ cu perioada similară din anul 2008, a devenit pozitivă, însumând 87,0 mil. dolari SUA, în rezultatul majorării exporturilor de fructe, cereale, semințe oleaginoase, zahăr și produse zaharoase, preparate din legume și fructe.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în perioada de referință a fost de 39,3% față de 32,6% în ianuarie-septembrie 2008.

Persoanele fizice au importat în ianuarie-septembrie 2009 mărfuri și produse în valoare de 93,1 mil. dolari SUA, cu 23,9% mai puțin decât în perioada corespunzătoare din anul 2008, datorită diminuării importurilor de autoturisme (-32,8%) din Germania, Italia, Franța, Statele Unite ale Americii și Ucraina.

IV. PREȚURI

Evoluția prețurilor în economia națională prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie în % față de aceeași perioadă a anului precedent				
	2005	2006	2007	2008	2009
Indicele prețurilor de consum	112,5	112,2	111,9	114,2	100,2
Indicele prețurilor producției industriale	104,9	112,0	112,7	112,5	96,3
Indicele prețurilor de vânzare a produselor agricole	96,0	99,4	138,4	104,0	68,7
Indicele prețurilor în construcții-montaj ¹	123,7	119,5	120,5	121,0	88,8

Prețurile de consum în septembrie 2009 față de decembrie 2008 au scăzut cu 2,9 la sută (în septembrie 2008 față de decembrie 2007 creșterea prețurilor a constituit 6,7 la sută).

Pe parcursul a nouă luni 2009 prețurile la produsele alimentare au scăzut în medie cu 9,5 la sută, inclusiv: ouă dietetice – cu 34,9 la sută, cartofi – cu 37,9 la sută, legume proaspete – cu 33,1 la sută (inclusiv: roșii – cu 74,5%, castraveți – cu 49,3%), ulei vegetal – cu 27,4 la sută, crupe de orez – cu 21,7 la sută și carne de pasăre – cu 12,2 la sută.

La mărfurile nealimentare prețurile au crescut cu 0,4 la sută, inclusiv: la carburanți pentru autoturisme – cu 18,7 la sută, medicamente – cu 13,6 la sută, produse chimice de uz casnic – cu 3,2 la sută și ediții tipărite – cu 2,4 la sută (ziare – cu 2,6%).

În perioada de referință tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 0,6 la sută. Creșteri mai mari în perioada de raport au fost înregistrate la: serviciile prestate populației pentru aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare – cu 15,4 la sută, serviciile rituale – cu 9,9 la sută, serviciile hoteliere – cu 7,5 la sută, pentru instruirea în instituțiile superioare de învățământ – cu 7,2 la sută și serviciile transportului feroviar interstat – cu 5,0 la sută.

În perioada de raport au scăzut prețurile la unele produse și servicii: aprovizionarea cu gaze naturale prin rețelele centralizate – cu 6,7 la sută, gazul ambalat în butelii – cu 5,2 la sută, materiale pentru construcție – cu 3,6 la sută, la îmbrăcăminte și încălțăminte – cu câte 2,4 la sută.

Nivelul inflației în ianuarie-septembrie 2009

	Lunar + / - față de luna precedentă (%)				În % față de luna decembrie 2008
	Total	Produse		Servicii	
		alimentare	nealimentare		
Ianuarie	-0,1	0,1	- 0,4	0,2	-0,1
Februarie	-1,1	-2,2	-1,1	0,4	-1,2
Martie	-0,8	-1,7	-0,5	-0,1	-2,0
Aprilie	0,3	0,3	0,3	0,1	-1,7
Mai	0,2	-0,3	0,5	0,4	-1,5
Iunie	-0,3	-1,8	0,5	0,2	-1,8
Iulie	-0,6	-2,2	0,6	-0,2	-2,4
August	-1,1	-3,1	-0,1	-0,1	-3,4
Septembrie	0,6	1,2	0,6	-0,3	-2,9

Prețurile producătorului în industrie în ianuarie-septembrie 2009 în ansamblul activităților industriale s-au diminuat față de ianuarie-septembrie 2008 cu 3,7%, în special din contul reducerii prețurilor de livrare pe piața externă cu 10,3%

În luna septembrie 2009 prețurile s-au micșorat în ansamblu cu 0,6% comparativ cu decembrie 2008, cu 3,2% – comparativ cu septembrie 2008, iar față de luna august 2009 prețurile au crescut cu 0,9%.

¹ Trimestrul III față de trimestrul III al anului precedent

Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe principalele tipuri de activități și pe destinațiile de livrări se prezintă astfel:

	Septembrie 2009 în % față de			Ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
	august 2009	decembrie 2008	septembrie 2008	
Industrie – total	100,9	99,4	96,8	96,3
inclusiv livrat pe piața:				
internă	100,7	98,3	96,9	100,6
externă	101,2	101,1	96,3	89,7
Industrie extractivă	100,1	94,7	91,9	96,5
inclusiv livrat pe piața:				
internă	99,8	92,8	89,8	94,7
externă	102,6	113,5	112,7	116,2
Industrie prelucrătoare	101,0	99,4	96,6	95,2
inclusiv livrat pe piața:				
internă	100,8	98,3	96,6	98,9
externă	101,2	101,0	96,3	89,6
Energie electrică și termică	100,0	100,0	101,6	119,5

În ianuarie-septembrie 2009 comparativ cu perioada similară din anul 2008 în industria extractivă s-a marcat reducerea prețurilor în medie cu 3,5%, în special din contul prețurilor de livrare pe piața internă – cu 5,3%.

În industria alimentară și a băuturilor în ansamblu prețurile producătorului s-au diminuat cu 8,5%, în special în activitățile componente: fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale (cu 40,2%), fabricarea nutrețurilor gata pentru animale (cu 35,6%), prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (cu 29,8%), fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare (cu 21,6%), fabricarea zahărului (cu 12,9%), fabricarea băuturilor alcoolice distilate (cu 9,1%), fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete (cu 7,4%), fabricarea vinului (cu 4,9%), fabricarea produselor lactate (cu 3,2%).

Au scăzut prețurile și în alte activități ale industriei prelucrătoare, cum ar fi: fabricarea cărămizilor și țiglelor din lut ars (cu 16,3%), tăierea, fasonarea și finisarea pietrei (cu 15,5%), fabricarea cimentului, varului și ipsosului (cu 9,3%), producția de mașini și aparate electrice (cu 7,8%), tăbăcirea și prepararea pieilor (cu 7,2%), fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment (cu 5,7%), fabricarea de articole de îmbrăcăminte (cu 5,0%), fabricarea aparatelor de uz casnic (cu 4,9%), fabricarea de pompe, compresoare și sisteme hidraulice (cu 4,8%), fabricarea articolelor de voiaj și de marochinărie (cu 4,5%), fabricarea de covoare și preșuri (cu 3,0%) etc.

Totodată, în ianuarie-septembrie 2009 s-au înregistrat creșteri ale prețurilor comparativ cu ianuarie-septembrie 2008 în următoarele activități: fabricarea bijuteriilor (cu 31,7%), prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn (cu 25,0%), edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative (cu 22,1%), producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne (cu 16,5%), industria metalurgică (cu 7,6%), producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice (cu 7,0%), fabricarea produselor de tutun (cu 6,7%), producția de mobilier (cu 5,3%), fabricarea de medicamente și produse farmaceutice (cu 3,1%), producția de articole din cauciuc și din material plastic (cu 2,9%), fabricarea sticlei și articolelor din sticlă (cu 2,4%), fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie (cu 2,4%) etc.

În sectorul energetic, în ianuarie-septembrie 2009, prețurile au crescut în medie cu 19,5%, inclusiv la producția energiei electrice cu 18,6%, iar la producția de energie termică – cu 20,0%.

Indicele prețurilor de vânzare a produselor agricole de către întreprinderile agricole¹ se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie în % față de aceeași perioadă din anul precedent				
	2005	2006	2007	2008	2009
Produse agricole – total	96,0	99,4	138,4	104,0	68,7
din care:					
produse vegetale	95,9	104,0	149,7	94,3	62,0
produse animale	100,1	88,0	110,9	140,3	88,0

În ianuarie-septembrie 2009 prețurile medii de vânzare a produselor agricole de către întreprinderile agricole¹ s-au micșorat cu 31,3% față de ianuarie-septembrie 2008.

Se menține tendința de micșorare a prețurilor medii de vânzare atât la produsele vegetale (cu 38,0%), cât și la cele animale (cu 12%). Comparativ cu perioada respectivă a anului precedent au scăzut mai esențial prețurile la culturile cerealiere și leguminoase – cu 48,8% (în special la grâu (exclusiv semințe de soi) – cu 49,2%, porumb (exclusiv semințe de soi) – cu 59,5%), floarea soarelui (exclusiv semințe de soi) – cu 32,3%, struguri – cu 27,8%, legume – cu 19,0%, ouă alimentare – cu 28,7%, lapte – cu 13,3%, păsări (în masă vie) – cu 9,9%. Prețurile de vânzare a porcinelor în masă vie au marcat o descreștere moderată (de 0,4%).

Totodată, s-au majorat prețurile de vânzare în masa vie a: ovinelor și caprinelor – cu 7,6%, bovinelor – cu 4,2%.

Prețuri în construcții. În trimestrul III 2009 prețurile la lucrările de construcții-montaj au scăzut cu 11,2% față de perioada respectivă a anului precedent.

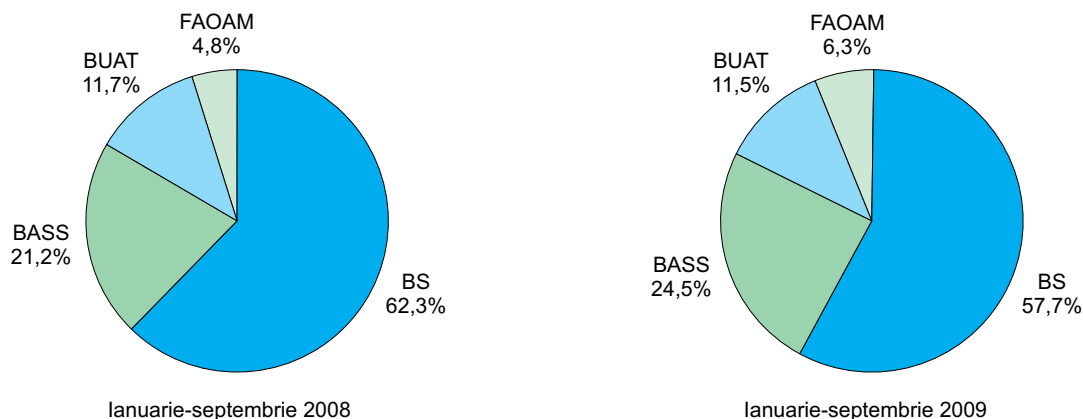
¹ Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

V. FINANȚE

5.1. Executarea bugetului public național¹

În ianuarie-septembrie 2009, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de 16656,7 mil. lei, fiind în scădere atât față de prevederile perioadei de referință (-13,5%), cât și față de veniturile acumulate în ianuarie-septembrie 2008 (-8,4%). Din suma totală a veniturilor bugetului public național 57,7% revin veniturilor administrate de bugetul de stat (BS), 24,5% – veniturilor administrate de bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), 11,5% – veniturilor administrate de bugetele unităților administrativ-teritoriale (BUAT) și 6,3% – veniturilor administrate de fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM), față de 62,3%, 21,2%, 11,7% și 4,8% în ianuarie-septembrie 2008 respectiv.

Structura veniturilor bugetului public național

Veniturile fiscale au însumat 14037,2 mil. lei (84,3% din totalul veniturilor), înregistrând scădere atât față de prevederile perioadei de referință (-14,3%), cât și față de veniturile acumulate în ianuarie-septembrie 2008 (-10,2%). Micșorarea veniturilor fiscale față de ianuarie-septembrie 2008 a fost condiționată de reducerea acumulării impozitelor asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe (-25,7%), a impozitelor interne pe mărfuri și servicii (-17,7%), a impozitelor pe venit (-16,8%) și a impozitelor pe proprietate (-6,0%). Creștere (comparativ cu veniturile executate în ianuarie-septembrie 2008) s-a înregistrat la colectarea primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală (119,8%) și la colectarea contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii de stat (105,6%). La toate tipurile de venituri fiscale nu a fost atinsă sarcina stabilită pentru ianuarie-septembrie 2009.

Încasările nefiscale au constituit 635,8 mil. lei (3,8% din total venituri), fiind sub nivelul prevăzut pentru ianuarie-septembrie 2009 (-13,7%) și sub realizările perioadei similare a anului precedent (-10,0%). Diminuări atât față de prevederile perioadei de analiză, cât și față de veniturile acumulate în ianuarie-septembrie 2008 au fost înregistrate la colectarea altor venituri din activitatea de antreprenoriat și din proprietate respectiv cu 31,7% și cu 21,0% și la colectarea taxelor și plăților administrative respectiv cu 7,9% și cu 12,1%. Încasarea amenzilor și sancțiunilor administrative a depășit atât prevederile perioadei de analiză (cu 48,7%), cât și încasările executate în ianuarie-septembrie 2008 (cu 41,4%).

Cheltuielile bugetului public național au totalizat 19406,9 mil. lei, reprezentând 81,4 la sută în raport cu prevederile perioadei de analiză și depășind cu 7,2% cheltuielile executate în ianuarie-septembrie 2008.

Din volumul total al cheltuielilor bugetului public național 70,6% au fost utilizate pentru realizarea acțiunilor social-culturale, 8,3% – pentru domeniile economiei naționale, 7,3% – pentru apărarea națională, organele juridice, menținerea ordinii publice și protecția civilă și 5,3% – pentru serviciile de stat cu destinație generală; în ianuarie-septembrie 2008 distribuția a constituit respectiv 66,8%, 12,8%, 7,6% și 5,4%.

Cheltuielile publice pe tipuri de bugete

	ianuarie-septembrie 2009			
	prevăzut	executat	devieri	în % față de prevăzut
Cheltuieli – total	23855,9	19406,9	-4449,0	81,4
Bugetul de stat	9545,8	7032,1	-2513,7	73,7
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	6069,1	4558,6	-1510,5	75,1
Bugetul asigurărilor sociale de stat	5735,4	5651,5	-83,9	98,5
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	2505,6	2164,7	-340,9	86,4

În perioada de analiză cheltuielile publice executate (19406,9 mil. lei) au fost inferioare celor prevăzute (23855,9 mil. lei), devieri semnificative fiind înregistrate pentru cheltuielile bugetului de stat (-2513,7 mil. lei) și bugetelor unităților administrativ-teritoriale (-1510,5 mil. lei).

În ianuarie-septembrie 2009 depășirea cheltuielilor asupra veniturilor s-a soldat cu formarea deficitului bugetar în sumă de 2750,2 mil. lei față de 4588,7 mil. lei. deficit prevăzut.

¹ Conform datelor Ministerului Finanțelor

Veniturile și cheltuielile bugetului public național în ianuarie-septembrie

	Prevăzut 2009, mil. lei	Executat, mil. lei		Executat 2009 în % față de:		Structura, %		
		2008	2009	prevăzut 2009	executat 2008	prevăzut 2009	executat	
							2008	2009
Venituri – total	19267,2	18192,6	16656,7	86,5	91,6	100,0	100,0	100,0
din care:								
Venituri fiscale	16371,6	15624,3	14037,2	85,7	89,8	85,0	85,9	84,3
impozite pe venit	1666,4	1694,4	1409,5	84,6	83,2	8,6	9,3	8,5
contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat	4423,8	3844,4	4059,3	91,8	105,6	23,0	21,1	24,4
prime de asigurări obliga- torii de asistență medicală	1149,8	834,5	1000,1	87,0	119,8	6,0	4,6	6,0
impozite pe proprietate	173,6	181,6	170,7	98,3	94,0	0,9	1,0	1,0
impozite interne pe măr- furi și servicii	8105,2	8230,2	6774,3	83,6	82,3	42,1	45,3	40,7
impozite asupra comerțu- lui internațional și opera- țiuni externe	852,8	839,2	623,3	73,1	74,3	4,4	4,6	3,7
Încasări nefiscale	736,6	706,1	635,8	86,3	90,0	3,8	3,9	3,8
alte venituri din activitatea de antreprenoriat și din proprietate	362,3	313,5	247,6	68,3	79,0	1,9	1,7	1,5
taxe și plăți administrative	298,3	312,6	274,7	92,1	87,9	1,5	1,7	1,6
amenzi și sancțiuni administrative	76,0	79,9	113,0	148,7	141,4	0,4	0,5	0,7
alte încasări	—	0,1	0,5	—	de 5,0 ori	—	0,0	0,0
Alte venituri	2159,0	1862,2	1983,7	91,9	106,5	11,2	10,2	11,9
Cheltuieli – total	23855,9	18103,4	19406,9	81,4	107,2	100,0	100,0	100,0
din care:								
pentru economie	2860,1	2326,4	1618,8	56,6	69,6	12,0	12,8	8,3
pentru acțiunile social-cul- turale – total	15966,6	12089,7	13709,5	85,9	113,4	66,9	66,8	70,6
inclusiv pentru:								
învățământ	4959,9	3598,8	3913,8	78,9	108,8	20,8	19,9	20,1
ocrotirea sănătății	3259,4	2286,6	2675,6	82,1	117,0	13,6	12,6	13,8
asigurare și asistență socială	7158,1	5776,3	6710,4	93,7	116,2	30,0	31,9	34,6
cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret	589,2	428,0	409,7	69,5	95,7	2,5	2,4	2,1
pentru apărarea națională, organele judiciare, menținerea ordinii publice, protecția civilă	1760,1	1371,4	1407,9	80,0	102,7	7,4	7,6	7,3
pentru servicii de stat cu destinație generală	1273,4	972,0	1029,4	80,8	105,9	5,3	5,4	5,3
pentru activitatea economică externă	206,5	171,2	146,6	71,0	85,6	0,9	0,9	0,8
pentru deservirea datoriei de stat	699,5	535,6	683,6	97,7	127,6	2,9	3,0	3,5
alte cheltuieli	1089,7	637,1	811,1	74,4	127,3	4,6	3,5	4,2
Deficit (-), excedent (+)	-4588,7	89,2	-2750,2	x	x	x	x	x

5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă¹

Credite. Soldul total al creditelor acordate în economie la finele lunii septembrie 2009 a însumat 23505,5 mil. lei, fiind cu 7,5% sub nivelul soldului de la finele lunii septembrie 2008. Diminuarea soldului total a fost determinată de reducerea atât a soldului creditelor pe termen scurt (-15,7%), cât și a soldului creditelor pe termen mediu și lung (- 4,7%).

	Situația la 30 septembrie				
	milioane lei		structura, %		2009 în % față de 2008
	2008	2009	2008	2009	
Soldul creditelor – total	25417,4	23505,5	100,0	100,0	92,5
din care:					
credite pe termen scurt	6540,9	5510,9	25,7	23,4	84,3
credite pe termen mediu și lung	18876,5	17994,6	74,3	76,6	95,3

¹ Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Depozite. Soldul depozitelor persoanelor fizice a totalizat la 30 septembrie 2009 un volum de 15697,1 mil. lei, fiind în scădere cu 2405,9 mil. lei (-13,3%) față de soldul înregistrat la 30 septembrie 2008. Reducerea soldului total al depozitelor a fost generată de micșorarea semnificativă a depozitelor în monedă națională (-26,5%). Soldul depozitelor în valută străină a crescut cu 2,1% și reprezintă 54,4% din soldul depozitelor total.

	Situția la 30 septembrie				
	milioane lei		structura, %		2009 în % față de 2008
	2008	2009	2008	2009	
Soldul depozitelor persoanelor fizice – total	18103,0	15697,1	100,0	100,0	86,7
în monedă națională	9735,5	7154,8	53,8	45,6	73,5
în valută străină	8367,5	8542,3	46,2	54,4	102,1

Rulajul de casă. În ianuarie-septembrie 2009 încasările în numerar în instituțiile financiare au însumat 43567,0 mil. lei, fiind în descreștere cu 5,2% față de încasările perioadei respective a anului precedent.

În numerar s-au eliberat mijloace bănești în sumă de 42338,3 mil. lei sau cu 7,3% mai puțin decât în perioada respectivă a anului precedent. Semnificativ s-au redus eliberările pentru achiziționarea produselor agricole (-54,8%) și a celor pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice (-21,9%).

	Ianuarie-septembrie				
	milioane lei		structura, %		2009 în % față de 2008
	2008	2009	2008	2009	
Încasări – total	45949,2	43567,0	100,0	100,0	94,8
de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere	25329,4	22716,5	55,1	52,1	89,7
din plățile pentru chirie și servicii comunale	1212,9	1346,2	2,6	3,1	111,0
de la transportul de pasageri	1097,9	1116,2	2,4	2,5	101,7
de la vânzarea valutei străine persoanelor fizice	3671,6	5038,8	8,0	11,6	137,2
din impozite și taxe	1002,3	904,0	2,2	2,1	90,2
de la întreprinderile care prestează alte servicii	2184,2	2033,2	4,8	4,7	93,1
alte	11450,9	10412,1	24,9	23,9	90,9
Eliberări – total	45659,7	42338,3	100,0	100,0	92,7
pentru salarii, burse, plăți sociale, plata pensiilor, indemnizațiilor și despăgubirilor de asigurare	6346,7	6415,4	13,9	15,2	101,1
pentru achiziționarea produselor agricole	2004,2	904,9	4,4	2,1	45,2
pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice	21953,2	17138,0	48,1	40,5	78,1
pentru alte scopuri	15355,6	17880,0	33,6	42,2	116,4

5.3. Asigurări

În ianuarie-iunie 2009 primele brute subscrise pe clase de asigurări au constituit 375,7 mil. lei, fiind cu 11,6% inferioare primelor subscrise în perioada respectivă a anului precedent.

Despăgubirile și indemnizațiile de asigurare plătite pe clase de asigurări au însumat 136,5 mil. lei, depășind cu 12,5% achitățile efectuate în perioada corespunzătoare a anului precedent.

Prime brute subscrise, despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite pe clase de asigurări în ianuarie-iunie

	Prime brute subscrise					Despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite				
	mil. lei		structura, %		2009 în % față de 2008	mil. lei		structura, %		2009 în % față de 2008
	2008	2009	2008	2009		2008	2009	2008	2009	
Total	425,1	375,7	100,0	100,0	88,4	121,3	136,5	100,0	100,0	112,5
inclusiv:										
Asigurări generale	370,1	351,5	87,1	93,6	95,0	108,8	129,3	89,7	94,7	118,8

	Prime brute subscrise					Despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite				
	mil. lei		structura, %		2009 în % față de 2008	mil. lei		structura, %		2009 în % față de 2008
	2008	2009	2008	2009		2008	2009	2008	2009	
din care:										
asigurări de vehicule terestre (altele decât feroviare) (CASCO)	92,6	76,2	21,8	20,3	82,3	52,5	66,4	43,3	48,6	126,5
asigurări de răspundere civilă auto	193,5	170,7	45,5	45,4	88,2	48,5	47,0	40,0	34,4	96,9
Asigurări de viață	55,0	24,2	12,9	6,4	44,0	12,5	7,2	10,3	5,3	57,6
din care:										
asigurări de viață (fără asigurarea cu pensii și fără anuități)	22,3	22,5	5,2	6,0	100,9	2,9	3,7	2,4	2,7	127,6

Veniturile societăților de asigurare în ianuarie-iunie 2009 au constituit 601,5 mil. lei și au crescut în raport cu perioada similară a anului precedent cu 3,1%; cheltuielile au însumat 546,5 mil. lei, fiind cu 8,1% în creștere față de cheltuielile perioadei respective a anului precedent; profitul acumulat pînă la impozitare s-a diminuat cu 29,3%, constituind 55,0 mil. lei. Totodată, 13 societăți de asigurare au suportat pierderi în sumă de 8,8 mil. lei.

Rezultatele financiare ale companiilor de asigurare

milioane lei

	Ianuarie-iunie		
	2008	2009	2009 în % față de 2008
Venituri – total	583,3	601,5	103,1
Venituri din activitatea operațională	518,8	539,5	104,0
din care, din activitatea de asigurare	512,6	533,9	104,2
Cheltuieli – total	505,5	546,5	108,1
Cheltuieli ale activității operaționale	480,8	532,7	110,8
din care, din activitatea de asigurare	373,6	413,4	110,7
Profitul pînă la impozitare	77,8	55,0	70,7

5.4. Piața valorilor mobiliare¹

În ianuarie-septembrie 2009, pe piața valorilor mobiliare au fost eliberate **9 licențe**, din care: **3 licențe** pentru dreptul de desfășurare a activității profesionale – de dealer ca activitate de bază cu activități conexe – de brokeraj, de underwriting și consulting investițional; **2 licențe** pentru dreptul de desfășurare a activității profesionale – de ținere a registrului ca activitate de bază cu activitate conexă – de consulting și **4 licențe** pentru dreptul de desfășurare a activității profesionale – de estimare a valorilor mobiliare și a activelor ce se referă la acestea cu activitate conexă – de consulting.

Conform situației din 1 octombrie 2009, pe piața primară, în Registrul de stat al valorilor mobiliare (RSVM) au fost înregistrate emisiunile de constituire a 3773 societăți pe acțiuni (cumulativ), din care 194 întreprinderi cu capital străin și mixt. În aceeași perioadă din RSVM au fost excluse valorile mobiliare la 671 societăți pe acțiuni.

Tranzacții cu valori mobiliare corporative pe piața secundară

	Ianuarie-septembrie			
	Volumul total al valorilor mobiliare tranzacționate, mil. lei		Modificări față de perioada respectivă a anului precedent (+) / (-)	
	2008	2009	absolută, mil.lei	relativă, %
Piața bursieră	812,7	126,8	-685,9	-84,4
Piața extrabursieră	439,4	396,3	-43,1	-9,8
Total	1252,1	523,1	-729,0	-58,2

În perioada de analiză au fost efectuate tranzacții cu valori mobiliare în volum de 523,1 mil. lei, înregistrîndu-se o diminuare față de perioada similară a anului precedent cu 729,0 mil. lei (-58,2%), principala cauză a declinului fiind reducerea cu 685,9 mil. lei (-84,4%) a tranzacțiilor cu valori mobiliare înregistrate pe piața bursieră.

¹ Conform datelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare

VI. SITUAȚIA SOCIALĂ

6.1. Nivelul de trai al populației

Veniturile disponibile ale populației. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, veniturile disponibile ale populației în trimestrul II 2009 au constituit în medie pe o persoană 1179,6 lei, fiind în descreștere cu 2,9% față de aceeași perioadă a anului 2008. În termeni reali (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) veniturile au înregistrat o descreștere de 2,0%¹.

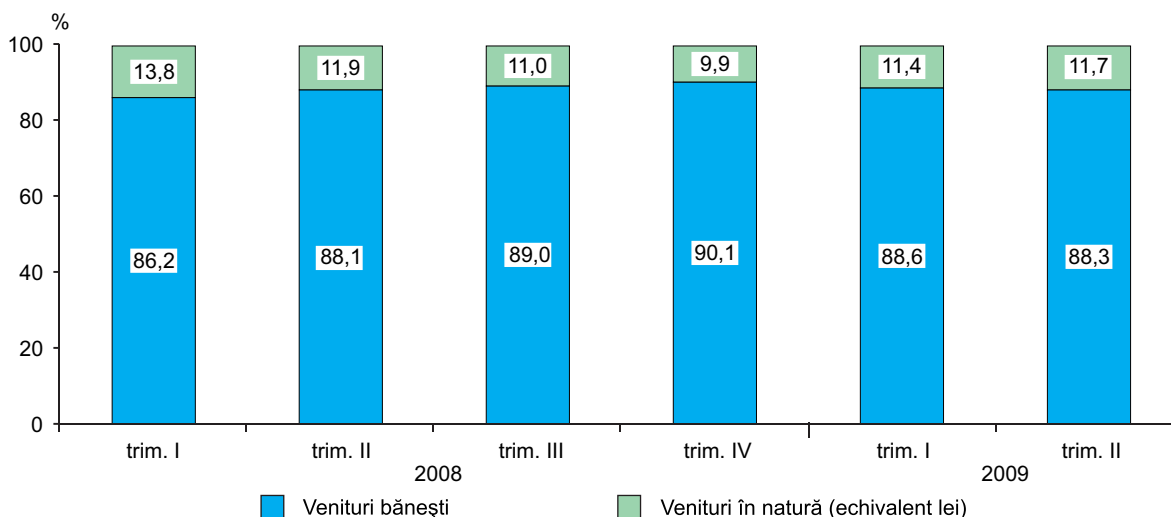
Veniturile disponibile ale populației

	Trimestrul II 2008	Trimestrul II 2009
Total venituri disponibile (medii lunare pe o persoană), lei	1214,4	1179,6
inclusiv în % pe surse de formare:		
Activitatea salariată	40,7	43,0
Activitatea individuală agricolă	10,9	11,8
Activitatea individuală non-agricolă	8,5	6,7
Venituri din proprietate	0,2	0,0
Prestații sociale	14,1	17,5
din care:		
pensii	11,8	15,0
indemnizații pentru copii	0,4	0,5
Alte venituri	25,6	21,0
din care, remitențe	21,3	16,6

Plățile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 43,0% din veniturile totale disponibile, contribuția acestora, fiind în creștere față de trimestrul II 2008 cu 2,3 puncte procentuale.

Veniturile din prestațiile sociale au contribuit la formarea veniturilor gospodăriilor în proporție de 17,5% (cu 3,4 puncte procentuale mai mult față de trimestrul II 2008), veniturile din activitatea individuală agricolă – cu 11,8% (+0,9 puncte procentuale), iar cele din activitatea individuală non-agricolă – cu 6,7% (-1,8 puncte procentuale). O sursă importantă în formarea veniturilor gospodăriilor rămân a fi transferurile bănești din afara țării (remitențele), contribuția acestora fiind de 16,6% sau cu 4,7 puncte procentuale mai puțin față de trimestrul II 2008.

Structura veniturilor disponibile, pe tipuri de venit

În structura veniturilor disponibile predominante sînt *veniturile bănești*, cărora în trimestrul II 2009 le revine 88,3%, iar celor în natură – 11,7%. În termeni absoluți, valoarea veniturilor bănești a însumat 1041,7 lei lunar în medie pe o persoană și a veniturilor în natură – 137,9 lei. Comparativ cu trimestrul II 2008 ponderea veniturilor bănești a crescut cu 0,3 puncte procentuale.

Circa 96% din veniturile populației din mediul urban sînt asigurate de veniturile bănești, iar în cazul mediului rural contribuția acestor venituri în total venituri disponibile a fost de 79,6%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în trimestrul II 2009 au constituit în medie pe o persoană lunar 1230,5 lei, fiind în descreștere față de aceeași perioadă a anului precedent cu 0,4%. În termeni reali însă, cheltuielile totale de consum s-au majorat cu 0,5%.

¹ Indicele prețurilor de consum în aprilie-iunie 2009 față de aprilie-iunie 2008 a constituit 99,1%

Cheltuielile de consum ale populației

	Trimestrul II 2008	Trimestrul II 2009
Total cheltuieli de consum (medii lunare pe o persoană), lei	1236,0	1230,5
inclusiv în % pentru:		
Produse alimentare	41,9	42,8
Băuturi alcoolice, tutun	1,9	1,8
Îmbrăcăminte, încălțăminte	12,9	11,7
Întreținerea locuinței	15,5	16,7
Dotarea locuinței	4,0	3,7
Sănătate	5,2	5,5
Transport	5,1	4,2
Comunicații	4,9	4,9
Agrement	1,7	1,7
Educație	0,3	0,3
Hotel, restaurant, cantină etc.	2,7	2,7
Diverse	3,9	3,9

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost destinată acoperirii necesarului de consum alimentar – 42,8% (cu 0,9 puncte procentuale mai mult față de trimestrul II 2008). Pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 16,7% din cheltuielile totale de consum (+1,2 puncte procentuale), iar pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 11,7% (-1,2 puncte procentuale). Celelalte cheltuieli au revenit pentru sănătate (5,5% față de 5,2% în trimestrul II 2008), comunicații (4,9%), transport (4,2% față de 5,1%), dotarea locuinței (3,7% față de 4,0%), învățămînt (0,3%), etc.

Minimul de existență. Mărimea minimului de existență¹ în trimestrul II 2009 a constituit în medie pe o persoană 1238,4 lei, fiind în descreștere față de trimestrul II 2008 cu 10,9%, iar față de trimestrul I 2009 – cu 7,5%. Această scădere a avut loc în special din cauza micșorării prețurilor la produsele alimentare incluse în coșul alimentar al minimului de existență.

Valoarea minimului de existență pe categorii de populație

							medii lunare pe o persoană, lei		
	Total populație	Populația aptă de muncă	Bărbați în vîrstă apti de muncă	Femei în vîrstă aptă de muncă	Pensio-nari	Copii	inclusiv în vîrstă de:		
							pîna la 1 an	1-6 ani	7-16 ani
Total									
Trimestrul II 2008	1389,3	1472,8	1562,0	1382,5	1190,4	1271,5	485,6	1096,7	1410,4
Trimestrul II 2009	1238,4	1310,6	1392,1	1225,9	1059,6	1144,5	454,5	997,2	1262,6
Urban									
Trimestrul II 2008	1493,5	1560,1	1647,1	1478,2	1262,5	1395,2	532,5	1206,5	1553,7
Trimestrul II 2009	1364,7	1421,5	1509,5	1336,3	1159,8	1290,8	512,9	1125,5	1431,4
Rural									
Trimestrul II 2008	1316,2	1399,2	1490,8	1301,2	1149,2	1204,6	457,4	1036,3	1334,6
Trimestrul II 2009	1149,7	1218,9	1297,7	1132,2	1002,3	1065,3	421,2	924,4	1175,6

Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vîrstă aptă de muncă – 1310,6 lei, și în special bărbaților – 1392,1 lei. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1059,6 lei și reprezintă 85,6% din valoarea medie pentru total populație.

Minimul de existență pentru copii reprezintă în medie 1144,5 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrsta copilului, de la 454,5 lei pentru un copil în vîrstă de pînă la 1 an pînă la 1262,6 lei pentru un copil în vîrstă de 7-16 ani.

Remunerarea muncii. În ianuarie-septembrie 2009 *salariul mediu lunar* al unui lucrător din economia națională a constituit 2701,5 lei și s-a mărit cu 9,9% față de perioada similară a anului precedent. Salariul real în aceeași perioadă de timp a crescut cu 9,7%. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 2344,6 lei și a crescut față de aceeași perioadă a anului trecut cu 23,3%, în sectorul real al economiei – 2907,1 lei și a crescut cu 5,9% față de perioada similară a anului precedent.

În luna septembrie 2009 salariul mediu lunar a constituit 2740,3 lei, cu 9,9 la sută mai mult față de septembrie 2008. Salariul real comparativ cu anul precedent a crescut cu 12,5%. În sectorul bugetar salariul mediu a fost de 2376,8 lei, în sectorul real – 2948,9 lei, creșterea față de aceeași perioada similară a anului trecut constituind respectiv 27,5% și 4,7%.

¹ Valoarea minimului de existență este calculată în baza Regulamentului „Cu privire la modul de calculare a minimului de existență”, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.902, din 28 august 2000.

Evoluția salariului mediu lunar

	Salariul mediu lunar al unui salariat în economia națională, lei	În % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
2008			
Ianuarie	2265,7	127,3	86,1
Februarie	2240,2	131,2	98,9
Martie	2371,2	127,0	105,8
Trimestrul I	2286,1	128,2	97,2
Aprilie	2461,9	127,2	103,8
Mai	2537,2	123,9	103,1
Iunie	2750,8	123,9	108,4
Trimestrul II	2583,4	124,9	113,0
Semestrul I	2428,6	126,1	x
Iulie	2704,8	126,2	98,3
August	2611,8	122,5	96,6
Septembrie	2494,4	117,1	95,5
Trimestrul III	2601,8	121,9	100,7
Ianuarie-septembrie	2457,9	124,7	x
Octombrie	2609,4	118,8	104,6
Noiembrie	2637,7	118,1	101,1
Decembrie	3000,2	114,1	113,7
Trimestrul IV	2747,2	116,7	105,6
Anual	2529,7	122,5	x
2009			
Ianuarie	2555,4	112,8	85,2
Februarie	2532,0	113,0	99,1
Martie	2643,7	111,5	104,4
Trimestrul I	2569,1	112,4	93,5
Aprilie	2787,1	113,2	105,4
Mai	2745,8	108,2	98,5
Iunie	2844,5	103,4	103,6
Trimestrul II	2792,5	108,1	108,7
Semestrul I	2673,5	110,1	x
Iulie	2814,8	104,1	99,0
August	2757,2	105,6	98,0
Septembrie	2740,3	109,9	99,4
Trimestrul III	2770,9	106,5	99,2
Ianuarie-septembrie	2701,5	109,9	x

Salariul mediu pe activități, în luna septembrie 2009

	Lei	În % față de:		În % față de salariul mediu pe economie în septembrie 2009
		septembrie 2008	august 2009	
Total	2740,3	109,9	99,4	100,0
inclusiv:				
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	1621,4	106,2	112,9	59,2
Piscicultură	1388,2	120,8	103,0	50,7
Industrie	3224,0	105,6	100,8	117,7
industrie extractivă	3786,3	89,3	97,2	138,2
industrie prelucrătoare	2846,2	102,6	98,3	103,9
energie electrică și termică, gaze și apă	4749,1	110,4	106,9	173,3
Construcții	3335,2	86,2	105,3	121,7
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repara- rea autovehiculelor, motocicletelor, a bunu- rilor casnice și personale	2548,7	102,6	98,3	93,0

	Lei	În % față de:		În % față de salariul mediu pe economie în septembrie 2009
		septembrie 2008	august 2009	
Hoteluri și restaurante	2167,4	94,8	92,6	79,1
Transporturi și comunicații	3643,3	106,2	92,4	133,0
Activități financiare	4989,3	105,6	85,2	182,1
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	3521,0	107,0	99,8	128,5
Administrație publică	3071,9	120,7	93,9	112,1
Învățământ	2141,1	130,2	109,9	78,1
Sănătate și asistență socială	2604,4	116,9	94,3	95,0
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	2288,2	115,8	110,9	83,5
activități recreative, culturale și sportive	2005,5	118,4	111,9	73,2

Salariul mediu în profil teritorial, în luna septembrie 2009

	Lei	În % față de:		În % față de salariul mediu pe economie în septembrie 2009
		septembrie 2008	august 2009	
Total	2740,3	109,9	99,4	100,0
din care:				
Mun. Chișinău	3432,4	107,6	96,6	125,3
Nord	2306,3	112,2	103,1	84,2
Mun. Bălți	2896,1	107,2	96,5	105,7
Briceni	2244,7	130,6	111,6	81,9
Dondușeni	2226,6	118,2	100,9	81,3
Drochia	2412,5	130,7	116,4	88,0
Edineț	2284,2	115,2	113,3	83,4
Fălești	1769,4	108,6	103,3	64,6
Florești	2146,4	112,3	97,2	78,3
Glodeni	1904,7	109,1	106,3	69,5
Ocnița	2149,5	120,5	106,1	78,4
Rîșcani	1818,2	115,5	104,0	66,4
Sîngerei	1726,0	108,3	103,7	63,0
Soroca	2119,9	109,6	111,1	77,4
Centru	2180,5	113,6	105,0	79,6
Anenii Noi	2230,7	106,7	103,5	81,4
Călărași	2170,1	114,8	105,7	79,2
Criuleni	1881,6	113,0	98,4	68,7
Dubăsari	2026,5	109,3	100,6	74,0
Hîncești	1945,9	122,3	103,6	71,0
Ialoveni	2559,8	111,1	108,9	93,4
Nisporeni	2015,3	123,0	102,7	73,5
Orhei	2448,5	116,2	113,5	89,4
Rezina	2585,1	112,7	101,1	94,3
Strășeni	2176,8	112,1	105,0	79,4
Șoldănești	1732,3	117,6	100,9	63,2
Telenești	1719,6	116,9	100,0	62,8
Ungheni	2295,2	109,8	106,2	83,8
Sud	1940,4	109,8	101,1	70,8
Basarabeasca	2399,3	92,5	100,1	87,6
Cahul	2086,3	110,6	100,3	76,1
Cantemir	1755,6	111,7	105,4	64,1
Căușeni	1890,0	116,4	100,9	69,0
Cimișlia	1916,7	110,4	107,0	69,9
Leova	1764,6	116,6	87,0	64,4
Ștefan Vodă	1788,0	122,8	105,6	65,2
Taraclia	1879,7	105,1	100,7	68,6
UTA Găgăuzia	1881,4	112,3	96,1	68,7

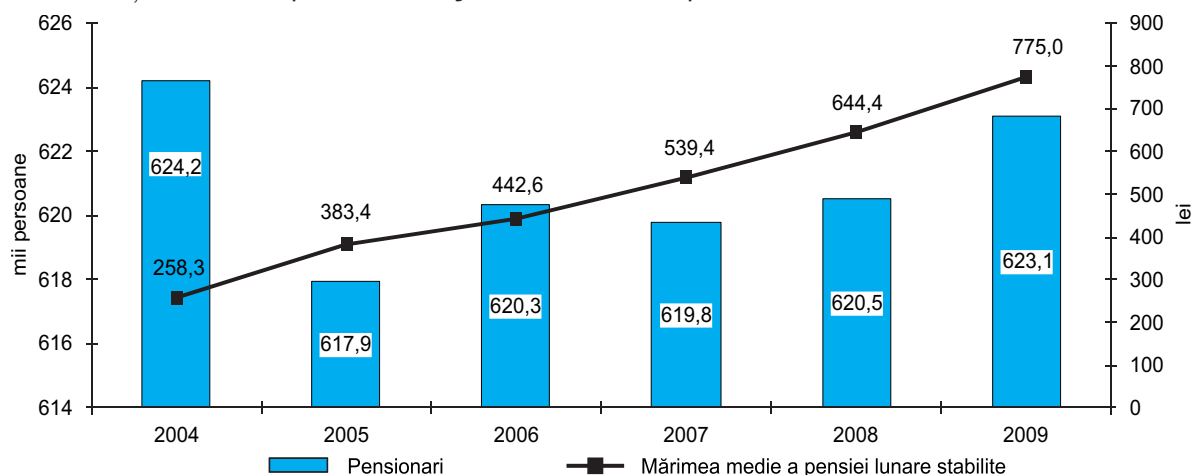
*Salariul mediu lunar al unui lucrător pe tipuri de activități economice și forme de proprietate
în ianuarie-septembrie 2009*

lei

	Total	din care, pe forme de proprietate:				
		publică	privată	mixtă (publică și privată), fără participare străină	străină	mixtă (investițiile Republicii Moldova+ investiții străine)
Total	2701,5	2687,9	2205,2	3251,5	3994,8	4028,7
inclusiv:						
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	1371,3	1769,9	1259,9	1885,9	2824,5	2069,9
Pescicultură	1462,4	1566,3	1351,0	1671,4	—	—
Industrie	3133,1	4031,2	2768,4	3581,0	3086,9	3019,1
industrie extractivă	3394,9	3026,5	3314,5	3741,0	—	—
industrie prelucrătoare	2785,7	3722,8	2548,9	3480,2	2540,6	2913,5
energie electrică și termică, gaze și apă	4571,9	4182,0	4621,7	4019,6	7570,9	8475,9
Construcții	3036,6	3948,8	2992,9	2694,7	8306,2	2574,7
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	2503,8	3204,2	2032,0	3756,7	4072,9	2932,5
Hoteluri și restaurante	2169,4	2387,3	1722,2	1448,1	3458,1	2653,6
Transporturi și comunicații	3656,0	4124,7	1743,5	2201,7	3135,9	10026,9
Activități financiare	5629,2	6935,8	5824,9	3674,4	6927,7	5818,4
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	3468,6	3463,6	2711,1	2841,5	7202,2	3273,4
Administrație publică	3176,5	3176,5	—	—	—	—
Învățămînt	2048,8	2028,1	3101,5	—	—	2486,9
Sănătate și asistență socială	2635,2	2623,3	3113,0	—	—	2119,8
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	2234,6	1973,0	3504,2	—	3441,1	2090,3
activități recreative, culturale și sportive	1986,5	1881,8	3058,1	—	2051,6	2072,3

Pensii. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2009 a constituit 623,1 mii persoane sau cu 2,6 mii persoane mai mult comparativ cu 1 octombrie 2008.

Evoluția numărului pensionarilor și a mărimii medii a pensiei lunare stabilite, la 1 octombrie

Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare stabilite la 1 octombrie 2009 a constituit 775,0 lei, fiind în creștere cu 20,3% față de 1 octombrie 2008.

Piața forței de muncă. Conform datelor Anchetei Forței de Muncă în trimestrul II 2009 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit circa 1358 mii persoane.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste (proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală în vîrstă de 15 ani și peste) a constituit 45,9%, atingînd valori mai înalte în rîndul populației masculine – 49,7%, în comparație cu rata pentru femei – 42,5%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: urban – 47,9% , rural – 44,5%. Cea mai înaltă rată de activitate (68%) s-a înregistrat în categoria de vîrstă 45-49 ani.

Populația ocupată a fost de circa 1275 mii persoane. Repartiția pe sexe relevă că ponderea bărbaților în total populație ocupată (50,5%) a fost practic egală cu cea a femeilor (49,5%). Mediului rural i-au revenit 56,5% și celui urban – 43,5%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția populației ocupate în populația de 15 ani și peste) a fost de 43,1%. La bărbați ea a fost mai înaltă decît la femei (respectiv 46,1% și 40,4%). Rata de ocupare în mediul rural (42,4%) a fost mică decît cea din mediul urban (44,0%). Cea mai înaltă rată de ocupare (64,8%) s-a înregistrat la persoanele de 45-49 ani.

Numărul șomerilor conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM) a fost de circa 83 mii persoane.

Rata șomajului (proporția șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat la nivel de țară valoarea de 6,1%. La bărbați ea a atins valoarea de 7,3% și la femei – 4,9%. Continuă să se mențină disparități semnificative între rata șomajului în mediul urban (8,0%) și cel rural (4,6%).

Raportul de dependență economică, exprimat prin numărul persoanelor neocupate (inactive sau în șomaj) ce revin la 1000 persoane ocupate a fost de 1797‰.

Populația după participarea la activitatea economică, pe sexe și medii

procente

	2008			2009	
	Trimestrul I	Trimestrul II	Anual	Trimestrul I	Trimestrul II
Total					
Rata de activitate ¹	41,7	47,5	44,3	39,9	45,9
Rata de ocupare ²	39,4	46,1	42,5	36,8	43,1
Rata șomajului ³	5,5	3,0	4,0	7,7	6,1
Masculin					
Rata de activitate ¹	45,0	50,6	47,3	43,1	49,7
Rata de ocupare ²	42,1	48,9	45,2	39,0	46,1
Rata șomajului ³	6,5	3,4	4,6	9,6	7,3
Feminin					
Rata de activitate ¹	38,7	44,7	41,5	37,0	42,5
Rata de ocupare ²	37,0	43,5	40,1	34,9	40,4
Rata șomajului ³	4,5	2,7	3,4	5,7	4,9
Urban					
Rata de activitate ¹	45,7	48,3	47,1	46,7	47,9
Rata de ocupare ²	42,7	46,1	44,5	42,7	44
Rata șomajului ³	6,5	4,5	5,5	8,6	8,0
Rural					
Rata de activitate ¹	38,7	46,9	42,2	34,8	44,5
Rata de ocupare ²	36,9	46,0	41,0	32,5	42,4
Rata șomajului ³	4,6	1,9	2,7	6,8	4,6

Populația după situația economică, pe sexe, medii și grupe de vîrstă în trimestrul II 2009

Sexe, medii, grupe de vîrstă	Persoane active			Rata de activitate, %	Rata de ocupare, %	Rata șomajului BIM, %
	total	din care:				
		ocupate	șomeri BIM			
Total	1358,1	1275,3	82,8	45,9	43,1	6,1
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	10,7	9,6	27,0	21,6	18,3	15,4
25-34 ani	20,4	20,2	23,1	56,2	52,3	6,9
35-49 ani	40,7	41,1	33,8	67,2	63,8	5,1
50 ani și peste	28,2	29,0	16,1	39,4	38,0	3,5

¹ Proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

² Proporția populației ocupate de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

³ Proporția șomerilor BIM în populația activă

Sexe, medii, grupe de vîrstă	Persoane active			Rata de activitate, %	Rata de ocupare, %	Rata șomajului BIM, %
	total	din care:				
		ocupate	șomeri BIM			
Masculin	694,2	643,7	50,5	49,7	46,1	7,3
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	12,6	11,6	25,2	25,1	21,4	14,5
25-34 ani	21,4	21,0	27,2	61,0	55,4	9,2
35-49 ani	37,0	37,3	32,1	66,8	62,5	6,3
50 ani și peste	29,0	30,1	15,5	47,9	46,1	3,9
Feminin	663,9	631,6	32,4	42,5	40,4	4,9
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	8,6	7,6	29,8	17,9	14,9	16,8
25-34 ani	19,4	19,5	16,7	51,5	49,3	4,2
35-49 ani	44,6	45,0	36,5	67,6	64,9	4,0
50 ani și peste	27,4	28,0	17,0	32,9	31,9	3,0
Urban	602,7	554,8	47,9	47,9	44,0	8,0
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	9,6	8,8	19,0	21,7	18,3	15,7
25-34 ani	24,4	24,5	23,2	62,8	58,0	7,6
35-49 ani	39,6	39,8	37,3	69,5	64,3	7,5
50 ani și peste	26,3	26,8	20,4	38,4	36,0	6,2
Rural	755,4	720,5	34,9	44,5	42,4	4,6
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	11,5	10,2	37,9	21,6	18,3	15,2
25-34 ani	17,2	17,0	23,0	50,2	47,1	6,2
35-49 ani	41,5	42,1	29,0	65,6	63,5	3,2
50 ani și peste	29,8	30,7	10,1	40,1	39,5	1,6

Șomajul înregistrat. Conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 octombrie 2009 în căutarea unui loc de muncă se aflau circa 37 mii *șomeri înregistrați*, fiecare al optulea fiind disponibilizat de la unitățile economice. Din numărul total de șomeri, 56 la sută o constituie femeile. Circa 13% din șomerii înregistrați beneficiază de ajutor de șomaj, mărimea medie a căruia a fost în luna septembrie 2009 de 924,8 lei. La un loc liber de muncă, anunțat de către întreprinderi, reveneau în medie 11 șomeri.

6.2. Situația demografică

Evoluția proceselor demografice în ianuarie-septembrie 2009¹ se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației:

	ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie 2009	ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
Născuți-vii, persoane	28645	31134	108,7
Decedați, persoane	31059	30909	99,5
din care, copii sub 1 an	350	361	103,1
Sporul natural	-2414	225	x
Numărul căsătoriilor	18798	18993	101,0
Numărul divorțurilor	9217	8635	93,7

Conform datelor preliminare, în ianuarie-septembrie 2009 numărul născuților-vii s-a majorat cu 8,7% comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, rata natalității a constituit 11,7 născuți-vii la 1000 locuitori. Mortalitatea generală a fost practic la nivelul perioadei similare a anului trecut, rata mortalității constituind

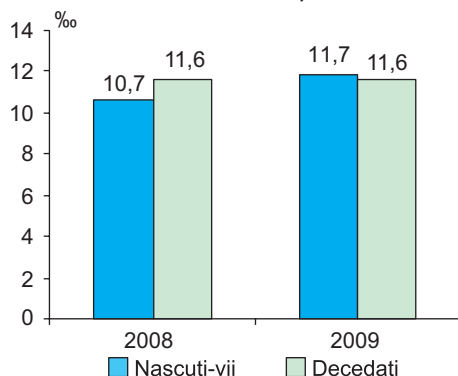
¹ Inclusiv unele cazuri de înregistrare a actelor de stare civilă din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

11,6 decedați la 1000 locuitori. Prin urmare, s-a înregistrat un spor natural de 0,1 persoane la 1000 locuitori, pe cînd în ianuarie-septembrie 2008 a fost înregistrată scăderea naturală a populației de 0,9‰.

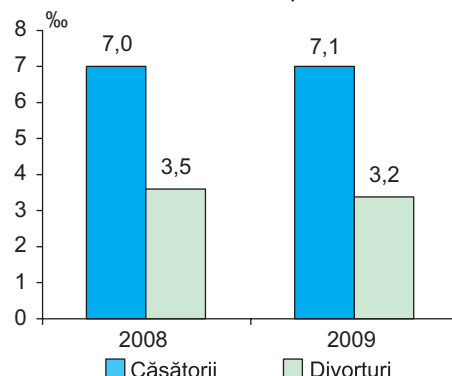
Numărul copiilor decedați în vîrstă sub 1 an în această perioadă s-a mărit cu 11, rata mortalității infantile, constituind 11,6 decedați în vîrstă sub un an la 1000 născuți-vii.

Rata nupțialității a constituit 7,1 căsătorii la 1000 locuitori, numărul căsătoriilor fiind în creștere nesemnificativă, iar rata divorțialității a alcătuit 3,2 divorțuri la 1000 locuitori, numărul divorțurilor înregistrînd o scădere cu 6,3% față de perioada similară a anului trecut.

*Născuți-vii și decedați la 1000 locuitori
în ianuarie-septembrie*

*Căsătorii și divorțuri la 1000 locuitori
în ianuarie-septembrie*

Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă, că cele mai multe decese (56,8%) au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 13,4%, bolile aparatului digestiv – 9,5%, accidente, intoxicațiile și traumele – 8,0%, bolile aparatului respirator – 5,4%, alte clase – 6,9%.

Conform datelor preliminare evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2009 se prezintă astfel:

	Mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
<i>Date absolute</i>					
Născuți-vii, persoane	7247	8332	9350	4413	1685
Decedați, persoane	4713	10440	9517	4829	1379
din care, copii sub 1 an	106	82	100	52	19
Sporul natural	2534	-2108	-167	-416	306
Numărul căsătoriilor	5129	4670	5651	2453	1049
Numărul divorțurilor	2222	2164	2388	1189	473
<i>Rate la 1000 locuitori</i>					
Născuți-vii	12,3	11,0	11,7	10,9	14,1
Decedați	8,0	13,8	11,9	11,9	11,5
Sporul natural	4,3	-2,8	-0,2	-1,0	2,6
Căsătorii	8,7	6,2	7,1	6,0	8,8
Divorțuri	3,8	2,9	3,0	2,9	3,9

Migrațiunea populației. Potrivit informației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2009 în țară au sosit 1097 imigranți, dintre care 128 persoane au obținut permis de reședință permanentă, iar 969 persoane – permis cu termen fixat.

De la începutul anului s-au repatriat 1686 persoane.

Caracteristica imigranților după țara de emigrare și scopul sosirii în ianuarie-septembrie 2009

	Numărul imigranților	Inclusiv sosiți la:					
		muncă		studii		imigrația de familie	
		persoane	%	persoane	%	persoane	%
Ucraina	297	48	16,2	6	2,0	243	81,8
Federația Rusă	154	27	17,5	5	3,3	122	79,2
România	127	47	37,0	2	1,6	78	61,4
Turcia	101	58	57,4	1	1,0	42	41,6
Italia	66	48	72,7	6	9,1	12	18,2
Azerbaidjan	29	6	20,7	–	–	23	79,3
Statele Unite ale Americii	27	22	81,5	–	–	5	18,5
Siria	22	2	9,1	5	22,7	15	68,2
Armenia	21	7	33,3	1	4,8	13	61,9
Franța	20	11	55,0	4	20,0	5	25,0
Georgia	15	8	53,3	–	–	7	46,7
Alte țări	218	118	54,1	24	11,0	76	34,9
Total	1097	402	36,7	54	4,9	641	58,4

6.3. Ocrotirea sănătății

Conform informației preliminare a Ministerului Sănătății, morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-septembrie 2009 se caracterizează prin majorarea morbidității de infecții intestinale acute (cu 9,3%) și a infecțiilor acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple (cu 26,0%). S-a majorat numărul de îmbolnăviri prin gripă de 3,6 ori.

Pe parcursul perioadei analizate s-au înregistrat mai puține cazuri de hepatite virale, dizenterie bacteriană și în special parotidă epidemică.

Morbiditatea populației, pe principalele boli infecțioase

	ianuarie-sep- tembrie 2008, cazuri	ianuarie-septembrie 2009		Cazuri la 100000 locuitori	
		total, cazuri	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-sep- tembrie 2008	ianuarie-sep- tembrie 2009
Infecții intestinale					
Infecții intestinale acute	12793	13980	109,3	358,1	391,9
inclusiv dizenterie bacteriană	590	440	74,6	16,5	12,3
Hepatite virale					
Hepatite virale – total	270	204	75,6	7,6	5,7
din care:					
Hepatita A	71	26	36,6	1,9	0,7
Hepatita C	71	59	83,1	1,9	1,7
Infecții imunodirijabile					
Hepatită virală B	112	93	83,0	3,1	2,6
Parotidită epidemică	29257	171	0,6	819,5	4,8
Infecții respiratorii acute					
Infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple	109553	138091	126,0	3068,6	3867,9
Gripă	378	1380	de 3,6 ori	10,6	38,7
Boli infecțioase „social determinate”					
Tuberculoza organelor respiratorii	2587	2466	95,3	72,5	69,1
Sifilis	1782	1749	98,1	49,9	48,9
Infecție gonococică	1236	1159	93,8	34,6	32,5
Pediculoză	3807	3227	84,8	106,6	90,4

În ianuarie-septembrie 2009 au fost înregistrate mai puține cazuri de boli „social determinate” și în special s-au micșorat cazurile de pediculoză.

Numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (VIH) a constituit 329, cu cinci cazuri mai puțin comparativ cu perioada corespunzătoare a anului 2008. Totodată, au fost înregistrate 55 cazuri de boală SIDA analogic cu perioada ianuarie-septembrie 2008.

6.4. Infrațiuni

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2009 s-au înregistrat 17,8 mii infrațiuni, cu 3,9 la sută mai puțin decât în perioada respectivă a anului precedent. Cele mai multe infrațiuni au fost înregistrate în localitățile urbane – 57,0% din total infrațiuni înregistrate. Numărul infraunilor înregistrate la 10 mii locuitori a constituit 48 crime. Cel mai înalt nivel de criminalitate a fost înregistrat în municipiul Bălți – 83 crime la 10 mii locuitori, ce respectiv depășește nivelul mediu pe țară de 1,7 ori. Un nivel înalt al criminalității a fost înregistrat și în municipiul Chișinău – 70 crime la 10 mii locuitori, în raioanele Basarabeasca – 60 crime și Ocnița – 49 crime la 10 mii locuitori.

Numărul infraunilor înregistrate

	ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie 2009	ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
Infrațiuni înregistrate – total	18559	17839	96,1
din care:			
Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei	1173	1187	101,2
din acestea:			
omor	164	173	105,5
vătămări intenționate grave	266	241	90,6
Infrațiuni privind viața sexuală	344	294	85,5
din acestea, violuri	225	190	84,4
Infrațiuni contra patrimoniului	9411	8211	87,2
din acestea:			
furturi	7213	6063	84,1

	ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie 2009	ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
tîlhării	131	155	118,3
jafuri	719	720	100,1
escrocherii	683	730	106,9
pungășii	94	74	78,7
șantaj	51	35	68,6
Infrapecțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale	2295	1702	74,2
din acestea, infrapecțiuni legate de droguri	1759	1554	88,3
Infrapecțiuni contra familiei și minorilor	236	146	61,9
din acestea, trafic de copii	37	34	91,9
Infrapecțiuni economice	2378	1889	79,4
din acestea:			
contrabanda	215	196	91,2
fabricarea banilor falși	121	224	de 1,9 ori

În ianuarie-septembrie 2009 s-a mărit numărul cazurilor de omor cu 5,5%, de fabricare a banilor falși (de 1,9 ori), de tîlhărie (cu 18,3%) și escrocherie (cu 6,9%). În această perioadă, s-a micșorat numărul infracțiunilor înregistrate contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cu 25,8%), infracțiunilor economice (cu 20,6%) și a celor contra patrimoniului (cu 12,8%).

Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 473 cazuri sau 3% revin celor excepționale de grave și deosebit de grave, iar 4,1 mii cazuri sau 23% – celor grave.

Cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost comise 28 crime, din care 9 cazuri de omor, 4 cazuri de tîlhării, 3 cazuri de huliganism și 2 cazuri de furt.

În ianuarie-septembrie 2009, contra persoanelor au fost comise 4,1 mii crime, în urma cărora au decedat 364 persoane cu 58 persoane mai puțin comparativ cu ianuarie-septembrie 2008, principalele cauze de deces fiind accidente rutiere (45,0%), omorurile (38,0%) și vătămările intenționate grave (7,4%).

Din numărul total de infracțiuni înregistrate, fiecare a treia este săvîrșită de persoane în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație, fiecare a douăzecea – de minori sau cu participarea acestora și de persoane care anterior au săvîrșit infracțiuni.

În ianuarie-septembrie 2009 au fost înregistrate 10,1 mii persoane care au comis crime, comparativ cu 8,6 mii persoane în ianuarie-septembrie 2008, ce prezintă o majorare cu 17,5 la sută.

Numărul persoanelor relevate care au comis crime

	ianuarie-septembrie 2008		ianuarie-septembrie 2009		ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
	persoane	în % față de total	persoane	în % față de total	
Total	8614	100,0	10123	100,0	117,5
din care:					
femei	1282	14,9	1265	12,5	98,7
minori	965	11,2	1015	10,0	105,2
persoane apte de muncă, dar fără ocupație	7152	83,0	8633	85,3	120,7
în grup	1039	12,1	1012	10,0	97,4
în stare de ebrietate	170	2,0	223	2,2	131,2
au săvîrșit crime pentru prima dată	8212	95,3	9588	94,7	116,8
anterior au comis crime	402	4,7	535	5,3	133,1

Ponderea persoanelor care au comis crime pentru prima dată a constituit 94,7% iar cea a persoanelor în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație – 85,3%.

Numărul accidentelor rutiere în ianuarie-septembrie 2009 au constituit 1982 cazuri și s-au micșorat cu 0,4% comparativ cu ianuarie-septembrie 2008. În urma acestora și-au pierdut viața 312 persoane, inclusiv 27 copii; paralel fiind înregistrate 2466 persoane traumatizate, din care 439 copii.

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, numărul incendiilor în perioada dată s-a mărit cu 4,5 la sută, alcătuiind 1681 cazuri. În rezultatul acestora au fost înregistrate 112 cazuri de deces, inclusiv 1 copil. În urma incendiilor economiei țării au fost pricinuite pierderi în valoare de 18,9 mil. lei.

Numărul incendiilor și cazuri de deces

	ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie 2009	ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008
Numărul incendiilor	1608	1681	104,5
Persoane care au decedat în urma incendiilor	130	112	86,2
din care, copii	9	1	11,1
Persoane traumatizate	44	44	100,0

VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA

Industrie. Întreprinderile industriale cu genul principal de activitate de industrie au fabricat în ianuarie-septembrie 2009 producție industrială (lucrări, servicii) în valoare de 350,7 mil. lei sau cu 15,3% mai puțin decât în ianuarie-septembrie 2008. În luna septembrie 2009 indicele volumului producției industriale în prețuri comparabile a constituit 61,0% față de septembrie 2008.

Producția principalelor produse industriale

	Septembrie 2009		Ianuarie-septembrie 2009		
	cantitatea	în % față de septembrie 2008	cantitatea	în % față de ianuarie-septembrie 2008	ponderea în total pe țară, %
Mezeluri, tone	5,3	46,5	48,8	61,8	0,5
Sucuri de fructe și legume, tone	73,3	25,2	792,9	91,2	5,5
Fructe prelucrate și conservate, tone	15,1	5,5	319,6	32,2	3,0
Lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6%, tone	14,7	110,5	159,2	93,6	0,3
Lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântână, lapte acru etc., tone	27,1	99,3	250,2	102,0	1,3
Făină, tone	1796,4	148,6	12208,9	140,3	32,9
Crupe, grișuri și aglomerate, tone	17,3	60,1	155,0	120,1	13,0
Paste făinoase, tone	23,2	x	90,9	443,4	2,9
Vin spumant, mii dal	2,2	55,0	8,3	207,5	3,0
Vinuri naturale din struguri, mii dal	157,2	74,0	1242,9	63,2	21,7
Vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele, mii dal	14,4	50,0	135,5	77,7	38,1
Tutun fermentat, tone	—	x	325,3	114,3	21,6
Articole tricotate, mii buc.	198,0	53,7	4090,5	93,3	38,4
Pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi, mii buc.	9,1	244,7	51,7	106,0	7,0
Fuste și fuste-pantaloni, mii buc.	—	0,0	28,0	48,4	10,7
Bluze și cămăși pentru femei și fete, mii buc.	6,2	52,2	54,0	37,5	3,8
Cherestea, mii m ³	0,2	59,0	2,9	98,6	64,4
Energie termică, mii Gcal	—	x	5,2	86,9	0,4

Agricultură.

Fitotehnie. Roada medie la hectar a principalelor culturi agricole în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) mari)¹ se prezintă prin următoarele date:

	La 1 octombrie 2009	
	chintale / ha	în % față de 1 octombrie 2008
Cereale și leguminoase boabe (cu excepția porumbului) – total	14,8	46,5
din care:		
grâu de toamnă și primăvară	15,1	45,5
orz de toamnă și primăvară	15,1	51,2
leguminoase pentru boabe	10,6	61,6
Porumb	20,6	90,7
Floarea soarelui	11,2	54,6
Rapiță de toamnă și primăvară	10,7	54,6
Legume de câmp	22,7	85,0
Fructe – total	6,0	16,6
Struguri	24,7	89,8

La data de raport pentru roada anului viitor au fost semănate 11,2 mii ha de culturi de toamnă, față de 3,4 mii ha la data corespunzătoare a anului 2008, iar aratul de toamnă s-a efectuat pe o suprafață de 17,6 mii ha (în anul precedent – 15,6 mii ha).

Zotehnie. Conform stării la 1 octombrie 2009 în gospodăriile de toate categoriile față de dată respectivă a anului trecut a crescut efectivul de porcine cu 41%, de ovine și caprine – cu 3%, iar efectivul de bovine a scăzut – cu 0,4%, din care vaci – cu 5%. În întreprinderile agricole s-a înregistrat majorarea șeptelului de bovine total cu 0,6%, din care vaci – cu 8%, de porcine – de 2 ori, iar efectivul de ovine și caprine s-a micșorat cu 30%.

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

Producția animalieră obținută în întreprinderile agricole se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie 2009		Ponderea Găgăuziei în total producție în întreprinderile agricole pe țară, %
	total, tone	în % față de ianuarie-septembrie 2008	
Creșterea vitelor	803,6	de 2,8 ori	3,7
Lapte de vacă	1011,6	139,4	8,3
Lână	8,2	95,3	20,2

Ca urmare a majorării șeptelului de vite și productivității lor, în întreprinderile agricole în ianuarie-septembrie a anului curent în comparație cu perioada respectivă a anului precedent, a crescut producția animală: volumul creșterii vitelor – de 2,8 ori, producția laptelui de vaci – cu 39,4%. Totodată, producția lînii a scăzut cu 4,7%.

Nivelul de mortalitate a efectivului de bovine a constituit 0,9% (în medie pe întreprinderile agricole din țară – 1,8%), de porcine – 2,4% (10,9%), de ovine și caprine – 7,2% (4,2%).

Investiții în capital fix. În ianuarie-septembrie 2009, din contul tuturor surselor de finanțare au fost realizate 174,3 mil. lei investiții în capital fix (în prețuri curente), din care au fost efectuate lucrări de construcții-montaj în sumă de 91,0 mil. lei, ceea ce a constituit respectiv 81,5% și 84,4% (în prețuri comparabile) față de ianuarie-septembrie 2008.

În ianuarie-septembrie 2009 din contul propriu ale populației au fost date în folosință 96 case de locuit individuale cu suprafața totală de 11,5 mii m² fiind în creștere cu 3,2% față de ianuarie-septembrie 2008.

Organizațiile în antrepriză au executat lucrări de construcții-montaj în sumă de 54,2 mil. lei (în prețuri curente) sau 84,0% față de ianuarie-septembrie 2008. Cota-parte a lucrărilor de reparații capitale și curente a constituit 62,2% în volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Transporturi. În ianuarie-septembrie 2009 întreprinderile de transport auto au transportat mărfuri în volum de 28,8 mii tone, sau cu 9,7% mai puțin comparativ cu perioada similară din anul 2008. Parcursul mărfurilor a totalizat 20,1 mil. tone-km, sau 84,6% din nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie 2008.

Cu autobuze și microbuze au fost transportați 953,6 mii pasageri, sau 92,1% din numărul de pasageri transportați în ianuarie-septembrie 2008.

Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației. În ianuarie-septembrie 2009 prin unitățile comerciale au fost vândute mărfuri cu amănuntul în valoare de 447,4 mil. lei (3,1% din volumul total de vânzări pe țară), sau cu 5,5% mai puțin decât în perioada corespunzătoare din anul 2008.

Stocurile de mărfuri în rețeaua de comerț cu amănuntul la 1 octombrie 2009 s-au cifrat la 174,0 mil. lei, în creștere cu 23,8% față de 1 octombrie 2008.

În ianuarie-septembrie 2009 unitățile oficial înregistrate au prestat populației servicii cu plată în sumă de 243,7 mil. lei (2,6% din volumul total de servicii pe țară), înregistrînd, în termeni reali, o scădere de 12,8% față de aceeași perioadă din anul 2008.

Munca. Salariul mediu lunar al unui lucrător în ianuarie-septembrie 2009 a fost de 1858,6 lei, inclusiv în luna septembrie – 1881,4 lei, respectiv cu 12,1% și cu 12,3% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Situația demografică. Conform datelor preliminare, în ianuarie-septembrie 2009 au fost înregistrați 1685 nou-născuți și 1379 persoane decedate. Rata natalității constituind 14,1 născuți-vii la 1000 locuitori și rata mortalității generale – 11,5 decedați la 1000 locuitori.

În această perioadă au fost înregistrate 1049 căsătorii și 473 divorțuri.

Director general

Vladimir GOLOVATIUC

PRECIZĂRI METODOLOGICE

PRODUSUL INTERN BRUT

Produsul intern brut (PIB) – principalul agregat macroeconomic al sistemului conturilor naționale care reprezintă rezultatul final al activității de producție din unitățile producătoare rezidente și care corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse de către aceste unități pentru consumul final.

La etapa de producție PIB constituie suma valorii adăugate brute pe activități economice, iar la etapa de utilizare – valoarea bunurilor și serviciilor destinate pentru consumul final, formarea brută de capital și exportul net de bunuri și servicii.

Producția include toate produsele fabricate și serviciile prestate în cursul unei perioade contabile.

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate ca intrări în cursul producției, excluzând consumul de capital fix, și care sînt fie transformate, fie consumate în totalitate în timpul procesului de producție.

Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM) se măsoară indirect convențional prin soldul dintre dobînzile încasate și cele plătite de instituțiile financiare, fiind rezultatul activității de intermediere financiară a acestora. Deoarece serviciile de intermediere financiară indirect măsurate nu pot fi repartizate pe tipuri de activități, prin convenție, acestea sunt alocate consumului intermediar al unei unități speciale, numită unitate fictivă. Unitatea fictivă are o producție nulă, un consum intermediar egal cu valoarea SIFIM și o valoare adăugată brută egală, dar de semn contrar.

Valoarea adăugată brută corespunde producției totale de bunuri și servicii, diminuată cu consumul intermediar.

Impozite pe produse – impozite prelevate proporțional cu cantitatea sau valoarea bunurilor și serviciilor produse, comercializate sau importate de rezidenți. Din ele fac parte taxa pe valoarea adăugată, accize, impozite pe bunurile și serviciile importate.

Subvenții pe produse – sumele vărsate pe unitatea de bun sau serviciu produsă sau importată.

Impozite nete pe produse – impozite pe produse minus subvenții pe produse.

Consumul final reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a necesităților umane, fie ele individuale sau colective. Consumul final acoperă consumul final al gospodăriilor, administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

Consumul final al gospodăriilor populației însumează toate bunurile și serviciile utilizate pentru satisfacerea directă a nevoilor individuale ale gospodăriilor rezidente.

Consumul final al administrației publice cuprinde cheltuielile administrației publice pentru procurarea bunurilor și serviciilor în folosul colectivității sau al unor grupuri de gospodării.

Consumul final al instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației reprezintă cheltuielile acestor unități pentru procurarea bunurilor și serviciilor în vederea furnizării lor gratis gospodăriilor populației cu titlu de transferuri sociale în natură.

Formarea brută de capital arată procurarea netă a bunurilor și serviciilor de către unitățile - rezidente, produse în perioada considerată, dar nu și consumate. Cuprinde formarea brută de capital fix, variația stocurilor.

Formarea brută de capital fix reprezintă valoarea bunurilor durabile dobîndite de unitățile rezidente în scopul de a fi utilizate ulterior în procesul de producție.

Variația stocurilor reprezintă diferența între stocul de la sfîrșitul perioadei considerate și cel inițial. Stocurile reprezintă bunurile, altele decît cele de capital fix, deținute la un moment dat de unitățile de producție.

Exportul net de bunuri și servicii se determină ca diferența între exportul de bunuri și servicii și importul de bunuri și servicii.

Produsul intern brut se calculează în prețuri de bază, de piață (PIB nominal) și prețuri comparabile (PIB real).

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzînd impozitele pe produse și incluzînd subvențiile pe produse.

Prețul de piață include marjele comercială și de transport, impozitele pe produse și exclude subvențiile pe produse. Pentru excluderea influenței diferitelor taxe pe impozite și subvenții în diferite activități economice asupra structurii producției și a exploatarei veniturilor, indicatorii de ramură se calculează în prețuri de bază.

Recalcularea în prețuri comparabile (prețurile anului precedent) se efectuează atît pentru produsul intern brut pe resurse, cît și pe componentele de utilizări.

La recalcularea producției și consumului intermediar în prețuri comparabile se utilizează două metode:

- deflatarea datelor în prețuri curente în perioada de raport cu utilizarea indicilor de preț respectivi;
- extrapolarea datelor în prețuri curente în anul de bază utilizînd indicii volumului fizic sau indicatori naturali.

La recalcularea componentelor produsului intern brut pe utilizări se utilizează, atît indici de preț respectivi (indicii prețurilor de consum, indicele de preț pentru investiții ș.a.), cît și indicatori naturali.

Indicele-deflator al produsului intern brut – raportul produsului intern brut, calculat în prețuri curente de piață la volumul produsului intern brut calculat în prețurile anului precedent sau în prețurile perioadei respective a anului precedent. Spre deosebire de indicii de prețuri la bunuri și servicii, deflatorul produsului intern brut caracterizează schimbarea remunerării muncii, excedentului brut de exploatare / venitului mixt brut, consumului de capital fix în rezultatul modificării prețurilor, precum și a masei nominale a impozitelor nete.

Economia neobservată se definește ca ansamblul activităților „lipsă” în informația de bază utilizată la elaborarea conturilor naționale, fie din motivul că acestea sînt activități ascunse, ilegale, informale sau că reprezintă producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, fie în rezultatul neajunsurilor în sistemul colectării datelor. Includerea acestora în conturile naționale se numește **măsurarea (estimarea) economiei neobservate**.

Producția în sectorul informal se determină ca activitate economică efectuată de întreprinderi necorporative neînregistrate ale gospodăriilor casnice și/sau talia cărora după numărul salariaților e sub censul stabilit și care produc producție destinată pieței.

Producția ascunsă în sectorul formal reprezintă producția legală neînregistrată de organele administrative și fiscale și neraportată lor de către agenții economici cu scopul evaziunii impozitelor, contribuțiilor de asigurări sociale, nerespectarea legii în privința salariului minim, a numărului de ore lucrate, necompletarea chestionarelor administrative, fiscale sau statistice etc.

Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu este determinată ca activitate economică, în rezultatul căreia gospodăriile casnice consumă sau acumulează bunurile și serviciile produse de ele înseși.

Producția ilegală reprezintă producția de bunuri și servicii a căror vânzare, distribuire sau posesie este interzisă de lege sau care în mod obișnuit este legală, dar devine ilegală cînd se realizează de persoane neautorizate.

INDUSTRIE

Valoarea producției industriale în prețuri curente include:

- valoarea producției întreprinderilor industriale cu numărul personalului industrial 10 și mai multe persoane și venituri din vânzări peste 3 milioane lei, cuprinse în cercetare statistică lunară, care asigură peste 80% din volumul anual de producție;

- valoarea producției întreprinderilor cu numărul personalului industrial mai puțin de 10 persoane și venituri din vânzări mai puțin de 3 milioane lei, unităților secundare de producție, cuprinse în cercetare statistică anuală (calculat estimativ);

- valoarea producției întreprinderilor individuale, care nu prezintă rapoarte statistice (calculată estimativ).

Indicele volumului de producție în procente față de perioada corespunzătoare a anului precedent se calculează reieșind din valoarea producției în prețuri comparabile (prețurile medii ale anului precedent).

AGRICULTURĂ

Producția agricolă în expresie valorică este evaluată în prețuri curente, precum și în prețurile anului 2005 – pentru comparabilitate la calcularea indicatorilor relativi, și este determinată ca suma producției vegetale și animale.

Producția globală în prețuri curente include, de asemenea, și valoarea serviciilor destinate pieței, prestate de către întreprinderile de deservire a agriculturii și întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești producătoare de producție agricolă și servicii nedestinate pieței, prestate de instituțiile și organizațiile bugetare.

Volumul producției vegetale se determină prin mărimea recoltei globale a culturilor agricole. În expresie valorică, la valoarea recoltei globale se adaugă sporirea (sau se scad pierderile) valorii producției neterminate în fitotehnie pe an, precum și valoarea cheltuielilor pentru înființarea și întreținerea plantațiilor multianuale pînă la intrarea pe rod.

Volumul producției animale se determină prin mărimea masei vie a prășilei obținute și sporului vitelor și păsărilor tinere crescute în curs de un an, a sporului în greutate al animalelor mature, obținut în urma îngrășării lor, precum și cantității de lapte, lînă, ouă și alte produse animaliere obținute în procesul folosirii gospodărești a animalelor și păsărilor.

INVESTIȚII ÎN CAPITAL FIX

Investițiile în capital fix reprezintă totalitatea cheltuielilor îndreptate la crearea și reproducerea mijloacelor fixe – construcția nouă, lărgirea, reconstrucția și reutilizarea tehnică a întreprinderilor industriale, agricole, de transport, comerț și altele în funcțiune, cheltuielile pentru construcția locuințelor și obiectelor cu destinație social-culturală.

La investițiile în capital fix se referă cheltuielile pentru lucrările de construcții de toate tipurile, cheltuielile pentru montarea utilajelor, pentru achiziționarea utilajului care necesită și nu necesită montaj, prevăzut în devizele pentru construcții; pentru procurarea uneltelor de producție și a inventarului gospodăresc, incluse în devizele cheltuielilor pentru construcții; pentru achiziționarea mașinilor și utilajelor care nu intră în devizele pentru construcție; pentru alte lucrări și cheltuieli capitale.

TRANSPORTURI

Volumul mărfurilor transportate – cantitatea de mărfuri transportate, în tone.

Parcursul mărfurilor – volumul mărfurilor transportate, în tone-kilometri, adică deplasarea unei tone de marfă la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea cantității mărfurilor transportate în tone cu distanța de transport în kilometri.

Pasageri transportați exprimă numărul persoanelor care au constituit obiectul transportului cu mijloacele de transport în perioada de raport, inclusiv estimările pasagerilor beneficiari de gratuități de transport.

Parcursul pasagerilor – volumul transportului de pasageri, în pasageri-kilometri, adică deplasarea unui pasager la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea numărului pasagerilor transportați cu distanța de transport în kilometri.

Mărfuri și pasageri transportați, parcursul mărfurilor și pasagerilor se determină în baza datelor centralizate pe transportul feroviar și aerian și prezentate, respectiv de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, precum și datelor rapoartelor statistice centralizate pe transportul auto, fluvial și troleibuze.

Volumul mărfurilor transportate cu **transportul auto** cuprinde datele centralizate ale cercetărilor statistice exhaustive ale întreprinderilor cu activitatea principală transport auto, cât și întreprinderilor cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri pentru terți (contra plată) și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate.

În **transportul feroviar** volumul mărfurilor transportate include transportul mărfurilor în trafic intern, mărfurile intrate (import) și ieșite (export) și cele în tranzit.

Pasagerii transportați și parcursul pasagerilor cu autobuze (inclusiv microbuze) – calculați în baza rapoartelor statistice primite de la persoane juridice și fizice care efectuează transportări de pasageri cu transportul public, exceptând transportările urbane realizate de întreprinderile individuale în orașele-reședință și orașele UTA Găgăuzia.

COMUNICAȚII

Indicatorii privind prestațiile și mijloacele de comunicații vizează întreprinderile de stat și societatea pe acțiuni care activează în acest domeniu.

TURISM

Datele privind capacitatea și frecventarea structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici care administrează efectiv structurile de cazare turistică colective.

Datele pentru activitatea turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici titulari de licențe de turism.

Prin **structură de primire turistică** cu funcțiuni de cazare turistică se înțelege orice construcție sau loc amenajat, destinat, conform proiectării și executării, pentru cazarea turiștilor.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile) reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de cazare turistică colective, ținând cont de numărul de zile în care acestea sînt deschise în perioada de raport, adică zilele în care a fost posibilă cazarea turiștilor.

Numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică cuprinde toate persoanele (cetățeni moldoveni și străini), care se deplasează într-un loc, altul decît acela în care își au reședința, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și petrec cel puțin o noapte într-o structură de cazare turistică colectivă în locul vizitat, scopul principal al vizitei fiind altul decît acela de a desfășura o activitate remunerată în locul vizitat.

Înnoptarea reprezintă fiecare noapte pentru care o persoană este înregistrată într-o structură de cazare turistică colectivă, indiferent dacă fizic este prezentă sau nu în cameră.

Indicii de utilizare netă a locurilor de cazare turistică se calculează prin raportarea umărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune din perioada respectivă.

Turismul intern reflectă serviciile turistice prestate în locurile turistice din țară și vîndute de către titularii de licențe cetățenilor moldoveni.

COMERȚ CU AMĂNUNTUL ȘI SERVICII CU PLATĂ PRESTATE POPULAȚIEI

În **volumul total de vânzări cu amănuntul** se includ vânzările de mărfuri prin rețeaua de comerț cu amănuntul (inclusiv repararea autovehiculelor, obiectelor de uz casnic și personale), precum și cele comercializate prin sectorul neorganizat de comerț (piețe).

Evidența vânzărilor de mărfuri cu amănuntul se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

În **volumul total de servicii cu plată** se includ încasările obținute de agenții economici și persoanele fizice (antreprenorii particulari) în urma prestării de către aceștia a serviciilor cu plată populației.

Evidența serviciilor cu plată prestate populației se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

COMERȚ EXTERIOR

Datele din compartimentul “Comerțul exterior” sînt elaborate în baza declarațiilor vamale completate ulterior cu unele categorii de mărfuri (produse) transportate prin cablu, conducte (energie electrică, gaze naturale), evidența cărora se ține în baza rapoartelor statistice.

Volumul comerțului exterior reprezintă totalitatea bunurilor materiale care fac obiectul schimbului între țara noastră și alte țări, care măresc sau micșorează resursele materiale ale țării ca rezultat al intrării sau ieșirii lor din țară. În volumul comerțului exterior nu sînt incluse serviciile cu caracter material și nematerial.

Evaluarea exporturilor se efectuează în prețuri F.O.B. sau franco-frontiera țării exportatoare, a importurilor – în prețuri C.I.F. sau franco-frontiera țării importatoare. Exportul cuprinde și reexportul, adică mărfurile importate și apoi reexportate fără a fi supuse prelucrării.

Soldul balanței comerciale se calculează ca diferența dintre export și import.

PREȚURI

Indicele prețurilor de consum este un instrument de măsură care caracterizează și furnizează o estimare a evoluției de ansamblu a prețurilor mărfurilor cumpărate și tarifelor serviciilor utilizate de către populație pentru satisfacerea necesităților de trai într-o anumită perioadă (denumită perioadă curentă) față de perioada fixă (denumită perioadă de bază).

Rata lunară a inflației reprezintă creșterea prețurilor de consum într-o lună față de luna precedentă.

Indicele prețurilor producătorului la producția industrială determină evoluția prețurilor produselor industriale în primul stadiu al comercializării (fără taxa pe valoarea adăugată). Indicii sînt calculați lunar în baza observării statistice a prețurilor la circa 866 de produse reprezentative în 221 întreprinderi industriale.

Indicele prețurilor la producția agricolă vîndută de gospodăriile agricole se calculează în baza prețurilor medii reale stabilite la producția vîndută în perioada de raport, în procente față de anul de bază.

Indicele prețurilor în construcții – raportul prețurilor curente la lucrările de construcțimontaj, înregistrate trimestrial în 100 organizații reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante) și prețurile curente ale anului precedent.

FINANȚE

Bugetul public național reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor, formate ca elemente independente în sistemul bugetar.

Veniturile bugetului public național sînt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

Cheltuielile bugetului public național sînt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, din care: acoperirea necesităților socialculturale și de cercetări științifice, întreținerea aparatului de stat, acoperirea necesităților militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subvenții, dezvoltarea sectorului economic al statului etc.

Deficitul bugetar reprezintă depășirea cheltuielilor asupra veniturilor.

Excedentul bugetar reprezintă depășirea veniturilor asupra cheltuielilor.

SITUAȚIA SOCIALĂ

Veniturile medii disponibile ale unui membru al gospodăriei reprezintă totalitatea veniturilor bănești și în natură (evaluate în lei) obținute din diverse tipuri de activități.

Cheltuielile de consum pe un membru al gospodăriei casnice reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Minimul de existență reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea viabilității omului.

Salariu nominal – plăți brute în bani sau în natură acordate salariaților de obicei peste intervale regulate de timp pentru timpul lucrat sau lucrul efectuat. În salariu se includ de asemenea plățile pentru timpul nelucrat, primele anuale, sezoniere sau alte prime acordate neregulat.

Salariul mediu lunar nominal al unui lucrător din economie (pe activități economice, raioane, municipii) – raportul între fondul de salarii (calculat pînă la careva rețineri) și numărul mediu de salariați luat ca bază la calcularea salariului mediu.

Salariu real – puterea de cumpărare a salariului nominal.

Indicele salariului real – raportul dintre indicele salariului mediu nominal și indicele prețurilor de consum.

Mărimea medie a pensiei se calculează ca raportul dintre suma pensiilor stabilite și numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială.

Populație activă din punct de vedere economic – persoane care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzînd populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată – persoane care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii sau alte beneficii.

Șomeri conform criteriului BIM – persoane de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele patru săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibili să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului – raportul dintre numărul șomerilor și populația activă (șomeri plus populația ocupată).

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un alt venit legal și sînt înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Numărul populației pentru anii intercenzitari se determină în baza rezultatelor ultimului recensămînt și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie dintre data recensămîntului și anul de referință. Totodată se ia în considerație și schimbarea numărului populației în rezultatul reorganizării teritorialadministrative.

Sursa datelor pentru **mișcarea naturală a populației** sînt actele stării civile și buletinele statistice despre naștere, deces, căsătorie, divorț, întocmite de oficiile stării civile.

Ratele de natalitate, mortalitate, nupțialitate și divorțialitate sînt calculate ca raportul dintre numărul celor născuți, decedați din perioada de referință, adus la expresia anuală cu ajutorul coeficientului de timp și numărul mediu anual al populației stabile din aceeași perioadă. Se calculează în promile.

Sursa datelor pentru **mișcarea migratorie a populației** este baza de date automatizată a Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Morbiditate – cazuri de îmbolnăviri ale populației, înregistrate în anul curent cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.

Criminalitatea – fenomen socialjuridic, care include infracțiunea săvîrșită pe un anumit teritoriu și pe parcursul unei perioade anumite de timp.

Infracțiune înregistrată – fapt obștesc periculos, relevat și luat la evidență oficial, în conformitate cu legislația penală în vigoare.